

VG

**Metoderapport
SKUP 2018**

VOLDTATT

Camilla Huuse, Jørgen Braastad
og Amalie Frøystad Nærø

INNHold

1 Innsendere	2
2 Innledning	2
3 Metode.....	3
3.1 Slik oppsto ideen	3
3.2 Slik fant vi Tanja, og disse valgte vi bort	3
3.3 Tilstedeværelse og intervju: Loggføre forandringer	4
3.4 Kildekritikk og faktasjekk.....	5
3.5 Rekonstruksjon av viktige hendelser	6
3.6 Ivaretagelse av hovedkilden i en sårbar situasjon.....	6
3.7 Rettssaken	6
3.8 Opphevet fotoforbud.....	7
3.9 Innsyn i etterforskning	7
3.10 Klagerunde	8
3.11 Statsadvokaten gir VG fullt innsyn.....	8
3.12 Innsyn hos POD.....	9
3.13 Jakten på tallene - innsyn i sammenstilling fra database	9
3.14 Vest politidistrikt	10
3.15 Suksessgruppa og kildekritikk	10
3.16 Rundspørring blant statsadvokatene	11
3.17 Spørreundersøkelse til overgrepsmottakene.....	11
4 Etikk.....	12
4.1 Tilsvar fra gjerningsmannen etter hans død.....	12
4.2 Forberede Tanja til publisering.....	12
4.3 Ikke rettskraftig dom.....	13
5 Spesielle erfaringer	13
5.1 Et nært forhold	13
6 Motstand	14
6.1 Politiet i Bodø	14
6.2 Justisdepartementet	14
7 Organisering av arbeidet.....	14
8 Presentasjon	15
8.1 Eget magasin om Tanja	15
9 Dette er nytt	15
10 Konsekvenser.....	16

1 INNSENDERE

Camilla Huuse, camilla.huuse@vg.no - 91138919
Jørgen Braastad, jorgen.braastad@vg.no - 41530313
Amalie Frøystad Nærø, amalie.nero@vg.no - 41495549

Takk til: Eva-Therese Loo Grøttum, Synnøve Åsebø, Svein Kjølberg, Sondre Nilsen, Jari Bakken, Torfinn K. Weisser, Anders Sooth Knutsen, Jane Throndsen.

Publisert:

24. november 2018. Arbeidet fortsetter i 2019.

Kontaktperson:

VG ved Camilla Huuse
Pb. 1185 Sentrum, 0171 Oslo

Redaksjon:

Verdens Gang
Pb. 1185 Sentrum
0171 Oslo
Sentralbord: 22000000

2 INNLEDNING

«Hvis du ikke skal anmelde, hvorfor er du her da?»

Spørsmålet fra legen på overgrepsmottaket slår henne nesten i bakken. Det har gått tre døgn siden Tanja Arntsen (46) ble voldtatt. Hun har knapt sovet siden hendelsen, hun føler seg paranoid, ser mannen overalt.

Tanja faller sammen i fanget til bestevenninnen. Hun tror legen blir skremt, for han trekker seg unna. Så spør han om de kan begynne på nytt.

– Jeg svarer at jeg ikke orker at han skal rope til meg, forteller hun senere.

Én av ti kvinner blir voldtatt i løpet av livet. Nitti prosent anmelder ikke, ifølge tall fra Nasjonalt kompetansesenter for vold og traumatisk stress.

For de som anmelder, venter ofte en årelang prosess. Kun et fåtall av sakene ender i rettssystemet, enda færre med en fellende dom mot en gjerningsperson.

Hvordan oppleves det for enkeltmennesket å møte politi og rettsvesen etter et overgrep?

Dette var hovedspørsmålet da VG gikk i gang med arbeidet i 2016.

I to år har VG fulgt Tanja Arntsen (46) gjennom prosessen med å anmelde en voldtekt. Gjennom politiavhør, etterforskning og i møte med rettssystemet. «Historien om en voldtekt» ble publisert som en hundre siders dokumentar i VG.

Ved publisering hadde tematikken fått fornyet aktualitet i hele verden gjennom både metoo-bevegelsen og tildelingen av Nobels fredspris for arbeid mot voldtekt i krig.

Historien til Tanja dokumenterer at det begås omfattende systemsvikt fra dem som er satt til å ivareta personer som er utsatt for seksualisert vold her hjemme.

Én uke etter publisering besluttet Statsadvokaten i Nordland å åpne tilsyn i Tanja-saken. Også i en rekke andre politidistrikter skal det føres tilsyn med etterforskningen av voldtektssaker, som følge av VGs dekning.

Alle metodene er redegjort for i denne rapporten.

3 METODE

3.1 Slik oppsto ideen

Det er kjent at prosessen med å anmelde en voldtekt er krevende, men journalist Camilla Huuse ville finne ut *hvorfor* det er slik. De siste årene har saksbehandlingstiden i voldtektssaker økt kraftig, viser den årlige STRASAK-rapporten fra politiet. Fra 2014 til 2018 økte saksbehandlingstiden med 44 prosent. Camilla ville undersøke hva den lange ventetiden gjør med et enkeltmenneske.

Den største utfordringen i oppstartsfasen, var å finne en person VG kunne følge. Hvordan skulle vi finne en person som nettopp hadde anmeldt en voldtekt, og som var villig til å la en journalist følge saken?

Camilla forhørte seg med Dixi, ressurscenteret for voldtektsutsatte, og sendte et brev til 60 bistandsadvokater i Norge, hvor hun beskrev formålet med prosjektet. Hun gjorde det tydelig at VG ønsket å følge en person over tid, fra anmeldelse til rettssak eller henleggelse, uten å bli en ekstra belastning.

«På denne måten kan VG dokumentere byråkratiet, utfordringene og fordommene knyttet til å anmelde en voldtekt i Norge på en måte som ikke har blitt gjort før», skrev Camilla i brevet.

Det kom rundt 20 svar på VGs henvendelse. Flere advokatene var skeptiske til prosjektet. En advokat mente det ville gi en entydig beskrivelse av systemet. «Hvorfor følger dere ikke heller en som er tiltalt for voldtekt?» skrev han.

3.2 Slik fant vi Tanja, og disse valgte vi bort

Svarene fra bistandsadvokatene ble sortert i et regneark i Google Docs. Etter to måneder sto Camilla igjen med rundt fem bistandsadvokater som sa de hadde potensielle caser. I vurderingen av hvem som kunne passe i prosjektet, la hun vanlige presseetiske prinsipper til grunn: Varsomhet overfor personer som ikke nødvendigvis kjenner virkningen av å stille opp. Mennesker som er utsatt for overgrep kan være sårbare og ikke se omfanget av hvordan et slikt prosjekt påvirker deres situasjon. Camilla hadde derfor flere samtaler med andre kvinner som kunne være aktuelle for reportasjen før hun kom frem til avtalen med Tanja.

I november 2016 møtte VG Tanja for første gang. Da var det litt over ett år siden hun hadde anmeldte voldtekten, og politiet hadde fremdeles ikke fullført etterforskningen. I denne fasen ble fotograf Jørgen Braastad koblet på prosjektet.

VG mente at Tanja var en god case til prosjektet fordi hun fra første møte var reflektert rundt sin hensikt med å stille opp. Tanja var tydelig på at hun ønsket å bruke sin erfaring til å hjelpe andre. Hennes høyeste ønske var å bidra med innsikt som fagpersonell i helsesektoren og politiet kunne bruke i møte med andre voldtektsutsatte.

Innledningsvis i arbeidet med Tanja-saken tok VG kontakt med politiet i Bodø, advokaten hennes og overgrepsmottaket hun ble undersøkt ved. Fra dag én ble VGs team advart mot å bruke Tanjas «skjebnehistorie» for å rette kritikk mot systemet. De fleste var skeptiske til det de kalte «overskriftsjournalistikk». Få trodde at VG ville klare å gå i dybden.

3.3 Tilstedeværelse og intervju: Loggføre forandringer

Det første intervjuet med Tanja varte i fire timer. Camilla og Jørgen møtte henne i Bodø. I tiden som fulgte ble dybdeintervju teamets viktigste journalistiske metode: Gjennom to år hadde Camilla og Jørgen flere hundre samtaler med Tanja. Gradvis nærmet de seg de vanskelige problemstillingene, som bruk av navn og bilde, og hensynet til barna på seks og tolv år.

Camilla skrev logg fra første møte med Tanja. Det ble viktigere å dokumentere Tanjas følelser, reaksjoner og tanker, enn å stille konkrete spørsmål. Denne metodikken fortsatte hun med. Mye av det som ble notert i loggen var observasjoner av Tanja. En sentral problemstilling da Camilla skulle begynne å jobbe med manus, var hvordan VG skulle vise leserne hvilke forandring hun hadde gjennomgått. Loggen ble viktig i dette arbeidet. I den hadde Camilla dokumentert Tanjas reaksjoner ved å stille de samme spørsmålene ved hvert møte.

Punktene som ble loggført var:

- **Sinnsstemning:** Var Tanja sint, lei seg, lettet eller oppgitt? Hvordan utartet reaksjonene seg? Det første året gråt Tanja aldri. Første gang Camilla og Jørgen så henne gråte var rett før rettssaken.
- **Humør:** Loggført med stikkord som: Sint på politiet, redd da hun møtte mannen på vei hjem fra trening.
- **Fysiske reaksjoner:** Etter voldtekten opplevde Tanja at hun ikke kjente sine egne kroppsdelene. Hun kunne se føttene bevege seg, men kjente det ikke. Det er en vanlig reaksjon hos traumatiserte pasienter, forklarte hennes psykiater Terje Øiesvold. Det kalles dissosiasjon. Etter hvert som tiden gikk fikk hun gradvis tilbake følelsen.
- **Hendelser:** Hva hadde skjedd i saken siden sist vi møtte henne? Hvordan reagerte hun på hendelsene?

Camilla og Jørgen har hatt ukentlig kontakt med Tanja på telefon. Totalt har de besøkt henne i Bodø 25 ganger. Den kontinuerlige oppfølgingen var viktig av flere grunner: Tanja fikk stor tillit til dem, og ble trygg på at VG ville formidle hennes historie på en respektfull og hensynsfull måte. Camilla og Jørgen fikk også ubegrenset tilgang til dagbøkene hennes. De

ga verdifull innsikt i Tanjas dypeste tanker og følelser fra da hendelsene skjedde, også i tiden før VG begynte å følge henne.

Tanjas historie ga oss innblikk i et system pressen sjeldent har mulighet til å granske på grunn av taushetsplikten. Tanja fritok alle som hadde vært involvert i hennes sak fra taushetsplikten. Hun skrev også et eget brev til politiet om hvorfor hun ønsket å få sin historie belyst. Ved å bygge tillit hos Tanja kom vi dermed tett på politiets etterforskningsmetoder, påtalemyndigheten og bistandsadvokatorordningen.

I løpet av prosjektet har Jørgen Braastad tatt flere tusen bilder av Tanja. Veldig få av bildene han tok, endte på trykk. Det viktigste for Jørgen i begynnelsen av prosessen var å bli kjent med Tanja og opparbeide seg tillit hos henne. Det gjorde han ved å la henne styre situasjonen, og aldri presse henne dersom hun ble ukomfortabel. Han tok også mange bilder som ikke nødvendigvis skulle brukes, men ved å fotografere kontinuerlig gjorde han henne vant til kamera. I begynnelsen kunne Tanja skvette av lyden fra utløseren. Etter noen måneder merket hun den ikke. Det ble også viktig å snakke med Tanja om hva vi trengte av bilder og diskutere relevante situasjoner som dokumenterte hvordan hun hadde forandret seg.

3.4 Kildekritikk og faktasjekk

Det var avgjørende for oss å ha dialog med Tanjas nærmeste familie, både for å kunne ettergå faktaopplysninger, men også for å holde familien løpende orientert om arbeidet med saken. Tanja hadde ofte besøk av venner og familie mens VG var til stede, så flere av hennes nærmeste visste at hun skulle bidra i en reportasje om voldtekt. Etter å ha diskutert saken med Tanja, bestemte Jørgen og Camilla seg for at det ville være enklere for Tanja å fortelle familie og venner om prosjektet, heller enn at hun måtte svare på spørsmål kontinuerlig. Totalt har vi vært i kontakt med omkring 50 mennesker rundt Tanja og i lokalmiljøet. Vi har også snakket med flere i tiltaltes nærmeste familie. Samtalene med hennes venner, familie og barn har vært viktig også for å dokumentere ringvirkningene av en voldtekt.

Både Tanja og de andre som er omtalt i saken har lest og godkjent fremstillingen av dem i manus før publisering. Venninner og familiemedlemmer som blir nevnt i saken har fått lese delene der de selv er omtalt, etter avtale med Tanja. Vi valgte denne tilnærmingen fordi vi ønsket å minske belastningen på de involverte ved publisering. Tanja var tydelig på at hun trengte støtte fra venner og familie den dagen saken ble publisert, og VG valgte derfor å forberede dem på sakens omfang ved å vise magasinet til flere av dem i forkant.

Tilliten Camilla og Jørgen opparbeidet seg hos Tanja over tid gjorde det mulig for dem å stille de kritiske spørsmålene til hennes historie. Første gang de møtte Tanja lot de henne fortelle fritt, uten å stille så mange spørsmål. Etter hvert kunne de stille henne spørsmål om punkter ved hennes forklaring som politiet var kritiske til: *Hvorfor lot hun mannen være med henne hjem den natten, etter at han hadde forsøkt å voldta henne hjemme hos ham? Hvor sikker var hun på at han hadde puttet dop i ølen han serverte henne?*

Camilla og Jørgen var hele tiden bevisste på at dette var en pågående straffesak uten rettskraftig dom. Desto viktigere ble det å dobbeltsjekke påstander og problemstillinger i Tanjas sak.

3.5 Rekonstruksjon av viktige hendelser

Camilla og Jørgen møtte Tanja ett år etter at hun anmeldte. Vi måtte derfor rekonstruere viktige hendelser i hennes historie. Tanja ble diagnostisert med posttraumatisk stressyndrom (PTSD) kort tid etter voldtekten. Noen av symptomene var sviktende hukommelse og angst. Dette gjorde arbeidet krevende. Det var mye Tanja ikke husket, som for eksempel hvordan det så ut i huset til mannen, på overgrepsmottaket eller hvem hun hadde snakket med hos politiet. For å være sikre på at vi hadde riktigst mulig fremstilling av hendelsene, har vi snakket gjennom disse øyeblikkene i Tanjas liv mellom 20 og 30 ganger. Camilla hadde en egen logg for sentrale hendelser. Hver gang Tanja kom på nye ting, eller det dukket opp relevant informasjon, ble det loggført med dato. Tanja hadde også notater i dagboken sin fra de aktuelle dagene, som bekreftet det hun fortalte. Teamet oppsøkte sentrale steder i historien, som mottaket, mannens hus og avhørsrommet hos politiet. De leste også avhørene av Tanja fra politietterforskningen for å verifisere hennes historie (se 3.9 Innsyn i etterforskning).

3.6 Ivaretagelse av hovedkilden i en sårbar situasjon

Risikoen for at Tanja ville trekke seg, i løpet av de to årene VG fulgte henne, var åpenbart til stede: VG hadde en muntlig avtale med henne om at hun kunne trekke seg. VG jobbet ikke mot en deadline, men i hennes tempo. Hennes bistandsadvokat Kristin F. Hammervik var også informert om hva slags reportasje teamet så for seg. I ukene før publisering reiste Camilla til Bodø flere ganger for å lese gjennom manuset sammen med Tanja. Hun gikk gjennom manuset på 60 sider ord for ord rundt ti ganger. Noen ganger leste Camilla og Tanja manuset bakvendt, andre ganger fra start til slutt. Det gjorde at Tanja var trygg på at hun kjente hvert ord i reportasjen da den kom på trykk. Camilla var også sammen med Tanja i Bodø da VG publiserte.

3.7 Rettssaken

Tanjas sak ble behandlet i Rana tingrett i desember 2017. I forkant av rettssaken diskuterte Camilla og reportasjeledelsen i VG hvordan vi skulle forklare tilstedeværelsen for aktørene. Det kunne vekke oppsikt at riksavisen VG skulle dekke en liten rettssak i Mo i Rana. Fordi saken ble flyttet fra Salten tingrett til et sted der ingen av de fornærmede hadde familie eller venner, ville det heller ikke sitte andre enn VG på tilhørerbenken.

På dette tidspunktet hadde VG fulgt Tanja i over ett år, og VGs team hadde bestilt reise og hotell sammen med Tanja. Teamet valgte likevel å begrense hvor mye informasjon de ga til tiltalte og hans advokat, samt rettens aktører, om hvorfor VG var til stede og hvor tett VG hadde fulgt henne. De forklarte at de jobbet med et graveprosjekt om hvordan en fornærmet i en voldtektssak opplever møtet med rettssystemet. Rettens aktører og tiltalte fikk vite at det var i denne forbindelse VG hadde kontakt med Tanja.

VGs vurdering var at det viktigste var å være åpne om rollen som journalist i saken og at vi jobbet med et større prosjekt, samt at tiltalte fikk vite at han ville få muligheten til å komme til orde.

Det var også viktig å klargjøre at VG ikke kom til å dekke rettssaken som en tradisjonell nyhetssak. Informasjonen VGs team innhentet skulle først benyttes senere, og det var derfor

ikke naturlig for VG å innhente tilsvar på dette tidspunktet. Camilla og Jørgen opplevde at forsvarer stilte seg spørrende til dette, men at han i samråd med den tiltalte aksepterte VGs tilstedeværelse, så lenge den tiltalte fikk anledning til å kommentere senere.

Det er et relevant spørsmål å stille om tiltalte burde ha fått mer informasjon om hvor tett VG hadde fulgt Tanja på et tidligere tidspunkt. Da VG tok beslutningen før rettssaken, var et sentralt argument at Tanjas bistandsadvokat ba oss la være. Hun mente det ville kunne påvirke rettsprosessen: Om det ble oppfattet i retten som at Tanja hadde et uttalt ønske om publisitet, eller at hun hadde «engasjert» VG for å få oppmerksomhet om sin sak, kunne det skade saken hennes, mente hun. I forlengelse av dette vurderte vi også at publisering for prosjektet kunne bli utsatt til etter en eventuell ankesak, og at det var så tidlig i prosjektet at vi ikke visste nok om hvordan det endelige resultatet ville bli. Derfor landet vi på at vi ønsket å gjøre et større intervju med tiltalte da vi visste mer om resultatet av rettsprosessen og om prosjektets endelige form.

3.8 Opphevet fotoforbud

VG ønsket å fotografere Tanja i retten, men det er vanligvis ikke lov å fotografere mens retten er satt i alvorlige straffesaker. VG ville forsøke å oppheve fotoforbudet, og søkte råd hos kommunikasjonsavdelingen i Domstolsadministrasjonen. De visste ikke om journalister som hadde fått tillatelse til å fotografere under en slik rettssak. Vi innhentet en fullmakt fra Tanja og tillatelse fra de andre aktørene i rettssaken. VGs søknad om tillatelse til å fotografere ble sendt 14. desember. I søknaden argumenterte VG med at vi skulle fotografere Tanja og aktørene - ikke den tiltalte eller den andre fornærmede i saken. Jørgen viste til domstollovens § 131 a, som sier at retten kan gjøre unntak fra kringkastingsforbudet dersom særlige grunner taler for det.

Søknaden ble innvilget samme dag. Avgjørelsen ga oss muligheten til å sikre helt nødvendig dokumentasjon og åpnet for muligheter som pressen vanligvis ikke har når retten er satt. Vi kunne for eksempel ta bilder av Tanjas reaksjoner under utspørringen fra forsvarer, og dokumentere når hun stormet ut av rettssalen for å kaste opp. VG håper at denne avgjørelsen vil bidra til økt åpenhet også ved senere anledninger.

3.9 Innsyn i etterforskning

11. september 2018 søkte VG innsyn i alle etterforskningsdokumentene i Tanjas sak. Saken var endelig påtaleavgjort, etter at gjerningsmannen døde uventet på cellen sin i Bodø fengsel 14. juli samme år. Dødsfallet var medisinsk. I innsynsbejæringen til Nordland politidistrikt la Camilla til grunn politiforskriftens formulering om at politiet kan utlevere etterforskningsmateriale dersom det foreligger saklig grunn.

I innsynsforespørselen sto det:

«VG mener innsyn i etterforskningen i denne saken kan belyse hvordan politiet etterforsker voldtektssaker. VG mener det er nødvendig å se på politiets etterforskning, for å bedre kunne belyse fornærmedes sak på en saklig og riktig måte. Vi ønsker også muligheten til å avfotografere billedokumentasjon i denne saken. I den forbindelse minner vi om at pressen har et selvstendig ansvar for hvordan vi forvalter denne informasjonen. Dette ønske er i samråd med fornærmede Tanja Arntsen.»

Svaret fra politiet kom 8. oktober, etter at VG hadde purret flere ganger. Svaret var kun delvis medhold: Innsyn i påtaleavgjørelsene i saken, men ikke etterforskningen.

3.10 Klagerunde

VG klaget på avslaget med en gang, og ba politiet oppgi hvilken hjemmel de begrunnet avslaget med. Samme dag kom svaret om at avslaget var begrunnet i politiregisterforskriften § 27-2, tredje ledd jf. politiregisterforskriften § 4-2. Politiet hadde vurdert saken dit hen at *«formålet med artikkelen angitt i begjæring om innsyn 11. september ikke oppfyller nødvendighetskriteriet for annet enn påtalevurderingene i saken. Politiet har ikke funnet at nødvendighetskriteriet er oppfylt for øvrige dokumenter»*.

Camilla forhørte seg med rådgiver og jurist i Norsk Presseforbund, Kristine Foss, før hun sendte neste klage. «Nødvendighetskriteriet» politiet viste til, vil si: *«Formålet med behandlingen, hvilke opplysninger som skal behandles, om behandlingen gjelder alvorlig eller mindre alvorlig kriminalitet og antallet personer som får tilgang til opplysningene»*. Camilla la vekt på hvorfor hun mente etterforskningsdokumentene fra politiet var viktige i sin neste klage:

«VG mener det er av stor offentlig interesse å undersøke hvordan politiet har jobbet i Tanja Arntsens sak. Vår påstand er at disse opplysningene er av stor betydning for samfunnet, selv om vårt innsyn i dette tilfelle kun omfatter en enkeltsak. VG mener at man ved å dokumentere en enkelt kvinnes møte med systemet, kan løfte problemstillinger som berører et stort antall norske kvinner».

Hun gjentok argumentet om at Tanja hadde et uttalt ønske om at VG skulle ettergå saken.

3.11 Statsadvokaten gir VG fullt innsyn

Politiet besluttet å opprettholde avslaget og sendte saken videre til neste klageinstans, førstestatsadvokat i Nordland, Geir Fornebo. Han ga VG fullt innsyn.

«Vi foretar ingen formell klagebehandling her, utover å bestemme at journalisten gis innsyn i den aktuelle del av saken i sin helhet», skrev statsadvokaten.

Noen uker senere reiste Camilla og Jørgen til Bodø for å lese etterforskningsdokumentene på politihuset i Bodø. De ønsket også å se om det var bildemateriale i etterforskningen som kunne brukes. De brukte fire timer på å komme seg gjennom over 800 sider med etterforskningsdokumenter. Flere av dem skulle vise seg å bli sentrale i saken, blant annet avhørene av den tiltalte. Det samme ble forklaringen til venninnen som kjørte Tanja og mannen hjem til henne den kvelden.

På et punkt fikk VG likevel ikke innsyn. Politiet la til rette for at VG kunne få tilsendt bildemateriale, med unntak av bildene av tiltaltes hus. Ettersom statsadvokaten hadde gitt VG fullt innsyn, ble det vist til hans avgjørelse i en nok en ny klage. Det var på mannens soverom første del av voldtekten skulle ha funnet sted og bildene var derfor relevant for Tanjas historie. VG argumenterte med at bildet var anonymt og ikke kunne spores tilbake til til ham.

Politiet opprettholdt likevel sitt avslag. Klagen ble videresendt til Statsadvokaten i Nordland, som også opprettholdt avslaget. Bildet ble dermed ikke en del av saken.

3.12 Innsyn hos POD

Saken til Tanja ble henlagt av Statsadvokaten i Nordland. Også politiet innstilte på henleggelse. Først da saken ble påklaget til Riksadvokaten, ble det tatt ut tiltale. Tiltalte ble dømt i tingretten 9. januar 2018. Dommen er ikke rettskraftig, den ble opphevet av Hålogaland lagmannsrett 7. september 2018, som følge av at tiltalte døde. Erstatningskravet fra tingretten ble ikke opphevet.

Etter å ha lest etterforskningsdokumentene i Tanjas sak, mente Jørgen og Camilla at det var grunn til å stille spørsmål ved den opprinnelige henleggelsen. Mannen hadde erkjent å ha vært hos Tanja, han hadde to voldtektsanmeldelser mot seg og overgrepsmottaket hadde dokumenterte blåmerker på Tanja etter hendelsen. Var det åpenbart at denne saken skulle henlegges? Ville utfallet vært annerledes dersom saken ble etterforsket i et annet politidistrikt?

Disse spørsmålene fikk Camilla på sporet av å undersøke antall henleggelses i hvert politidistrikt. Spørsmålet var: *Hvis du anmelder en voldtekt, har det noe å si hvor du bor?*

3.13 Jakten på tallene - innsyn i sammenstilling fra database

I mars 2018 ringte Camilla alle statsadvokatembetene i Norge. Statsadvokatene mente at det ikke fantes tall på antall tiltaler og henleggelses i politidistriktene fordelt på de forskjellige henleggelseskodene. Camilla bestemte seg for å søke innsyn hos Politidirektoratet (POD).

19. april ba VG om innsyn i følgende etter offentlighetslova §9 – rett til innsyn i en sammenstilling fra database:

- Alle politianmeldte voldtektssaker (§ 192 - a,b,c) for årene 2015, 2016 og 2017 presentert i et datasett med saksnummer, politidistrikt, anmeldelsesdato, dato for avgjørelse (eventuelt "ikke oppklart"), oppklart kode (f.eks tiltalebeslutning/henlagt grunnet bevisets stilling), for årene 2015, 2016 og 2017.
- Alle voldtektssaker (§ 192 - a,b,c) som ble endelig avsluttet i årene 2015-2017, med samme informasjon: Saksnummer, anmeldelsesdato (som da kan være datert før 2015), dato for avgjørelse (henleggelse/tiltale), oppklart kode, politidistrikt.

Først 19. mai fikk VG svar fra POD. Innsynskravet var spesielt krevende og det var uklart hva de kunne gi ut, skrev de.

4. juli sendte Camilla en ny skriftlig forespørsel til POD, etter å ha purret flere ganger per telefon. Samme dag kom en e-post med et regneark som viste antall anmeldelser og påtaleavgjørelser.

Det endelige tallmaterialet inneholdt alt VG hadde bedt om, med unntak av dato for anmeldelse/påtalevurdering.

POD viste til taushetsplikten i sin vurdering. «*Det bes om svært detaljerte opplysninger og deler av innsynsbejæringen må avslås med hjemmel i offentlighetsloven*», skrev de. Men dette var ikke avgjørende for saken.

Nå satt VG på et tallmateriale over avgjørelser som ikke tidligere var blitt sammensatt og systematisert i Norge. Tallene på tiltaler og anmeldelser fordelt på politiets oppklaringskoder var aldri før blitt brutt ned på politidistrikt. Utvikler Jari Bakken analyserte materialet og lagde et sett med grafer som ga oss et nytt innblikk i voldtektssituasjonen i Norge.

Dette var hovedfunnene våre:

- De var store forskjeller på hvor mange saker som endte i tiltaler i hvert politidistrikt.
- Vi klarte ikke å se en naturlig forklaring på hvorfor det var slik med utgangspunkt i størrelse på politidistriktet, tilgjengelige ressurser eller antall tiltaler i voldtektssaker.

3.14 Vest politidistrikt

VGs innsynsarbeid avdekket at Vest Politidistrikt hadde tatt ut færrest tiltaler i Norge fra 2015 til 2017. Nordland politidistrikt tok ut flest tiltaler: Her endte sakene i retten dobbelt så ofte. Hva var grunnen til at Vest tok ut færre tiltaler enn andre politidistrikt?

I august 2018 ble journalist Amalie Frøystad Nærø koblet på prosjektet. Denne høsten reiste hun og Camilla til Bergen flere ganger. Klassisk kildearbeid ble viktig for å undersøke årsakene til at Vest politidistrikt lå nederst på statistikken. De hadde flere bakgrunnssamtaler med kilder som kunne gi et klarere bildet av situasjonen. Mange var redde for å uttale seg negativt om ledelsen i Vest. Det hadde vært gjentatt kritikk mot politidistriktet i mediene, og journalistene fikk inntrykk av at flere var blitt bedt om ikke å uttale seg. I konfrontasjonsintervjuer senere ble politiledelsen, bistandsadvokater og tillitsvalgte i politiet overrasket over VGs funn. Førstestatsadvokat Eirik Stolt-Nielsen var den eneste som ikke mente tallene var oppsiktsvekkende.

3.15 Suksessgruppa og kildekritikk

Gjennom researchen av Vest politidistrikts etterforskning av voldtektssaker fant teamet flere artikler om den såkalte *voldtektsgruppen* - en egen spesialgruppe som ble opprettet høsten 2016. I en av sakene ble gruppen omtalt som en suksess. Da VG intervjuet politiledelsen i Bergen brukte også de store deler av intervjuet på å snakke om gruppens suksess. Likevel kunne de ikke svare på hvor mange av sakene som var blitt etterforsket av gruppen som hadde endt med en rettsak. Tilbake i Oslo ba reporterne om innsyn i tallene.

En viktig jobb ble å ettergå tallene fra politiledelsen med kritisk blikk. Selv om materialet kom fra en offentlig instans, kunne vi ikke være sikre på at tallene politiet ga oss var riktige.

Vi fant flere feil i regnearket fra politiet. Blant annet inneholdt regnearket en sak fra 2015 - altså før Voldtektsgruppen ble opprettet. Flere av sakene var også kodet som f.eks «brudd på yrkestransportloven» og «tyveri fra annet næringsbygg». Da VG påpekte dette fikk vi beskjed om at «det er mulig at det har skjedd en datateknisk feil ved uthenting». Etter gjentatte purringer ble journalistene satt i direkte kontakt med analytikeren som hadde hentet ut tallene. Regnearket de først hadde sendt VG, inneholdt flere saker som ikke dreide seg om voldtekt. De første tallene ga dermed inntrykk av at gruppen hadde etterforsket flere saker enn det de faktisk hadde. De endelige tallene viste at «Suksessgruppen» til politiet hadde etterforsket 197 saker. 173 av dem var påtaleavgjort. Av disse var 163 henlagt.

3.16 Rundspørring blant statsadvokatene

For å komme nærmere et svar på hvorfor så mange voldtektssaker blir henlagt sendte reporterne ut fire likelydende spørsmål til samtlige førstestatsadvokater i Norge. Her ba vi dem svare på følgende:

- Når Statsadvokaten går inn i den enkelte sak for å vurdere om saken skal prøves for retten eller henlegges, hva er det du ser etter? Er det noen gjennomgående problemstillinger i disse sakene?
- Kan Statsadvokaten nevne noen konkrete, gjennomgående faktorer som fører til at en sak må henlegges?
- Hver tiltale og hver henleggelse er basert på vurderingen til et enkeltmenneske. Mennesker gjør feil, og det er nærliggende å tenke at det kan bli foretatt noen feilvurderinger i enkelte saker. Hvordan opplever du dette ansvaret?

Etter flere purre-runder satt de igjen med utfyllende svar fra samtlige, som de systematiserte i Google sheets. Svarene var utfyllende, og metoden ga oss et godt innblikk i hva statsadvokatene mente og hvem som kunne være aktuelle kilder i fremtidige saker. Flere nevnte for eksempel politireformen i sine svar. Rundspørringen førte blant annet til en sak om at førstestatsadvokaten i Troms mente at politireformen har ført til dårligere etterforskning av voldtektssaker.

3.17 Spørreundersøkelse til overgrepsmottakene

I september 2018 sendte reporterne ut en spørreundersøkelse til alle de 25 overgrepsmottakene i Norge. Dette spurte de om:

- Antall pasienter per år for 2015, 2016, 2017 og så langt i 2018?
- Hva er dekningsområdet til mottaket?
- Hvor mange av pasientene dere har undersøkt per år har valgt å anmelde - fordelt på 2015, 2016, 2017 og 2018?
- Hvordan er mottaket organisert? Hvordan er bemanningen i hverdagen og helger, fordelt på døgnbemanning (på mottaket) og ringelister?
- Dersom mottaket belager seg på ringelister, hvor lang er ventetiden på medisinsk personell dersom det skjer et overgrep på nattestid eller helg?
- Hvilken oppfølging tilbyr mottaket i etterkant av innledende undersøkelser?
- Har mottaket egen psykolog til oppfølging av ofrene? I så fall: Hvilke stillingsprosent har psykologen?
- Har mottaket noe spesielt å anføre om voldtektssaker?

Camilla hadde jobbet med problematikken med mottakene siden begynnelsen av prosjektet, og Tanjas opplevelse med overgrepsmottaket i Bodø gjorde at hun ønsket å se nærmere på organiseringen av disse. Da ansvaret for mottakene ble flyttet fra kommunehelsetjenesten til

spesialisthelsetjenesten i 2016 ble det lovet en slutt på ringelister og bedre døgnberedskap. VG ønsket å få svar på hvorvidt disse utfordringene var løst. Undersøkelsen viste at det ikke var tilfelle: VG kunne avsløre at ti av 25 overgrepsmottak i landet fremdeles står uten døgnberedskap og er fullstendig avhengige av at leger og sykepleiere sier ja til å komme på jobb dersom de blir ringt.

4 ETIKK

4.1 Tilsvar fra gjerningsmannen etter hans død

Mannen som ble dømt for voldtekt av Tanja i Rana tingrett hadde tre barn. Hensynet til barna veide tungt i VGs vurderinger av identifiseringen av mannen. VG møtte mannen flere ganger i forbindelse med rettssaken i Mo i Rana. Camilla hadde også kontakt med ham på telefon flere ganger.

Etter mannens dødsfall bestemte VG seg for en strengere anonymisering av ham enn først planlagt. Det var viktig å balansere saken, slik at også hans perspektiv kom tydelig frem. Tanken var å gjøre et eget intervju med ham før publisering, men det rakk vi ikke før han døde. Selv om vi hadde snakket med ham, var det aldri under premiss om at sitatene skulle på trykk. Vi mente derfor at sitatene ikke kunne trykkes uten videre. I stedet tok vi kontakt med advokaten hans, Finn Ove Smith, og gjorde et lengre intervju med ham om hvordan han opplevd tiltalte i prosessen. Imidlertid ønsket ikke familien hans at dette skulle trykkes, noe VG valgte å være lydhøre for.

Dermed skiftet fokus fra å kunne fortelle deler av tiltaltes versjon, til å sørge for balanse og tilsvar gjennom reportasjen. På grunn av massiviteten i saken var det viktig å tydeliggjøre for leseren at dette var Tanjas versjon. Det gjorde vi ved hjelp av en disclaimer (se avsnitt 4.3). Vi konfronterte mannens advokat om alle påstander i saken og ba VGs egen advokat om å vurdere balansen i teksten. Sitater og påstander mot tiltalte, som ikke var avgjørende for saken og som han naturlig nok ikke kunne besvare, ble fjernet.

Før publisering ringte vi de nærmeste i mannens familie og ga dem muligheten til å kommentere saken. Det ville de ikke. Vi lot også barna og foreldrene hans få se magasinet før publisering. Vi deler svært sjelden upublisert materiale, men valgte å gjøre det denne gang for å minske belastningen for mannens etterlatte.

4.2 Forberede Tanja til publisering

Parallelt med arbeidet med Vest og kartleggingen av voldtektsetterforskning i Norge, brukte Camilla og Jørgen mye tid på å forberede Tanja før publisering. Camilla snakket med henne om hvordan hun skulle forholde seg til mediehenvendelser og andre som tok kontakt i etterkant av publisering. Hun forklarte at Tanja kunne få henvendelser, men at det var hun selv som måtte bestemme hvordan hun ville forholde seg til dem.

Årsaken til at Tanja ikke ønsket å stå frem da vi begynte å jobbe med prosjektet, var hensynet til barna. De ble tidlig introdusert for Camilla og Jørgen. I begynnelsen visste de ikke hva journalistene jobbet med. To uker før publisering bestemte Tanja seg for å stå frem med navn. En av årsakene var at barna ovet tid hadde fått kjennskap til historien. Etter å ha lest manuset

sa sønnen at han ville at «mamma skulle slutte å skamme seg og eie sin historie». Dette ble viktig for Tanja i avgjørelsen om stå frem. Før publisering fikk barna se magasinet. De var også med å godkjenne hvilke bilder som skulle brukes. Det ville trygge dem at de hadde fått være med på beslutningsprosessen.

4.3 Ikke rettskraftig dom

Dommen i Tanjas sak ble opphevet da tiltalte døde og dommen er ikke rettskraftig. Dette var en utfordring med tanke på hvordan vi skulle beskrive hendelsesforløpet. VG rådførte seg med en høyesterettsadvokat som støttet VGs beslutning om å omtale voldtekten og relaterte hendelser med utgangspunkt i forløpet som ble fastslått i tingrettsdommen, men hadde en tydelig disclaimer i inngangen på saken som slo fast at dette var Tanjas versjon. Det var nyttig å rådføre seg med advokaten fordi han kjente til lignende tilfeller der fornærmede hadde fått erstatning selv om den strafferettslige delen av dommen ble opphevet. Det førte til at VG kunne kontakte Hålogaland lagmannsrett, som hadde en kjennelse som slo fast at Tanjas oppreisningserstatning på 170.000 kroner ble opprettholdt. Dette mener VG styrket Tanjas troverdighet og denne informasjon ble inkludert i disclaimeren.

5 SPESIELLE ERFARINGER

5.1 Et nært forhold

Camilla og Jørgen har fulgt Tanja i to år. I den perioden har et fåtall av hennes nærmeste venner og familie visste om hendelsen. De som visste var fem nære venninner og to kolleger. Tanja følte ofte at hun ikke hadde noen å snakke med, og hun følte seg i perioder ensom. Det ga reporterne en utfordrende journalistisk rolle: To av dem som visste best hvordan hun hadde det, var journalister. VG kom veldig tett på Tanja og det ble viktig for Camilla og Jørgen å ha et avklart forhold til henne. Til tider ble det krevende for VG å holde rollene, men vi prøvde hele tiden å være bevisste. I perioder var Tanja langt nede, og søkte forståelse hos Camilla og Jørgen for at hun hadde det vanskelig. Det gjorde kontakten krevende både presseetisk og personlig. Camilla og Jørgen snakket mye med Tanja i denne perioden om at vår jobb som journalister var å dokumentere hennes historie, og at dersom hun trengte hjelp og støtte på andre måter, så måtte hun spørre psykiateren, venner og familie. Etter hvert som hun fikk større forståelse for hva vi ønsket å formidle, ble kontakten lettere.

Da det nærmet seg publisering bestemte vi oss for å introdusere Tanja for de andre i VG som sto ansvarlig for publiseringen av hennes historie. Vi fløy henne til Oslo, hvor hun fikk innblikk i hvordan VG jobber og alle rollene som var involvert i prosjektet. Før dette besto VG av Camilla og Jørgen for henne, og vi ønsket å vise henne at vi var en del av et større apparat. Møte med resten av teamet var viktig for å trygge henne i forkant av publisering.

6 MOTSTAND

6.1 Politiet i Bodø

Da VG møtte politiet i Bodø, gjorde etterforskningsledelsen det klart at de var skeptiske til prosjektet. Spesielt var de kritiske til at Tanja skulle stå frem åpent. De mente hennes historie kunne skremme andre fra å anmelde og ba journalistene vurdere hvordan saken skulle frontes i VG. Politiet ga uttrykk for at de var redde for at det skulle bli «nok en sak» der politiet fikk skylden for at så få gjerningsmenn blir dømt i disse sakene. Politiet var også bekymret for reaksjoner i lokalsamfunnet, og mente Bodø var en så liten by at gjerningsmannen potensielt kunne bli identifisert ved at Tanja sto frem. Noen dager etter at Tanja-saken ble publisert i VG, hadde politiet i Bodø en kronikk på trykk i avisen hvor de skrev at VGs sak ga et etterlatt inntrykk «av at politiet ikke tar seksuelle overgrep på alvor». «Vi frykter dette igjen kan bidra til at voldtektsoffer unnlater å anmelde,» sto det i kronikken. Tanja reagerte kraftig på denne kronikken og følte at politiet ga henne skylden dersom saken førte til færre anmeldelser.

6.2 Justisdepartementet

Parallelt med Tanja-saken startet vi et løp for å finne ut hva som var gjort av politiske tiltak mot voldtekt. Camilla tok kontakt med Justisdepartementet første gang i 2016. Det var flere år siden den rødgrønne regjeringens handlingsplan hadde gått ut, og den nye regjeringen hadde flere ganger lovet en ny handlingsplan. Det skulle vise seg å bli krevende å få Justisministeren eller andre ansatte i departementet i tale. Etter flere år uten konkrete svar tok Amalie kontakt med Justisdepartementet 11. september 2018 med spørsmål om hvorfor den nye handlingsplanen mot voldtekt fremdeles ikke var klar. Vi ba om innsyn i all intern korrespondanse om den nye handlingsplanen. Svaret på innsynsbegjæringen var kom i 30 ulike e-poster med avslag. Her kom det ikke frem hvilke dokumenter vi fikk avslag på, men departementet viste til at dokumentene var interne og unntatt offentlighet. Dette klaget vi på. Da fikk vi samme avslaget på nytt, samlet i én e-post. VG fikk ikke snakke med justisministeren på dette tidspunktet, heller ikke noen i fagavdelingen. I stedet fikk vi beskjed om at Wara allerede har latt seg intervju om dette av NRK, og gitt beskjed om at handlingsplanen trolig kommer neste år. Dette fikk holde, mente de.

Først etter publisering av prosjektet fikk VG et intervju med justisministeren.

Justisdepartementet henviste flere ganger til Riksadvokaten og påpekte at de satt med øverste ansvar, men Riksadvokaten ville ikke stille til intervju.

7 ORGANISERING AV ARBEIDET

I august 2016 søkte Camilla om midler i VG til å jobbe med prosjektet. Sammen med Jørgen har hun jobbet med prosjektet ved siden av vanlig nyhetsjobbing i to år. Camilla og Tanja har snakket med hverandre minst én gang i uken siden første gang de møttes. Det har også gått med flere titalls timer fritid, ikke minst i forbindelse med oppfølgingen av Tanja. Siden august 2018 har Camilla og Amalie Nærø jobbet fulltid med prosjektet. De to siste månedene jobbet de tett med magasindesigner Torfinn Weissner og designer Sondre Nilsen. Reportasjeledere

fra nyhetsavdelingen, VG Helg og graveavdelingen Dagsorden jobbet sammen om prosjektledelsen.

8 PRESENTASJON

8.1 Eget magasin om Tanja

Tanja-saken ble publisert som en egen utgave av VG Helg 24. november. Det var første gang VG brukte et helt magasin på en enkelt historie. Magasinet var på 100 sider og inndelt i ni kapitler. VG brukte den samme publiseringsstrategien digitalt, hvor saken ble publisert som en *longread* i ni kapitler. Utvikler Sondre Nilsen utstyrte spesialen med en bokmerkefunksjon, slik at de som ikke rakk å lese hele saken med en gang, kunne komme tilbake. Saken ble også publisert som lydbok.

På kort tid måtte vi kaste om på alt da publiseringen fikk nye premisser. Da Tanja bestemte seg for å stå åpent frem med sin historie, måtte Jørgen gå gjennom mange tusen råfiler fra alle møtene VG har hatt med Tanja de siste årene. Han måtte se på bildene med nytt blikk for å vurdere om det var materiale der som kunne få ny dokumentarisk betydning.

Torfinn K. Weisser designet magasinet for VG Helg. I jakten på et bilde som kunne brukes i inngangen, gikk han gjennom råfilene til tre fotografer som hadde tatt bilder under fotballkampen mellom IK Start og Bodø/Glimt, der Tanja var dagen etter voldtekten. Her fant han et bilde fra tribunen, som viser Tanja omringet av andre supportere. Bildet ble sentralt i reportasjen fordi det viste Tanjas reaksjon kort tid etter voldtekten.

Magasinet om Tanja ble distribuert til alle landets overgrepsmottak, og flere av de største sykepleierskolene samt politihøgskolen i Oslo, Bodø og Skien. Målet var å nå de som blir utsatt for overgrep, men også de profesjonelle aktørene som møter disse menneskene. Dette var et tydelig ønske fra Tanja fra første møte i 2016.

9 DETTE ER NYTT

VG har for første gang dokumentert prosessen et menneske må gjennom etter å ha blitt utsatt for en voldtekt: Fra anmeldelse, etterforskning og henleggelse til omgjøring hos riksadvokaten og avslutning av rettsprosess.

VGs granskning av Tanja Arntsens historie har avdekket hvor omfattende tidsbruk som er vanlig for å få en voldtektssak gjennom rettssystemet. Vi har også avdekket hvordan man som offer opplever å bli en kasteball i systemet, og får en følelse av å være nedprioritert og tilsidesatt. Samlet gir saken et helt nytt og komplett bilde av kampen en voldtektsutsatt må kjempe for å bli trodd.

VG har avdekket store forskjeller mellom politidistriktene og antall tiltaler som tas ut i voldtektssaker.

VG har avdekket at voldtektsgruppen i Vest politidistrikt, som ble omtalt som en suksessgruppe av politidistriktet selv, knapt hadde tatt ut tiltaler i noen saker. Av 173 saker

ble 163 henlagt. Politiet vedgår at dette tallet er så lavt, at de må se nærmere på kvaliteten av arbeidet i disse sakene.

VG har bidratt til mer åpenhet om voldtekt som samfunnsproblem. I etterkant av publisering fikk Tanja mer enn 500 meldinger fra andre som ville dele sine historier. Saken førte til at politikvinnen Kine Guttormsen sto frem med sin historie, etter å ha lagt lokk på voldtekten hun hevder seg utsatt for i flere år. Hun har anmeldt samme mann som Tanja Arntsen for voldtekt, og opplevde at det ble vanskeligere å snakke om voldtekten etter at hun fikk jobb i politiet. VGs journalister fikk også flere titalls mail fra andre kvinner og menn som ville stå frem.

10 KONSEKVENSER

- Statsadvokaten i Nordland har åpnet tilsyn i Tanja Arntsens sak. Statsadvokaten skal også se på etterforskningen av voldtektssaker i politidistriktet i 2019.
- Statsadvokaten i Hordaland åpner tilsyn av voldtektsetterforskningen i Vest politidistrikt, som følge av VGs avsløring om de store forskjellene i politi-Norge og antallet henleggelse i «suksessgruppen».
- Statsadvokaten i Møre og Romsdal varslet en gjennomgang av voldtektsetterforskningen i politidistriktet etter VGs avsløring. Møre og Romsdal ligger nest nederst på listen over antall tiltaler i voldtektssaker i Norge.
- Riksadvokaten har varslet en evaluering av etterforskningen i alle voldtektssaker i 2019, etter VGs avsløringer. Riksadvokaten opplyser at Tanja-saken inngår i helhetsvurderingen som ligger bak de nye føringene.
- Riksadvokaten skal gjennomføre en kvalitetsundersøkelse av mange hundre voldtektssaker i 2020. Arbeidet er en videreføring av tilsynet som skal gjennomføres i 2019, etter VGs avsløringer.
- Etter gjentatte forespørsler gjennom mer enn to år fikk vi 10. januar 2019 opplyst at den nye handlingsplanen om voldtekt skal inneholde flere konkrete tiltak knyttet til politiet og forebygging av voldtekt i samfunnet. Justisminister Tor Mikkel Wara erkjenner at VGs saker har spilt en rolle i disse vurderingene.
- Tanjas historie ble distribuert på den årlige konferansen for voldtektsutsatte, «The International Conference On The Survivors Of Rape», i desember 2018. Magasinet ble distribuert til fagpersonell i Finland, Sverige og Danmark. NTNU i Trondheim har varslet at de vil ta med seg flere betraktninger fra Tanjas historie i videre forskningsprosjekter om voldtekt. Tanjas historie er også blitt brukt i undervisningen på Politihøgskolen, ved NTNU og VID vitenskapelige høgskole.
- Politidirektoratet jobber med nye retningslinjer for etterforskningen av voldtektssaker i Norge. De har varslet at Tanjas historie vil bli brukt i dette arbeidet.
- VG har beskrevet møtet mellom Tanja Arntsen og statsadvokat Geir Fornebo som ble gjennomført under etterforskningen av saken. Dette er ikke vanlig praksis i slike

saker, påpeker Riksadvokaten. Riksadvokaten har hatt en gjennomgang med embetslederne ved alle statsadvokatkontor i Norge som følge av dette.

- Justisministeren måtte svare Stortinget på flere spørsmål om voldtekt i desember 2018. Blant annet måtte han svare for hvorfor politiet i realiteten har fått færre ressurser de siste årene.
- Tanja holdt foredrag for alle studentene ved Politihøgskolen i Bodø 10. januar om sine erfaringer fra møte med systemet.

VEDLEGG

Vedlegg: Lenke og dato for alle saker publisert på VG.no

24. november:

Historien om en voldtekt (med lydbok)

<https://www.vg.no/spesial/2018/voldtekten/>

Dommen ble opphevet - men Tanja får erstatning

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/bKPdvv/dommen-ble-opphevet-men-tanja-faar-erstatning>

Tanja ble voldtatt - derfor deler jeg min historie

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/Rx7Qw5/tanja-ble-voldtatt-derfor-deler-jeg-min-historie>

Den lange veien som ikke alltid leder frem (kommentar)

<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/qn4EOw/den-lange-veien-som-ikke-alltid-leder-frem>

25. november:

Statsadvokaten som henla Tanja-saken: - Hennes historie er ikke hyggelig lesning

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/rL731A/statsadvokaten-som-henla-tanjas-sak-hennes-historie-er-ikke-hyggelig-lesning>

Tanja får støtte fra hele Norge: - Lettet, rørt og takknemlig

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/3jGwo9/tanja-faar-stoette-fra-hele-norge-lettet-roert-og-takknemlig>

26. november:

Flere advokater krever opprydding - Tanja Arntsen er ikke alene:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/WLz2wa/flere-advokater-krever-opprydning-tanja-arntsen-er-ikke-alene>

Politiet tar selvkritikk i Tanja-saken: - Det har tatt for lang tid

<https://www.vg.no/nyheter/i/l1RL0M/politiet-tar-selv-kritikk-i-tanja-saken-det-har-tatt-for-lang-tid>

27. november:

Tanja-saken: «Jeg var på jobb og så navnet hans på tiltalen. Det var som å få en knyttneve i magen».

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/gP9KAB/tanja-saken-jeg-var-paa-jobb-og-saa-navnet-hans-paa-tiltalen-det-var-som-aa-faa-en-knyttneve-i-magen>

SV krever detaljstyring av politiet: - Den største justispolitiske krisen i Norge.

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/Kvg7Go/sv-krever-detaljstyring-av-politiet-den-stoerste-justispolitiske-krisen-i-norge>

29. november

10 av 25 overgrepsmottak mangler døgnberedskap - kan ta timer før overgrepsutsatte:

<https://www.vg.no/nyheter/i/2I7eK4/10-av-25-overgrepsmottak-mangler-doenberedskap-kan-ta-timer-foer-voldtektsutsatte-blir-undersoekt>

Hadia Tajik: - Kvinner rettssikkerhet er kraftig svekket

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/p68eol/hadia-tajik-kvinner-rettssikkerhet-er-kraftig-svekket>

30. november:

Tanjas traumeterapeut: - Forferdelig at kroppslige reaksjoner ikke teller i retten.

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/4dkk0e/tanjas-traumeterapeut-forferdelig-at-kroppslige-reaksjoner-ikke-teller-i-retten>

2. desember

Politiets fellesforbund om Tanja-saken: Politikerne bør beklage, ikke politiet

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/OE86M6/politiets-fellesforbund-om-tanja-saken-politikerne-boer-beklage-ikke-politiet>

VG avslører: Store forskjeller i politi-Norge:

<https://www.vg.no/spesial/2018/voldtektstall/>

3. desember:

Henlegger ni av ti voldtektssaker: - Gir meg ikke dårlig nattesøvn

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/3jGbxe/henlegger-ni-av-ti-voldtektssaker-statsadvokaten-gir-meg-ikke-daarlig-nattesoen>

4. desember:

Statsadvokaten åpner tilsyn i Tanjas sak:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/9mwPm9/statsadvokaten-aapner-tilsyn-i-tanja-saken>

6. desember:

Politiet kalte voldtektsgruppa en «suksess»: Har henlagt 163 av 173 saker

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/KvgJPe/politiet-kalte-voldtektsgruppen-en-suksess-har-henlagt-163-av-173-saker>

7. desember:

Justisministeren: Finnes ingen unnskyldning

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/OE8PzA/justisministeren-finnes-ingen-unnskyldning>

Voldtektssaker lider under politireformen: Flere erfarne politietterforskere slutter:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/bKPPxB/voldtektssaker-lider-etter-politireformen-flere-erfarne-etterforskere-slutter>

10. desember:

Tanja-saken: Justisministeren må svare Stortinget om voldtekt:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/xRBA3p/tanja-saken-justisministeren-maa-svare-stortinget-om-voldtekt>

11. desember:

Statsadvokaten i Møre og Romsdal bekymret: Skal inspisere voldtektssaker

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/ddWmzq/statsadvokaten-i-moere-og-romsdal-bekymret-etter-vg-avsloering-skal-inspisere-voldtektssaker>

13. desember:

Vil endre minstestrafen for voldtekt: - En fallitterklæring

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/VR7PB4/vil-endre-minstestrafen-for-voldtekt-en-fallitterklaering>

14. desember:

Politiets Fellesforbund hardt ut mot Statsadvokatens tilsyn: - Har ingen troverdighet

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/3j8JrA/politiets-fellesforbund-hardt-ut-mot-statsadvokatens-tilsyn-har-ingen-troverdighet>

17. desember:

Støre om lang ventetid: - Det er ofrene som får lide

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/yvBmwe/stoere-om-lang-ventetid-det-er-ofrene-som-faar-lide>

30. desember:

Kine Guttormsen og Tanja Arntsen anmeldte samme mann for voldtekt: - Vil hjelpe andre

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/BJLneG/kine-guttormsen-og-tanja-arntsen-anmeldte-samme-mann-for-voldtekt-vi-oensker-aa-hjelpe-andre>

3. januar:

Riksadvokaten ber om evaluering av etterforskningen i voldtektssaker:

<https://www.vg.no/nyheter/i/kaoaMX/riksadvokaten-ber-om-evaluering-av-etterforskningen-i-voldtektssaker>

12. Januar:

Riksadvokaten varsler tre nye tiltak mot voldtekt

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/OnKy2O/riksadvokaten-varsler-tre-nye-tiltak-mot-voldtekt>

13. Januar:

Statsadvokat henla Tanja-saken etter egen utspørring av henne: – Helt utenkelig praksis

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/jPeGx0/statsadvokat-henla-tanja-saken-etter-egen-utspoerring-av-henne-helt-utenkelig-praksis>

Vedlegg: PDF av alle saker som har stått på trykk i avisen

VG
HELG

Lørdag 24. november 2018

100 SIDER. EN HISTORIE.

VOLDTATT

Skammen og fortvilelsen stjal tre år av Tanja Arntsens (46) liv.
VG har fulgt hennes kamp for å bli trodd – og overleve.

«Det er godt for meg å dele min historie, terapi på en måte. Det må deles og snakkes om, sånn at vi kan forstå bedre og sånn at vi kan stoppe menn fra å voldta oss.»

VOLDTATT:
Tanja Arntsen på overgrepsmottaket i Bodø, tre dager etter voldtekten.

TANJA ARNTSEN

Se for deg at noen krenker deg på det dypeste.
Voldtar deg, slår og spytter deg i ansiktet.
Se for deg at du anmelder voldtekten.
At saken blir henlagt.
Og at du må kjempe i tre år før du opplever å bli trodd.
Var det verdt det?

TANJAS HISTORIE

Denne utgaven av VG Helg er i sin helhet viet Tanja Arntsens historie. Hun er 46 år og anmeldte en voldtekt 23. oktober 2015. Saken ble avsluttet 19. juli 2018. Dette er hennes historie om kampen for å bli trodd – og overleve.

VGs journalist Camilla Fredstad Huuse og fotograf Jørgen Braastad har fulgt Tanja gjennom etterforskning, terapitimer og retts sak. Tanja har hele tiden skrevet dagbok, som VG har fått tilgang til. Opplevelsene som beskrives i saken, er hennes reaksjoner på hendelsene – der og da.

VG møtte Tanja første gang for to år siden. Da var hun en skygge av kvinnen hun er i dag. Hun var redd og usikker, kunne ikke sitte stille, fordi kroppen var i ubalanse. Tanja var konstant på vakt. Samtidig var hun alenemor for to barn og jobbet fulltid som SFO-leder. Av venner ble hun beskrevet som viljesterk, energisk og morsom. Hun pleide å elske naturen og fjellet.

Men alt forandret seg 8. august 2015.
Dette er en historie om å kjempe seg tilbake. Om å gjenvinne sin egen styrke.

I Norge blir en av ti kvinner voldtatt i løpet av livet. 90 prosent anmelder aldri, viser tall fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

– Når du anmelder, er du ikke lenger et menneske, du er et nummer på papiret, sier Tanja.

To og et halvt år etter at hun gikk til politiet, skriver hun dette i dagboken sin, om hvorfor hun vil fortelle åpent om hendelsen i VG:

*«Camilla skal skrive min historie.
Det finnes kraft og håp i å dele,
sånn at andre kanskje kan få det lett når det skjer dem.
I dag e det fredag, og i natt blir nye jenter utsatt for voldtekt.
Grusomt å tenk på. Det må stoppes.
Derfor må æ stille opp.
Det e godt for mæ å del min historie, terapi på en måte.
Det må deles og snakkes om, sånn at vi kan forstå bedre
og sånn at vi kan stoppe menn fra å voldta oss.»*

SKREVET: 23. FEBRUAR 2018

DENNE REPORTASJEN beskriver Tanjas møte med systemet slik hun opplevde det og har beskrevet det i avhør. Klokkeslettene er satt til de tidspunktene hun mener de forskjellige episodene fant sted. Tiltalte ble dømt i tingretten 9. januar 2018. Dommen er ikke rettskraftig. Dommen ble opphevet av Hålogaland lagmannsrett 7. september 2018 som følge av at tiltalte døde. Det idømte erstatningsbeløpet fra tingretten ble stående.

Tekst:

CAMILLA FREDSTAD HUUSE
camilla.huuse@vg.no

Foto:

JØRGEN BRAASTAD
jorgen.Braastad@vg.no

VG

ANSVARLIG REDAKTØR: Gard Steiro. MAGASINREDAKTØR: Jane Thronsdén.
AVDELINGSLEDER: Beate Koren. REPORTASJELEDERE: Eva-Therese Loo Grøttum,
Svein Kjølborg og Synnøve Åsebø. TELEFON: 22 00 00 00. TRYKK: Pollinor AS.

DAGEN ETTER VOLDTEKTEN

SØNDAG 9. AUGUST 2015

På tribunen på Aspmyra stadion i Bodø står en kvinne med blåmerker skjult under klærne. Bare Tanja Arntsen (46) vet at merkene er der, på hoftene og rumpa. Også i ansiktet har hun noen, skjult bak sminken og solbrillene.

Bodø/Glimt har utklasset IK Start 5-1. Tanja forsøker å delta. Stenger ute det indre kaoset, later som hun feirer. Sønnen og venninnen hopper og klapper, slik de pleier.

Men for Tanja er ingenting slik det pleier.

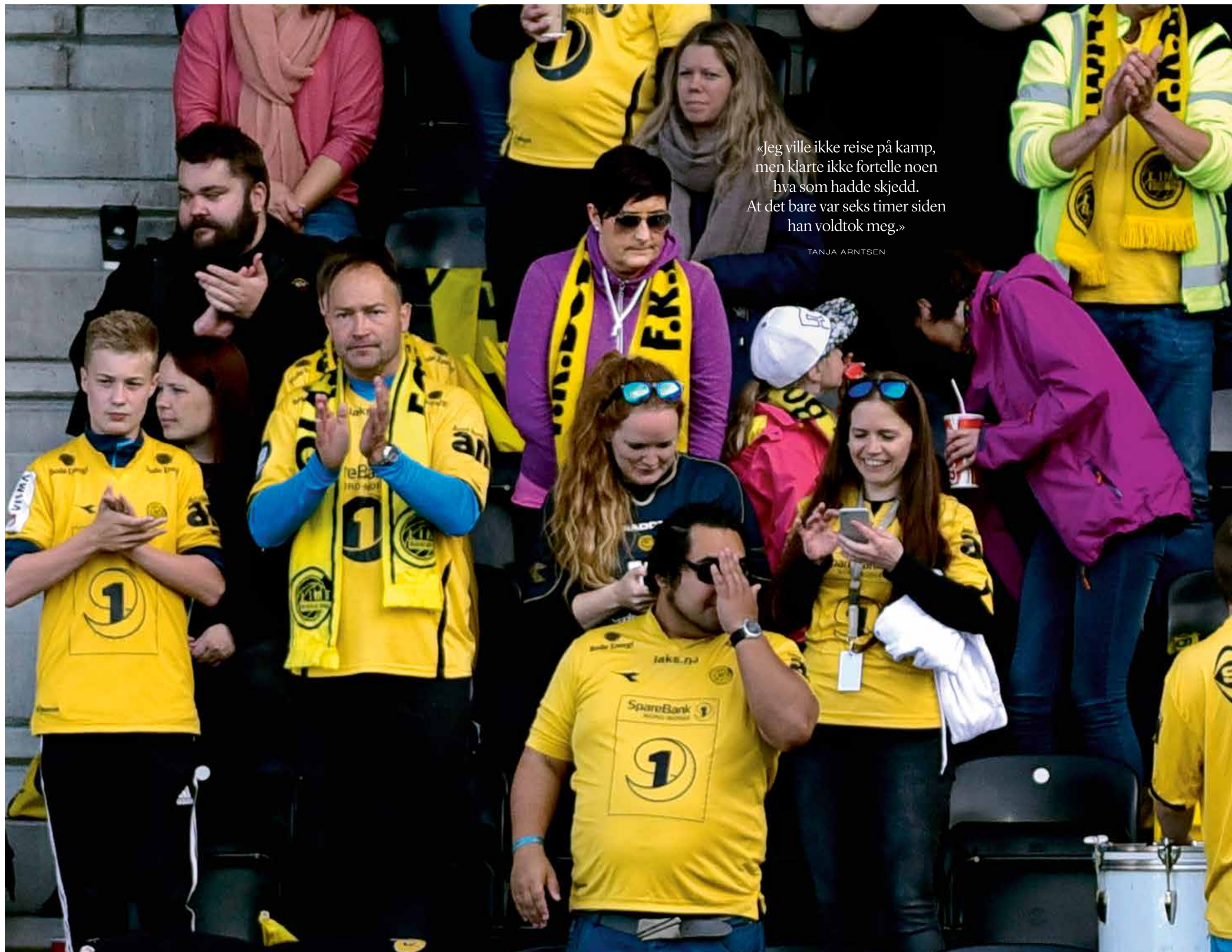
Alt går i slow motion, pulsen slår i tinningen. Kroppen går på autopilot. Hun smiler, fordi hun må. Men hodet er fylt av minnene fra morgenen og natten før.

Senere spør venninnen hvorfor hun er så stille. Hvorfor hun gikk på toalettet så mange ganger under kampen. Tanja klarer ikke fortelle. I stedet sier hun: «Jeg har vært på date».

– Åh, så spennende! Var han hyggelig? spør venninnen.

– Nei, sier Tanja.

– Jeg skal aldri møte ham igjen.

«Jeg ville ikke reise på kamp, men klarte ikke fortelle noen hva som hadde skjedd. At det bare var seks timer siden han voldtok meg.»

TANJA ARNTSEN

HOLDER MASKEN:

Dagen etter voldtekten drar Tanja på fotballkamp, slik hun har lovet sønnen (12). Ingen ser at kvinnen med lilla hettgenser og store solbriller ikke klarer å konsentrere seg. Kampen oppleves som de lengste 90 minuttene i hennes liv. Foto: KENT EVEN GRUNDTAD / DIGITALSPORT

TRE DAGER FØR VOLDTEKTEN

TORS DAG 5. AUGUST 2015

Ute regner det. De to barna på tolv og ni år er hos faren sin. Tanja kjeder seg. Hun bestemmer seg for å laste ned sjekkeappen «Happn». Venninnene har lenge sagt at Tanja må «komme seg ut litt». Møte nye mennesker.

«Hvorfor ikke?» tenker hun.

På appen kommer hun i snakk med en mann som bor i samme by. Han virker hyggelig og reflektert. Mannen ringer henne, og de snakker til langt på natt.

Tanja sier ja til å treffes. De skal møtes hos ham. Før stevnemøtet gjør hun alt for å finne ut hvem han er. Men gjentatte nettsøk bringer ikke opp noe som skremmer henne.

– Mange vil nok kritisere meg for å reise hjem til ham. Men jeg ville ikke møtes på et offentlig sted. Dette er en liten by, hvor alle kjenner alle, sier Tanja.

Mitsubishi ASX

Dark Edition

VOLDTEKTEN

KAPITTEL 1

Velutstyrt kampanjemodell
med unikt og tøft utseende

fra kr. **299.900,-***

Metallic lakk inkl. i prisen.
Begrenset antall biler.

GARANTI
5 ÅR
100.000km

Back in Black

Mitsubishi ASX har vært en av Mitsubishi's største suksesser gjennom tidene. Nå får du den som Dark Edition, en velutstyrt kampanjemodell, med sorte eksteriørdetaljer og et enda tøffere utseende. ASX Dark Edition kommer med blant annet SDA (Smartphone Display Audio system), panorama soltak, xenonlys, ryggesensor og ryggekamera, nøkkelløst operativsystem for å nevne noe. Ikke nøl, sikre deg et av disse spreke eksemplarene.

Les mer og finn din nærmeste forhandler på mitsubishi-motors.no *Veil. pris pr. 01.08.2018 levert Drammen inkl. mva og leveringsomkostninger. Frakt til forhandler utenfor Drammen og årsavgift kommer i tillegg. Forbruk: 5,7 l/100 km v/blandet kjøring. CO₂ 132g/km (NEDC). Utstyrsdetaljer på bildet kan avvike fra standard bilmodell. Med forbehold om evt. trykkfeil.

Tanja kniper
igjen øynene.
Gråten presser
i halsen.
Hun vil bare
at han skal bli
ferdig.

«Natt til søndag 9. august og tidlig samme morgen gjennomførte han vaginalt (...) samleie med Tanja Arntsen, alt mens hun etter evne motsatte seg handlingene og/eller forholdt seg passiv av frykt for ytterligere voldsanvendelse. Han slo og spyttet på henne, rev henne i håret, samt kom med verbale utbrudd, blant annet om at hun var en hore, at det var han som bestemte, og han kommanderte henne blant annet til å si at hun likte det hun ble utsatt for.»

KLÆRNE FRA DEN DAGEN:

En T-skjorte med motiv, olabukse og hvite tennissko. Antrekket hadde Tanja på seg da hun reiste til mannen før voldtekten.

«Jeg skal alltid passe på deg»

MANNEN

morgenen etter den første voldtekten

DAG 1

LØRDAG 8. AUGUST 2015, KLOKKEN 20.00

Et hvitt hus med singel på gårdsplassen. Mannen smiler, og henger opp jakken hennes. I stuen har han bilder av barna sine.

Mannen sier Tanja er pen og byr på noe å drikke. Hun får en åpen boks Tuborg, drikker litt, mens han røyker under kjøkkenviften. En halvtime senere føler hun seg rar. Omgivelsene er blitt bomullsaktige. Har han puttet noe i ølen hennes? Hodet er til stede og varsler at hun bør komme seg ut, men kroppen reagerer ikke.

Det neste Tanja husker, er taket i soverommet. Hun er påkledd, mens han står naken over henne. Tanja skriker da han drar i klærne. Hun tenker at han er sprø. Tårene renner. Tanja sier nei, men det tar tid før han stopper.

Hun kommer seg fra soverommet, inn på badet. Ringer venninnen og sier hun vil hjem. Venninnen kaster seg i bilen. Ti minutter senere står hun utenfor. Tanja setter seg i bilen, sier hei til venninnen.

Venninnen stusser. Plutselig er frykten i Tanjas stemme borte. Hun virker fjern, nærmest passiv.

Mannen kommer etter ut i bilen, setter seg bak. Han har med seg en vinkartong. Venninnen blir usikker. At han skal være med, har de ikke avtalt. Tanja føler seg sløv. «Smil og lat som alt er normalt,» sier hun til venninnen.

– Jeg har spurt meg selv igjen og igjen hvorfor han ble med i bilen hjem til meg. Sannheten er at jeg ikke har et godt svar på det, annet enn at jeg må ha blitt dopet, sier Tanja i dag.

Advokat Finn Ove Smith, som senere skal forsvare mannen, poengterer det samme:

– En ting han aldri har fått til å stemme, er hvorfor hun tok ham med hjem til seg den natten, hvis hun mener at han var voldelig og dominant allerede hjemme hos ham. Hvorfor dro hun ikke bare fra ham?

Både Tanja og mannen forklarer senere i avhør at det er venninnen som kjører dem hjem til Tanja den natten. Der spiller de høy musikk. Etter en stund beordrer mannen henne inn på soverommet. Aller best husker hun kommandoene, slagene og spytingen. Og hvordan tårer, hikst og trygling preller av.

Det som nå skjer, skal senere beskrives slik i tiltalebeslutningen:

«Natt til søndag 9. august og tidlig samme morgen gjennomførte han vaginalt (...) samleie med Tanja Arntsen, alt mens hun etter evne motsatte seg handlingene og/eller forholdt seg passiv av frykt for ytterligere voldsanvendelse. Han slo og spyttet på henne, rev henne i håret, samt kom med verbale utbrudd, blant annet om at hun var en hore, at det var han som bestemte, og han kommanderte henne blant annet til å si at hun likte det hun ble utsatt for».

TILTALBESLUTNING, 5. MAI 2017.

Klokken 05.25 ser Tanja på mobilen. Klokkeslettet brenner seg fast i minnet. Hun får følelsen av å «forlate» kroppen. Det eneste som betyr noe, er å overleve.

Hun bestemmer seg for å samarbeide med mannen, orker ikke kjempe imot lengre. Derfor adlyder hun da han beordrer henne opp på alle fire, ber henne svaie ryggen.

Sollyset har for lengst trengt gjennom sprekken mellom gardinene i soverommet da hun hører ham hviske: «Jeg skal alltid passe på deg».

Tanja ligger i fosterstilling og rister.

DAG 2

SØNDAG 9. AUGUST 2015

Tanja vet ikke når mannen sovner. De neste time-ene er et sammensurium av lange minutter. Han puster tungt, og hun tør ikke snu seg.

Rundt klokken 11.00 står han opp. Sier han må dusje. Han kler på seg, og tar en røyk på verandaen. Tanja sitter i sofaen, med beina trukket opp foran kroppen. Mannen ber henne skru på TV-en, hun lystre. Han vil ha frokost, og hun varmer rundstykker til ham. Hele tiden vandrer han rundt i huset, kommenterer møblene og ser på henne. Tanja går i dusjen. Mannen kommer inn da hun står med et håndkle rundt seg. Hun vet hva som kommer, og kniper øynene igjen. Frykter slagene og kommandoene. Gråten presser i halsen. Hun vil bare at han skal bli ferdig.

Etterpå sier mannen at han vil pusse tennene, og får en ubrukt tannbørste. Som avskjed gir han Tanja en klem. Hun kjenner at den gjør vondt.

Senere skal Tanja forklare til politiet at hun følte seg hjelpeløs den morgenen. Som om hun ikke lenger «hadde egen vilje». Hvis hun ikke samarbeidet, ville han drepe henne, trodde Tanja.

Det blir stille i huset. Utenfor leker noen barn i veikanten. Det har sluttet å regne, men asfalten er fuktig. Tanja går inn på badet, snur og går ut igjen. Klarer ikke å se seg selv i speilet. Det svir i ansiktet. Hun ser merkene på rumpa og hoftene, men makter ikke ta volden inn over seg. I stedet rydder hun. Kaster sengetøy og håndklær. Vasker soverommet med skjelvende hender. Vil bare ha ham ut. Det eneste hun tar vare på, er tannbørsten han brukte og sine egne klær. Hun legger alt i en plastpose.

Etterpå skrubber hun huden til den er øm og rød. Setter seg i sofaen, i trusa og en lilla hettegenser. Hun vet ikke hvor lang tid det tar før sønnen kommer brasende inn gjennom inngangsdøren. Det er søndag, og de skal på fotballkamp.

«Har du glemt det, mamma?» spør han. «Du må kle på deg».

– Jeg dro på kamp i den lilla hettegenseren, noe jeg ellers aldri ville gått i på fotballkamp. Jeg glemte drakten. Jeg var helt ute av meg. I sjokk, sier Tanja i dag.

Den natten hersker marerittene. Tanja klarer ikke å sove i sengen hvor mannen lå sammen med henne kvelden før. Hun slummer mellom virkelighet, mareritt og vonde minner.

«Et øyeblikk kan forandre kursen på livet ditt.

Merka for livet».

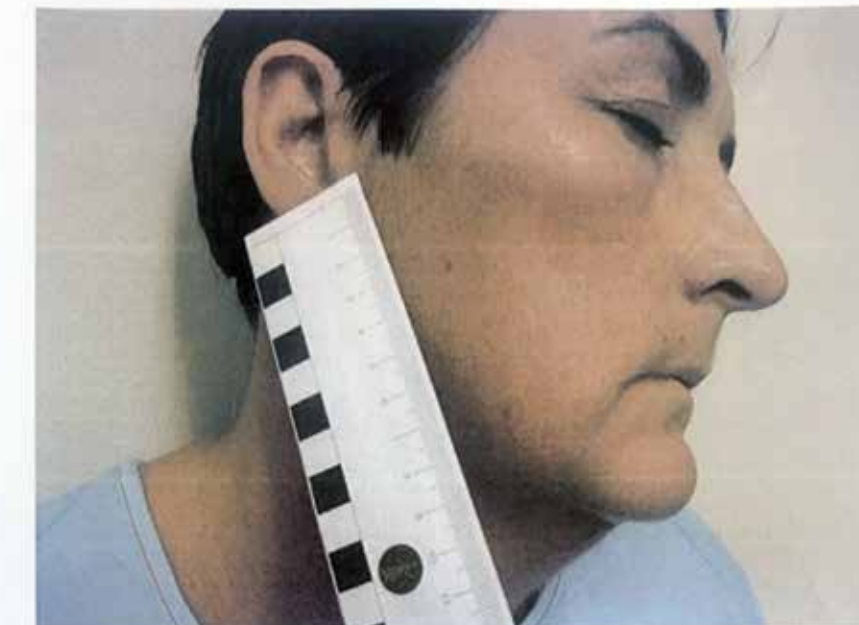
SKREVET: 17. SEPTEMBER 2015 →

Ill. 10: Soverom sett fra dør fra gang i underetasje.

Ill. 11: Soverom sett fra innerste del av soverom. Til venstre døråpning til gang. Lukket dør fører til bad som kun har inngang fra soverom.

Ill. 2 :Fornærmede, Tanja Arntsen.

Ill. 3: Fornærmede, Tanja Arntsen

ETTERFORSKNINGEN:

Dokumentene er fra politietterforskningen i Tanjas sak, som VG har fått innsyn i. Den første siden viser bilder av soverommet hennes, der voldtekten fant sted. De andre bildene er tatt på overgrepsmottaket i Bodø - tre dager etter voldtekten. Da hadde Tanja blåmerker i ansiktet.

« HVIS DU IKKE SKAL ANMELDE, HVORFOR ER DU HER DA? »

LEGEN PÅ OVERGREPSMOTTAKET

DAG 3

MANDAG 10. AUGUST 2015

Kvelden etter ringer Tanja en kompis som jobber i politiet i en annen by. Han anbefaler henne å søke hjelp, i hvert fall snakke med en lege.

Tanja er overbevist om at mannen dopet henne. Kompisen sier at blodprøver kanskje kan gi svar. Derfor kjører hun til legevakten sammen med bestevenninnen.

– Legen sier at jeg kommer for sent. Det er ikke noe poeng å ta blodprøver. Dopet har for lengst forsvunnet

ut av blodet. Jeg viser legen blåmerkene, og han loggfører. Jeg husker ikke om de anbefalte meg å ta kontakt med voldtektsmottaket, men det tok ikke lang tid før jeg fikk gå, sier Tanja.

DAG 4

TIRSDAG 11. AUGUST 2015

Tanja kjenner ikke igjen sitt eget speilbilde. Øyene er tomme, huden blek. Vil hun noen gang bli seg selv igjen?

72 timer etter hendelsen reiser hun på jobb som vanlig. Hun er SFO-leder på en barneskole i Bodø. I en fellessamling får hun panikk og løper ut. Hun klarer ikke lyder eller mennesker. Skvetter når noen snakker til henne.

Bare én tanke opptar Tanja: Hun må forsikre seg om at kroppen ikke bærer spor av ham. Hun oppsøker sin faste gynekolog. Har han «ødelagt» henne der nede?

Gynekologen, en godt voksen mann på 70 år, småprater om vær og vind. Det tar noen minutter før han ser

at Tanja skjelver. Først da forteller hun om hendelsen. Om hvorfor hun trengte en time akkurat i dag. Legen blir stille. Han gråter.

– Han sier «vi skal ta den jævelen», sier Tanja.

Gynekologen reagerte mer følelsesmessig enn han pleier, forklarer han da VG møter ham.

– Jeg husker ikke akkurat hva jeg sa, men jeg uttalte meg sterkt.

– *Hvorfor?*

– Jeg har kjent Tanja nesten like lenge som jeg har drevet min egen praksis, siden 1991. Jeg opplever henne som en ressurssterk, oppegående og troverdig pasi-

ent. Hun ville aldri diktet opp en slik historie. Jeg reagerte med vantro, sier gynekologen.

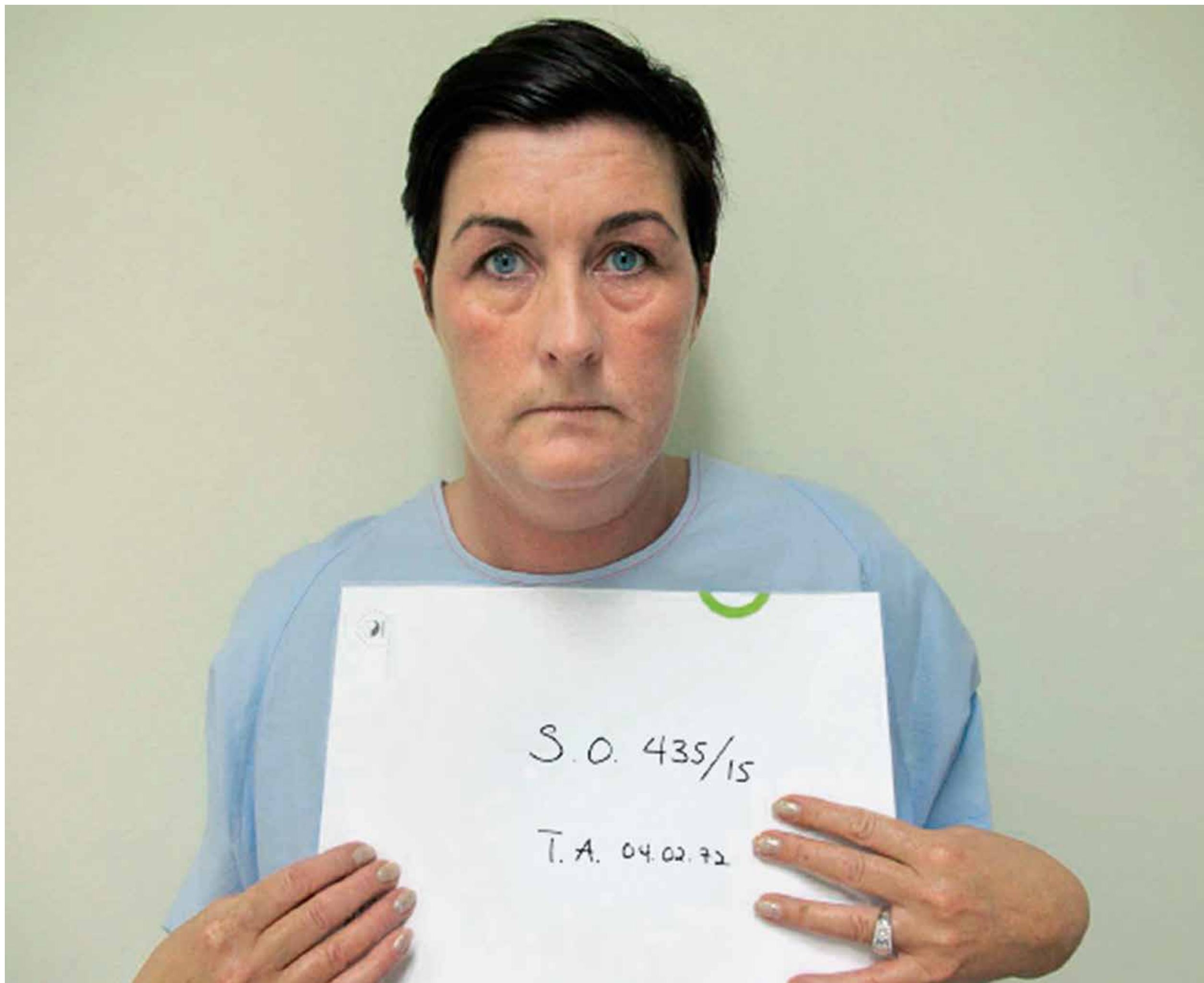
Er det gynekologen som får Tanja til å forstå alvoret? Hun ringer tilbake til legevakten. Det haster, sier hun. Sykepleieren ber henne komme med en gang. Bestevenninnen blir med henne. Fra legevakten blir Tanja tatt med til overgrepsmottaket i samme bygning. En lege og en sykepleier møter henne. Det skal alltid være to til stede når en voldtektsutsatt person undersøkes, ifølge reglene.

Tanja har nesten ikke sovet siden hendelsen. Hun følger seg paranoid og ser mannen overalt.

– Det første jeg sier til legen, er at han ikke kan anmelde, for da kommer mannen og tar meg. Han svarer at det er greit, men jeg tror ham ikke. Jeg gjentar spørsmålet flere ganger, og opplever at han blir irritert. Til slutt mister han tålmodigheten, lener seg over bordet og nesten roper: «Hvis du ikke skal anmelde, hvorfor er du her da?»

Hun faller sammen med hendene over hodet i fanget til bestevenninnen. Tanja tror legen blir skremt, for han trekker seg unna.

– Han spør om vi kan begynne på nytt. Jeg svarer at jeg ikke orker at han skal rope til meg, sier hun. →

«Barna mine har fått en annen mamma. Noen ganger tenker jeg at det er tøft for dem at jeg ikke er den samme.»

TANJA ARNTSEN

Legen beklager. Tanja opplever sykepleieren i rommet som kald og ufølsom. Hun lar dem fotografere blåmerkene og ta blodprøver, så går hun. Sykepleieren sier hun skal ringe dagen etter. Likevel går det fire dager før de tar kontakt.

– Hvis hun opplevde det slik, er det bare å beklage. Jeg tror ikke intensjonen til sykepleieren og legen var at hun skulle føle seg ille til møte, sier assisterende daglig leder for overgrepsmottaket, Anne-Mette Finsrud.

Hun har gått gjennom saken. Legen som undersøkte Tanja, kan ikke møte oss. Men VG ringer ham og forteller om opplevelsen Tanja hadde.

– Jeg har lest rapporten og husker kvinnen. Alle pasienter er forskjellige, men jeg har aldri ropt til en pasient. Det stemmer ikke.

– *Hvorfor opplevde hun at du var sint på henne, tror du?*

– Jeg er en direkte person med høy stemme, men jeg prøver å møte pasientene med rolig stemme. Samtidig vil jeg ikke skylde på henne. En akutt situasjon kan forandre alt. Jeg husker henne som en rolig person. Vi hadde øyekontakt, men hun beveget blikket mye. Litt som når man er i sjokk. Jeg prøver alltid å få pasienten til å smile. Jeg tror ikke jeg klarte det med henne. Men undersøkelsene ble gjort, sier legen.

Anne-Mette Finsrud mener at Tanja må ha misforstått at sykepleieren lovet å ta kontakt dagen etter. Prøvesvarene ville ikke ha vært klare på så kort tid.

Tanja føler ikke behov for mer kontakt med overgrepsmottaket. Hun bestemmer seg for å glemme saken.

– Hvis legen kan bli så sint, hvor sinte kommer ikke politiet til å bli? Jeg var sikker på at alt var min skyld, sier hun.

«Skyld. Skam. Mærert. Bitterhet.

Store sår på innsida.

Ingen kan se dem, ingen kan reparere dem».

SKREVET: 14. AUGUST 2015

Om sitt første møte med systemet sier Tanja:

– Det var en forferdelig opplevelse. Møtet med overgrepsmottaket gjorde at jeg valgte ikke å anmelde.

UGJENKJENNELIG:

Tanja blir fotografert på overgrepsmottaket i Bodø, tre dager etter voldtekten. Senere skal hun be politiet om å få se dette bildet spesifikt. For henne blir bildet en bekreftelse på det mannen gjorde mot henne.

DAG 55-67

TORS DAG 1. OKTOBER-TIRSDAG 13. OKTOBER 2015

Tanja orker ikke at noen tar på henne. Kommer noen for nær, trekker hun seg unna. Sønnen behøver ikke så mye kos lenger. Men datteren trenger mamma. Når barnet kryper inntil henne, gjør det nesten vondt.

– Ungene mine har fått en annen mamma, sier Tanja.

Barna spør om voldsalarmer. Den hun har fått av politiet, i tilfelle mannen skulle oppsøke henne. Alarmen ser ut som en gammel Nokia-telefon. Det er bare å trykke på en knapp, så blir politiet varslet, har etterforsker Ørjan Stenseth i Nordland politidistrikt forklart henne. Voldsalarmer blir Tanjas eneste trygghet. Hun bærer den med seg konstant. Til barna bortforklarer hun den med jobb.

Likevel merker de at ting er annerledes. Inngangsdøren skal låses med sikkerhetslenke. Barna får ikke snakke med fremmede. Hvis det ringer en ukjent person og spør etter mamma, er det bare å legge på.

– Noen ganger tenker jeg at det er tøft for dem at jeg ikke er den samme, sier Tanja.

November nærmer seg, bladene henger ikke lenger trygt på trærne. Tanja er i full jobb og trener nesten hver dag. Hun har begynt å overspise for å døyve følelsene. Kan dytte nedpå med mat og søtsaker til hun får brekninger. Samtidig skriker kroppen etter oppmerksomhet. Hun får bihulebetennelse og influensa. Svelger antibiotika og paracetamol, men fortsetter som normalt. En dag får hun en kraftig øyefeksjon og kan ikke kjøre bil. Hun blir hjemme fra jobb, for første gang siden voldtekten.

«Mat demper uro.

Æ spiser følelser.

Han sa æ hadde fin kropp.

Nå spiser æ mæ tykk».

SKREVET: 13. OKTOBER 2015

Hun føler seg ødelagt og utslitt. Tanja ligger under et ullpledd, med lukkede øyne. Hele kroppen gjør opprør. Rommet er stille, men noe skriker inni henne. Sakte rakner fasaden.

– Jeg skjønnte at slik kan jeg ikke leve. Jeg måtte si fra, sier Tanja.

Hun tenker på bevisene hun ødela dagen etter hendelsen. Sengetøyet som er borte, sporene hun vasket av kroppen sin. Alt mannen trenger å gjøre, er å nekte. Si at hun lyver.

Hvorfor skal politiet tro henne?

Ennå vet hun ikke at mannen har gjort det samme mot en annen. →

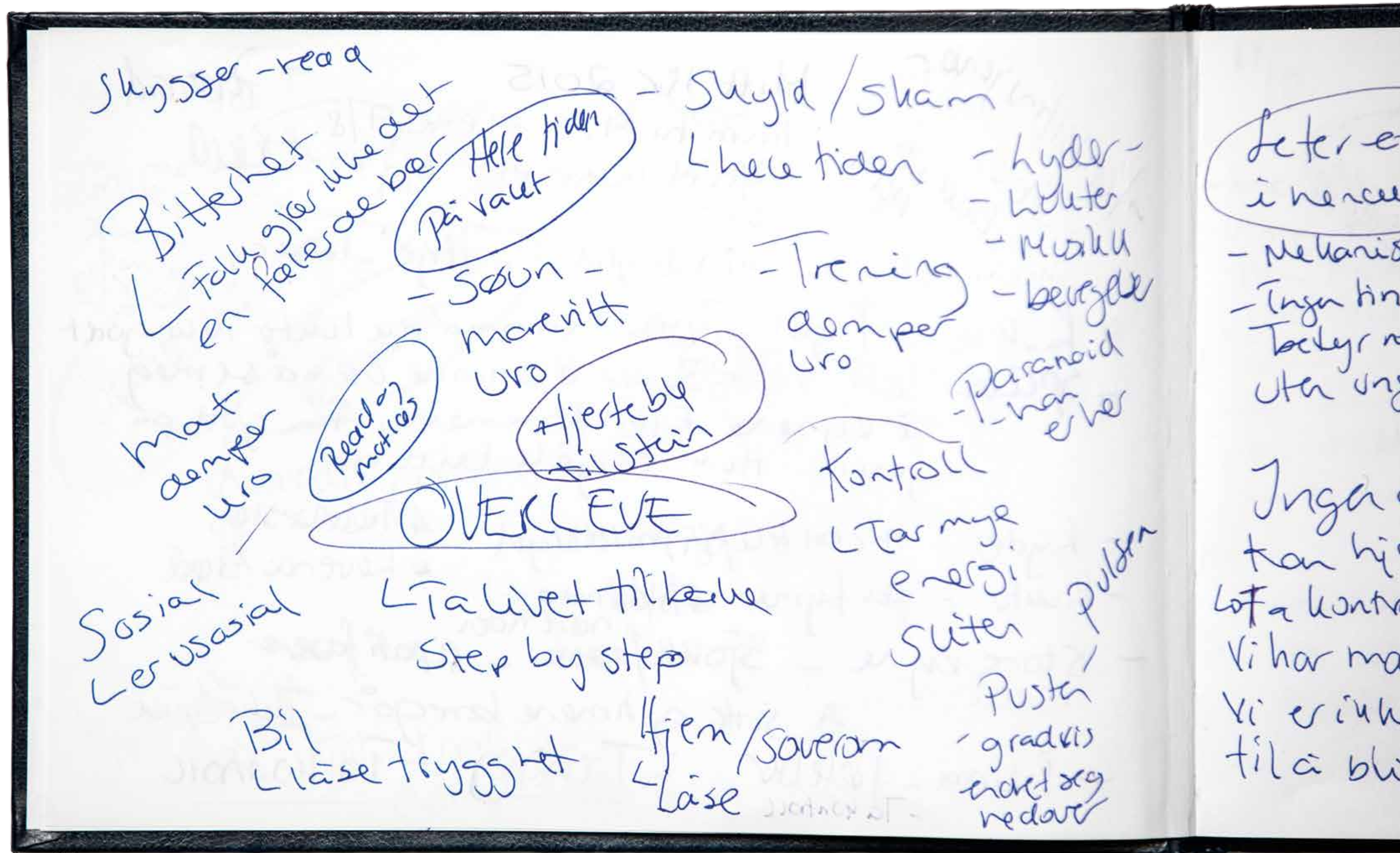
A dark, moody photograph of a bedroom at night. A person is lying in bed, partially covered by a white blanket, with their head resting on a pillow. To the left, a bedside table holds a glowing lamp and some books. On the wall above the bed, two framed pictures are visible. The overall atmosphere is somber and reflective.

«Jeg skjønte at slik kan jeg ikke leve.
Jeg måtte si fra.»

TANJA ARNTSEN

TØFFE DØGN:

Om natten hersker marerittene. Tanja sliter med å sove. Hun har pusset opp soverommet og kjøpt ny seng siden voldtekten, men likevel sliter hun med å bli kvitt minnene.

TANJAS DAGBOK

SØNDAG 6. SEPTEMBER 2015

Ved første konsultasjon hos psykiater etter voldtekten fikk Tanja et råd om å skrive dagbok. Mange traumatiserte personer sliter med hukommelsen. Ved å skrive kunne Tanja huske og sortere viktige hendelser. Høsten 2015 er dagboksiden et mylder av usammenhengende ord og setninger. Senere skal minnene og tankene bli stadig mer sammenhengende.

ANMELDELSEN

KAPITTEL 2

Hele tiden
knuger hun
voldsalarmen.
Har den med seg
i dusjen og på do.
Sover med den
om natten.

Nå deler vi ut friidrettsdrakter
til barn og unge i hele Norge!

Søk innen 05.12.2018 på extradraktkampanje.no

EXTRA
EXTRA STORT UTVALG TIL EXTRA LAVE PRISER

EKSTRA STOLT
SPONSOR AV
NORSK FRIDRETT

PINEFULLT:

Tanja opplever etterforskningsprosessen som en eneste lang ventetid. Først venter hun på at mannen skal bli tatt inn til avhør. Så må hun svare på påstanden hans om at de hadde frivillig sex den natten. – Hele prosessen ble en kamp om troverdighet, sier hun senere.

«Tiden gikk, uten at mannen visste om anmeldelsen. Jeg opplevde at min sak ble skjøvet på hele tiden. Samtidig møtte jeg ham i bil på vei til jobb. Jeg måtte gjøre flere grep for å styre unna ham. Det tæret på meg psykisk.»

TANJA ARNTSEN

DAG 67

TIRSDAG 13. OKTOBER 2015

På politistasjonen i Bodø forteller Tanja om sjekkeappen og hvordan hun møtte mannen. Politibetjent Ørjan Stenseth er klar på at hun bør anmelde, men Tanja er redd. Hun frykter at mannen skal komme etter henne.

Politibetjenten gir henne tid til å tenke. Det er fremdeles noen uker til overgrepsmottaket kaster blodprøver og spor, som oppbevares i tre måneder.

«Det føles som om du har dødd, og ingen dukka opp i begravelsen din, fordi de ikke vet at du e død.»

SKREVET: 02. NOVEMBER 2015

I bilen på vei hjem fra trening en uke senere husker Tanja et radioprogram hun hørte noen dager tidligere. Kvinnen som ble intervjuet, hadde vært utsatt for voldtekt. Hun hadde det fremdeles vanskelig, åtte år etter overgrepet.

– Jeg hørte på stemmen hennes at dette ikke blir okay. At en slik opplevelse ikke går over, eller blir borte av seg selv. Jeg bestemte meg for å anmelde, sier Tanja.

23. oktober leverer hun anmeldelsen. En uke senere blir Tanja formelt avhørt. Forklaringen hennes har vært den samme fra første stund, uansett hvem hun har snakket med. Det styrker hennes troverdighet, skal bistandsadvokat Kristin F. Hammervik senere poengtere.

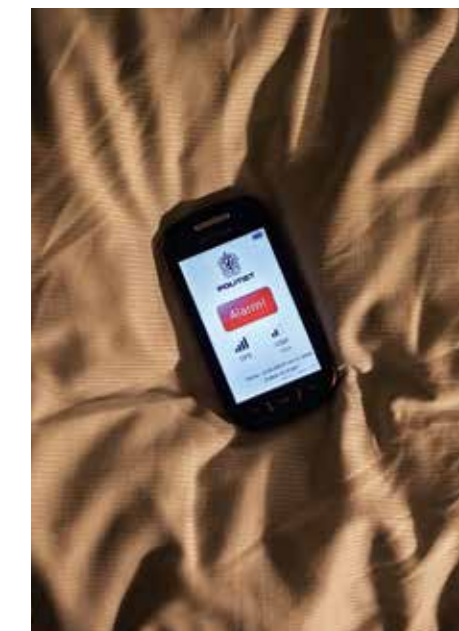
– Hun har klart og tydelig, til alle hun har snakket med, forklart at hun er utsatt for skremmende opptreden, vold, dominans, trakassering og ufrivillig seksuell omgang.

«Frykten er krevende og den indre smerten ubeskrivelig. Men æ skal klare det. Æ klør æ fast i hverdagen. Æ går på jobb, selv om æ ikke orka Ungan trenger æ og æ treng dem.»

SKREVET: 27. OKTOBER 2015

Tanja har stort sett god erfaring med politiet. Hun trekker spesielt frem etterforsker Ørjan Stenseth. Fornærmede i voldtektssaker har rett på en tillitsperson i politiet. En person som kan kontaktes ved behov. Ørjan har vært en trygghet for henne.

Men politiet svikter i starten av etterforskningen, mener hun. Fra Tanja avgir forklaring går det seks uker

TRYGGHETEN:

Etter at hun anmeldte voldtekten, fikk Tanja en voldsalarm. Dersom alarmen utløses, settes Tanja i direkte kontakt med politiet. Løsningen er ment å være midlertidig, for tre måneder av gangen. Likevel får Tanja beholde voldsalarmen i mer enn tre år.

til politiet tar mannen inn til avhør. Det viser etterforskningsdokumenter VG har fått innsyn i.

Ventetiden er vanskelig. Hun vil helst gjemme seg, men må stå oppreist på jobb og være til stede for barna. Lage middag og hjelpe til med lekser. Samtidig er kroppen i helspenn. Hele tiden knuger hun voldsalarmen. Har den med seg i dusjen og på do. Sover med den i hånden om natten.

«Han kjør forbi i lyskrysset og æ vet at det e sant.

Det føles som om æ går i millioner av bita.

Det gjør vondt, og æ si til æ sjøl, mens gråten pressa på: Herregud det e sant.»

SKREVET: 16. NOVEMBER 2015

– Tiden gikk, uten at han visste om anmeldelsen. Jeg opplevde at min sak ble skjøvet på hele tiden. Samtidig

møtte jeg ham i bil på vei til jobb. Jeg måtte gjøre flere grep for å styre unna ham. Det tæret på meg psykisk.

Etterforskningsleder i Bodø, Knut Waldemar Solli, vedgår at politiet har brukt lang tid på etterforskningen.

– Det er beklagelig fra politiets side. Generelt tar det for lang tid å etterforske disse sakene, sier han til VG.

DAG 124

ONSDAG 9. DESEMBER 2015

Mannen siktes og pågripes i sitt eget hjem. Han nekter for å ha voldtatt Tanja, men bekrefter overfor politiet at han tenner på dominerende sex.

– Han mente at anmeldelsen var uriktig. Han bestrider ikke at de har hatt sex, men mener historien hennes ikke er riktig, skal forsvarer Finn Ove Smith senere fortelle.

Denne forklaringen skal mannen gjenta flere ganger. – Det styrker hans troverdighet, sier Smith.

Han settes i varetekt over natten, mens politiet sikrer spor. Politikontakt Ørjan Stenseth ringer Tanja og sier at de vil slippe ham fredag morgen, og lover å varsle når det skjer. For første gang kjenner Tanja seg trygg.

Allerede samme kveld, klokken 22.18, får Tanja en telefon fra advokat Espen Strøm, som representerte henne den første perioden. Mannen er fri, forteller han.

Politiets løfte er brutt.

– Jeg ble så redd. Jeg ringte politiet, som ikke forsto hvorfor. Jeg fikk høre at jeg kunne bruke voldsalarmen eller ringe 112, hvis han kom etter meg. Hvordan kan de si noe sånt?

Langs norskekysten kan vinden blåse opp til full storm, kaste søppelbøtter over veien og rive i hustak. Denne torsdagskvelden er en sånn kveld. Det er tøft der ute. Barna er hjemme, de sover på hvert sitt rom. Alle vinduer og dører er låst. Tanja har slukket lyset, slik at det skal se ut som om ingen er hjemme.

I kjelleren, på soverommet, er det mørkt.

– Alt jeg klarte å tenke var: Han kommer.

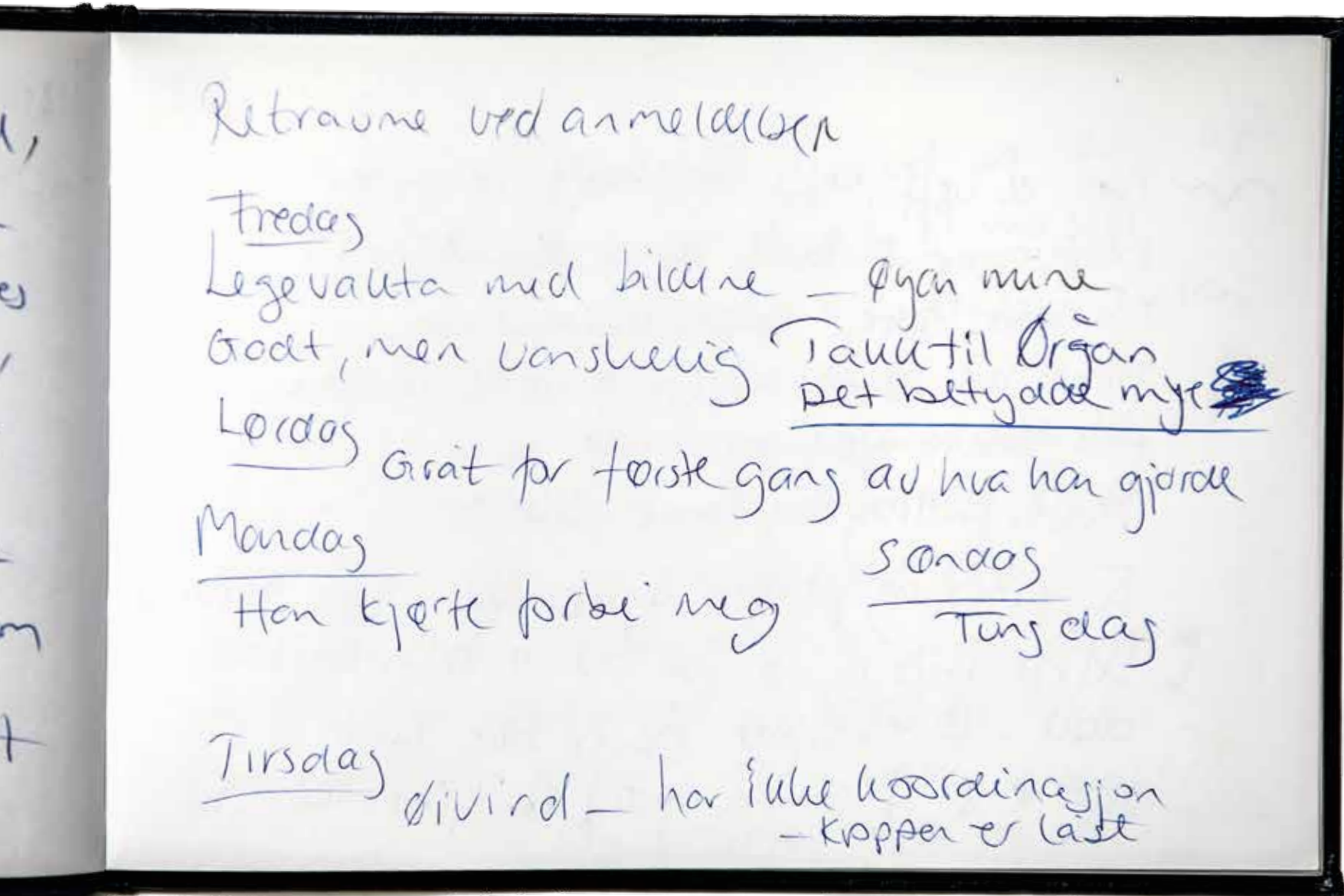
Den natten får ikke Tanja sove. Tusen spørsmål kverner i hodet hennes. I sengen der han var sammen med henne den natten, ligger hun og rister.

Politiet har sviktet henne.

Hvordan kunne de la ham gå?

Skjønner de ikke hva det har kostet å anmelde mannen?

Dagen etter skal hun konfrontere dem, tenker Tanja. →

KROPPENS REAKSJON:

Tanja beskriver en vanskelig uke under etterforskningen i dagboken sin. Hun takker Ørjan Stenseth, politietterforskeren, for god oppfølging. Tirsdag er hun hos kiropraktoren for behandling. Etter voldtekten har ikke Tanja følelser i kroppen. Det er en vanlig reaksjon hos traumpasienter, skal kiropraktoren senere fortelle henne.

Tidligere drømte Tanja om å finne kjærlighet på nytt. Nå håper hun å klare berøringen fra et annet menneske.

«Kroppen sitter fast i 8. august 2015. Psykiateren mener jeg må kjenne på sorgen, men jeg klarer ikke gråte.»

TANJA ARNTSEN

DAG 126

FREDAG 11. DESEMBER 2015

Bilen som svinger inn foran politihuset har høy fart. Sklir litt på den islagte parkeringsplassen, men gjenvinner kontroll. Tanja parkerer og stiger ut. Hun er iført kåpe og høye støvletter.

Inne i oppgangen på politistasjonen i Bodø henvender hun seg til vekten. Hun krever å få snakke med politiadvokat Linda Gade Thronæs, som er ansvarlig for saken. På utsiden fremstår hun kontrollert. På innsiden raser en krig.

Thronæs tar henne imot på kontoret sitt. Der klarer ikke Tanja lenger å holde masken.

– Hva mener du med at det var en glipp? Hvordan kunne dere slippe ham fra varetekt uten å gi meg beskjed?

Politadvokaten beklager flere ganger. Tanja er spesielt opptatt av å få sagt én ting: Politiet må aldri la dette skje med noen andre.

I dag sier politietterforsker Ørjan Stenseth, på vegne av politiet i Bodø:

– Vi gjorde feil. Vi varslet ikke fornærmede da han ble sluppet ut fra varetekt, det var en glipp i våre rutiner, som vi legger oss flate for, sier Stenseth.

– Jeg forstår hvor redd hun må ha vært den kvelden. Og det er et tungt ansvar å ha. Det er klart det går innpå oss når sånne ting skjer.

Tanja beskriver «glippen» fra politiet som en voldsom påkjennning. Å få vite at mannen visste om anmeldelsen og gikk fri, kjentes som et nytt overgrep.

– Alt politiarbeidet har ikke vært optimalt. De skjønner ikke at det som for dem er en jobb, er livet mitt, sier Tanja.

DAG 116-145

TIRSDAG 1. DESEMBER-ONSDAG 30. DESEMBER 2015

Kroppen kan sammenlignes med en maskin på autopilot. Nervesystemet sender signaler, blod pumper gjennom. Hjertet slår. Slik drives maskineriet fremover, selv når viljen svikter. Tanja må tviholde på hverdagen, sier psykiateren som behandler henne. Gjøre det hun tidligere elsket. Trene, gå på fotballkamp og være med venner. Overvinne frykten, selv når det koster alt.

Men hun som pleide å være midtpunktet, vil helst være alene.

«Livet går videre og her sitt æ ensom.

Rart.

Det har æ aldri vært før.

Æ orka ikke menneska og æ orka ikke være aleine.»

SKREVET: NOVEMBER 2015

Tidligere drømte Tanja om å finne kjærlighet på nytt. Nå håper hun å klare berøringen fra et annet menneske. Forventningene om at livet noen gang kan bli normalt

igjen, er knust. Hun føler seg skitten. Skyldfølelsen gnager. Orker ikke tanken på kroppskontakt. Kjenner ikke livsglede, bare frykt.

– Det er vanskelig å forklare, men jeg føler meg ødelagt.

DAG 147-291

FREDAG 1. JANUAR-TIRSDAG 24. MAI 2016

Etterforskning, vitner, avhør, venting. Tiden bruker Tanja til å trene kampsport og pusse opp huset. Hun orker ikke føle seg utrygg lenger, og vil ta hjemmet tilbake. Badet først. Totalrenovert. Så kjøkkenet. Også her river hun all innredning. Til og med trappen ned til soverommet i kjelleren bytter hun ut. Til sammen vil prosjektet koste henne en halv million kroner.

– Opplevelsen var så traumatisk at jeg fremdeles ikke klarer å ta det innover meg, derfor må jeg ha noe å gjøre. Kroppen sitter fast i 8. august 2015. Psykiateren mener jeg må kjenne på sorgen. Men jeg klarer ikke gråte, sier Tanja.

«Æ har prøvd å få tak i etterforskeren siden torsdag.

Det e vanskelig, æ e redd de ikke tar dette på alvor.

Æ vil trekk saken.

Æ e så sliten og kommer ingen vei.

Æ orka ikke mer.»

SKREVET: 16. NOVEMBER 2015

Totalt avhører politiet 13 vitner fra desember 2015 til mars 2016, blant dem flere av Tanjas venner. Hennes leieboer, som bor vegg i vegg med soverommet, innkalles til avhør i desember. Hun blir spurt om hun husker lyder fra en natt i august. Det gjør hun ikke, men hun husker høy musikk.

– Politiet brukte altfor lang tid på å innkalle vitner. Jeg forstår ikke hva de somlet med?

«Treng noen å lene mæ mot.

Skulle ønske noen tok tak rundt mæ,

klæmte hardt og lova at alt blir bra igjen.»

SKREVET: 16. DESEMBER, 2015

Vinter går mot vår. Tanja blir ikke avhørt på nytt før i mars 2016, tre måneder etter avhøret av mannen. Først da kan hun svare på påstandene hans. I avhør har mannen fortalt at de var to voksne som hadde «dårlig, normal sex». Han hevdet at han aldri var voldelig.

Som i de fleste voldtektssaker finnes det få tekniske bevis. Og fordi mannen erkjenner å ha vært hos Tanja, trenger ikke politiet bevise dette. I stedet baseres etterforskningen på hans og hennes gjenfortellinger av hendelsene. Det er ord mot ord.

– Jeg skjønner ikke hvordan de kan si at det ikke finnes bevis. Hele jeg er beviset på det han har gjort, sier Tanja.

«Halvt år siden voldtekten.

Æ syns det e så uvirkelig – æ vet det skjedde,

men æ orka snart ikke mer av hele saken.

Æ e så sliten av dette.

Hele tida må det rippes opp i på nytt.

Politiet jobba sakte og æ får ikke gått videre i livet mitt.»

SKREVET: 8. FEBRUAR, 2016

Flere ganger får Tanja beskjeder som «vi må utsette til neste uke». Det oppleves som at hennes sak ikke er viktig. Nedprioritert.

– Det er min jobb å bevise at han lyver. Han kan lene seg tilbake, for han vet at politiet mangler bevis. Jeg føler ikke at jeg har rettsikkerhet. Han blir passet på, mens jeg er idioten som lot ham gjøre dette mot meg.

Etterforskningstiden for voldtektssaker skal ikke overstige 130 dager, fastslo Riksadvokaten i et rundskriv til politiet i 2001. Målet blir fremdeles ikke nådd. I 2018 lå gjennomsnittstiden på 207 dager.

I åtte måneder venter Tanja på at politiet skal fullføre etterforskningen. Høst blir vinter, vinter blir vår. Hele tiden har hun telefonen i nærheten, i tilfelle politiet eller advokaten ringer.

Ventetiden er den verste Tanja har opplevd. Ukentlig går hun til behandling hos traumeterapeut og psykiater, men hun blir ikke bedre. Kommer ikke videre i behandling, før saken er avsluttet.

Etter 252 dager konkluderer politijuristen i Bodø med at bevisene ikke er gode nok til å ta ut tiltale mot mannen.

– Politiet brukte langt over et halvt år på å etterforske saken, mens politiadvokaten brukte ett minutt på å foreslå saken henlagt. Det var i hvert fall slik det føltes, sier Tanja.

«At det er påvist noen merker på fornærmedes hofter/lår og ansikt kan skyldes merker etter frivillig seksuell aktivitet, slik siktede hevder», står det i innstillingen.

Politijurist Charlotte Marie Ringkjøb, som nå har sluttet i politiet, har ikke ønsket å kommentere saken overfor VG.

Saken blir sendt over til Statsadvokaten i Nordland, som skal ta den endelige beslutningen om tiltale.

«Gud æ e så sliten, vil bare sove.

Hodet hviler aldri, ikke om natta heller.

Mareritt hele tiden.

Ka skal æ gjør med dette? Skrike, glemme eller ka?

Æ pines og plages – og klarer ikke ta det inn over mæ.

Kor e æ? Æ savna mæ.»

SKREVET: 15. NOVEMBER, 2015.

– Jeg ville blitt fortere frisk hvis jeg ikke anmeldte, men nå er prosessen snart over, sier Tanja våren 2016.

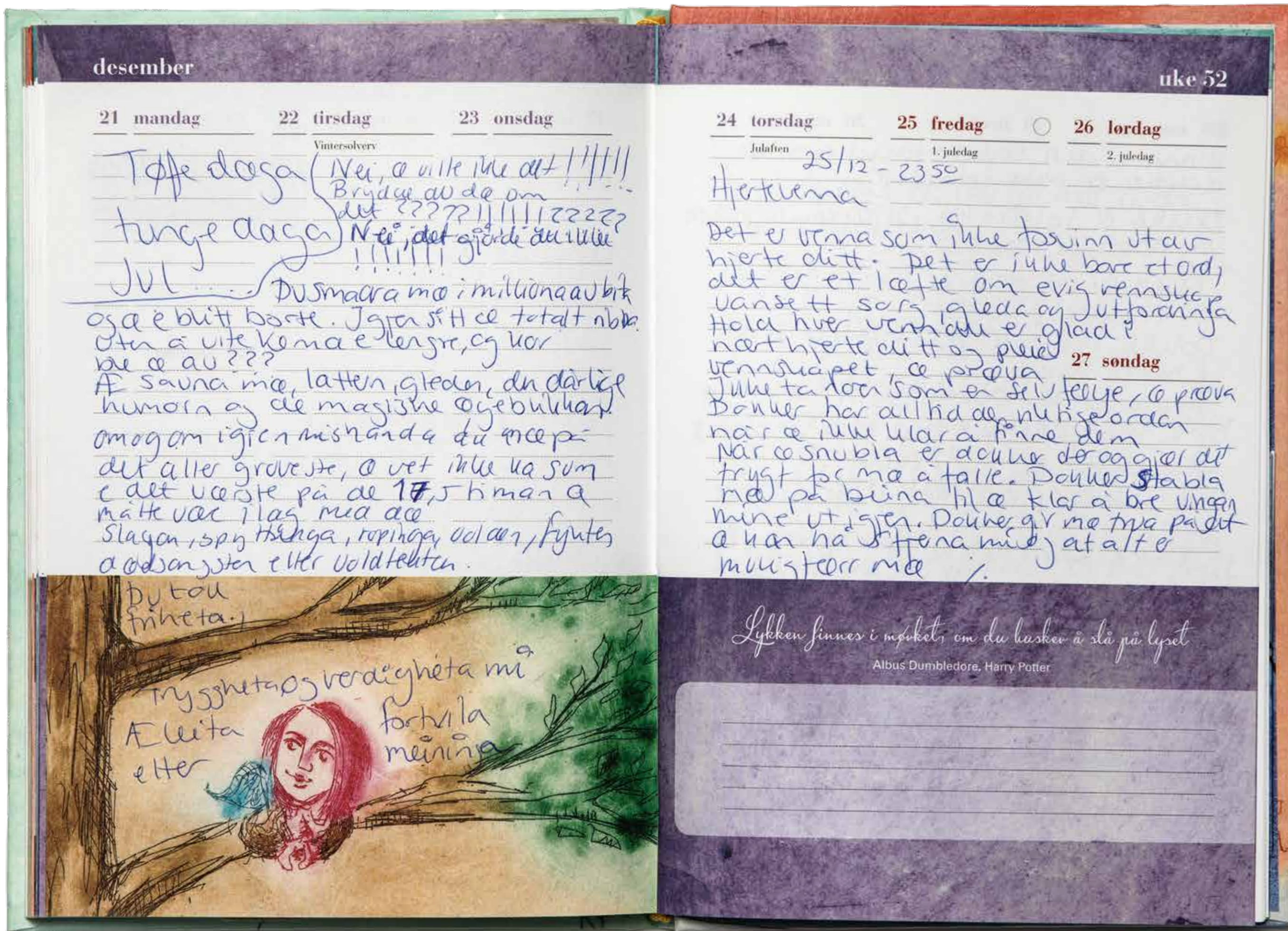
Lite vet hun om at saken skal trekke ut i to år til. At andre vil stå frem med sine historier.

Snart vil hun sitte ansikt til ansikt med mannen på nytt. →

NYE OMGIVELSER:

Tanja pusser opp alle rom i huset etter voldtekten. Hun nekter å selge ungenes barndomshjem, og bestemmer seg i stedet for å gjøre om alt. Her river hun kjøkkenskapene sammen med tanten.

desember

uke 52

21 mandag

22 tirsdag

23 onsdag

24 torsdag

25 fredag

26 lørdag

Tøffe dager (Nei, de ville ikke det!!!!)
 tungt dager (Brydder du deg om det????!!!!!!???)
 JUL (Nei, det gjorde du ikke!!!!!!)

Du smaa me i millioner av bitt
 oga e blitt borte. Jgten si H ce totalt nbk
 uten a vite kema e lengre, og kor
 be e au???

A sauna me, latter, gleden, du dærlige
 humor og de magiske øyeblikk
 om og om igjen mishandla du meg på
 det aller groveste, a vet ikke ka som
 e det verste på de 17,5 timen a
 måtte var i lag med de
 slagen, spy tånga, ropinga, volden, fyttes
 a adsonster eller voldtekten.

24 torsdag

25 fredag

26 lørdag

Julaften 25/12 - 2350
 1. juledag
 2. juledag

Hjertekema

Det er venna som ikke forsvinner ut av
 hjerte ditt. Det er ikke bare et ord,
 det er et løfte om evig vennskap
 uansett sorg, glede og utfordringa
 Hold hver venna du er glad i
 nært hjerte ditt og pleid
 vennskapet, a prøv

27 søndag

Juleta lora som er selvselve, a prøv
 Douker har alltid de nylige ordan
 nar e ikke klare a finne dem
 nar e snubla er douker de og gjør det
 frugt for me a falle. Douker stable
 med på beina til e klar a bre vingen
 mine ut igjen. Douker gir me tpe på det
 a kan ha stfena midt at alt e
 muligsterr me

Lykken finnes i øyeblikket, om du husker å slå på lyset
 Albus Dumbledore, Harry Potter

Blank lines for writing.

Matkroken

-30%

UTVALGTE GILDE KARBONADE- OG KJØTTDEIGER

Fra 400 g

JULEN STARTER HOS OSS OG FORTSETTER HJEMME HOS DEG!

Finnekjøtt dampet med mandipoteter

NORSKE MAT-TRADISJONER

Mors beste julemat Oppskriftshefte kan hentes i butikkene nå

Lutfisk med erterpurs

Hiskrem med to ulike sauser

UTVALGTE COOP JULEPÅLEGG/SALATER

Fra 80 g. Fra 99,61/kg Ord. pris fra 26,90

Vi spanderer den billigste!

2 FOR 45

SMAK JUICE

Coop. 1l + pant. Fra 22,50/l Ord. pris fra 33,90

VENTETIDEN

KAPITTEL 4

Hun får vite at også en annen kvinne har anmeldt ham. Finnes det likevel et håp?

DAG 238-291

Tilbudene gjelder tom. 24.11.18

Forordning om trykkekvalitet og utvalg. Innebuene gjelder kun til privat konsumering med forbehold om lokale begrensninger.

«Jeg skjønner ikke hvordan de kan si at det ikke finnes bevis. Hele jeg er beviset på det han har gjort.»

TANJA ARNTSEN

RENSELSEN:
I begynnelsen gned Tanja hånden i ansiktet konstant. Da traumeterapeuten spurte hvorfor, svarte Tanja at hun følte seg skitten. «Han spyttet på meg», sa hun. Terapeuten ga Tanja en varm klut og ba henne vaske ansiktet. Vaske bort spyttet hans. - Først senere forsto jeg hvor viktig det var, sier Tanja.

«De kroppslige reaksjonene hennes forteller tydeligere enn ord at det har skjedd noe. De reaksjonene klarer ingen å fabrikkere.»

TANJAS TRAUMETERAPEUT

DAG 238-290

FREDAG 1. APRIL-MANDAG 23. MAI 2016

To stoler, en pult og et vindu ut mot veien. Nakne, hvite vegger. Langs den ene siden av rommet står en behandlingsbenk, dekket av et grått pledd i pene folder.

– Vil du at jeg skal sitte på den stolen ved vinduet? Eller den ved døren? spør terapeuten Tanja.

Hun er psykomotorisk fysioterapeut og har etterutdannet seg innen traumeterapi. Hun er en av to behandlere Tanja får hjelp av. Den andre er en psykiater som tidligere har jobbet med traumepasienter ved et sykehus i Nord-Norge.

Tanja velger stolen ved vinduet. Å få bestemme selv gir henne en følelse av kontroll. Fysioterapeuten setter seg ytterst på stolen, vendt mot Tanja. Utenfor døren henger en lapp om at ingen må forstyrre.

– Når et menneske går gjennom et traume, er det som om tryggheten blir revet bort. Alt blir farlig. Selv om hjernen vet at en situasjon ikke er skummel, sier instinktene noe annet. Derfor er det viktig å gjenskape trygghet, sier terapeuten.

«Det kan aldri gjøres ugjort det som skjedde.

Det er som å møte en trailer i en tunnel om og om igjen hver dag og overleve – hver gang».

SKREVET: 17. NOVEMBER 2015

Et traume. Slik beskrives voldtekt på fagspråket. En traumatisk situasjon kan påvirke mennesker forskjellig. Noen flykter, noen kjemper, mens andre blir handlingslammet – såkalt «frysmodus». Mekanismene i kroppen trues og sanseapparatet skjerpes. Hjernen tenker «flukt» eller «kamp». Hvis ingen av disse alternativene funker, går kroppen i frys.

Da Tanja ikke kom seg unna mannen den natten, var det slik hun reagerte, sier terapeuten.

– Mange av dem som opplever et traume, går i frys. Det er den minst kjente reaksjonen, forklarer hun.

«Frys» kan vare lenge. Kroppen går i overlevelsesmodus og kommer ikke «til seg selv». Derfor opplever Tanja fremdeles hverdagslige situasjoner som truende, sier terapeuten. Tanja har posttraumatisk stress-syndrom. Hun hører ikke ordentlig og ser ting i uskarpe konturer. Kjenner ikke følelser. Spiser lite, sover dårlig og unngår folk.

Tanja er *dissosiert*, forteller terapeuten. Dissosiasjon betyr å «koble fra», og er et vanlig symptom i etterkant av et overgrep. Ved å koble fra, blir det mulig å fungere. Det blir som en slags innebygd bedøvelse. Hjernen

skaper en avstand mellom den vanskelige hendelsen og kroppen. Nesten som om personligheten er splittet i to.

Men det har en pris. Dissosierte personer kan slite med å kjenne seg selv igjen i speilet, miste kontakten med enkelte kroppsdeler og få problemer med hukommelsen.

«Æ som lærte meg å gå før æ ble ett år, må lære å gå på nytt.

Beina tok meg ikke vekk den natta, de ble lamme av skrekk og æ kan ikke stole på beina mine».

SKREVET: JANUAR, 2016

Tanja er kritisk til at hennes psykiske forandring ikke blir vektlagt under etterforskningen. I en rapport til bistandsadvokaten, datert 23. september 2015, forklarer hennes kiropraktor at han ser «tydelig tegn på at fornærmede er seksuelt traumatisert». Observasjonene han gjorde i etterkant av voldtekten, hadde han aldri sett hos henne tidligere. Også Tanjas fysioterapeut beskriver «en tydelig traumatisert kvinne» i sin rapport. Begge rapportene er oversendt politiet.

– Han har tatt fra meg følelsene, gleden, engasjementet, gløden. Jeg er blitt fortalt at det kommer tilbake. Men det å se meg selv i speilet og ikke vite hvem jeg er, er skremmende, sier Tanja.

Et dilemma ved å behandle en person som har vært utsatt for overgrep, er at politiet og rettsapparatet forventer en person som er tydelig preget, sier Tanjas psykiater.

– På den ene siden skal du få folk friske, på den andre siden skal de fremstå som offer. Dette er særlig et problem i saker der det tar tid før rettssaken kommer opp.

Tanja har vært hos psykiateren to ganger i uken siden voldtekten. Han har lang fartstid i egen praksis og har jobbet som rettspsykiater.

«Markant annerledes». Slik beskriver han Tanjas forandring overfor politiet. «Adferd som ikke har vært eksisterende tidligere». Og «et ikke ukjent mønster etter seksuelt overgrep».

– Jeg opplever at rettsapparatet ikke skjønner intuitivt hvorfor hun ikke kjempet imot. Rettsapparatet forstår heller ikke hvordan hun kan se frisk ut.

Han sikter til at Tanja fremstår ressurssterk. Hun er i full jobb og forsørger to barn. Trener og deltar på selvforsvarskurs.

– Har du vært gjennom noe så grusomt som en voldtekt, skal du se knust ut, sier psykiateren. →

TRENGTE STØTTE:

Da Tanja begynte med traumebehandling, kunne hun ikke stå oppreist på den blå puten uten å holde seg fast i veggen. Kroppen var i sjokk, derfor sviktet balansen. Først etter flere måneder med behandling klarte Tanja å stå stødig på puten.

BLI SJEFEN:

Kort tid etter voldtekten oppfordret politiet Tanja til å gå på selvforsvarskurs, «Krav maga». Psykiateren støttet forslaget. Han mente det kunne hjelpe Tanja å ta tilbake kontrollen over eget liv. Her trener hun sammen med to instruktører i Bodø.

«Har du vært gjennom noe så grusomt som en voldtekt, skal du se knust ut.»

TANJAS PSYKIATER
om politiet og rettsapparatets forventning
til et voldtektsoffer

– Vil det si at det er positivt å se ut som om du ikke henger sammen? At du sliter?

– Ja, det kan være det, hvis du skal få retten og andre til å ta deg på alvor. Problemet er at mange ønsker å se ordentlige og samlet ut, selv om de kan føle seg smadret på innsiden.

Psykiateren får støtte fra traumeterapeuten:

– De kroppslige reaksjonene hennes forteller tydeligere enn ord at det har skjedd noe. De reaksjonene klarer ingen å fabrikkere. Derfor synes jeg det er forferdelig at slike reaksjoner ikke teller som bevis.

DAG 291

TIRSDAG 24. MAI 2016

En kvinne med lyst hår sitter i avhørsrommet hos politiet. Vi kaller henne «Ida». Hun var tidligere gift med mannen som etterforskes for å ha voldtatt Tanja. De har et barn sammen.

Ida anmelder eksmannen for to voldtekter. Hun har hørt om Tanjas anmeldelse; vil si ifra. I avhør forteller hun om systematisk vold og trakassering hjemme. Og om en mann som kunne spytte, slå og bruke nedverdiggende ord i fylla. Som har slått henne i ansiktet, holdt hardt rundt halsen hennes og kalt henne hore.

– Grunnen til at jeg anmeldte nå, og ikke tidligere, er at jeg ikke klarte å holde det inne lenger. Begeret rant over, skal Ida senere fortelle VG.

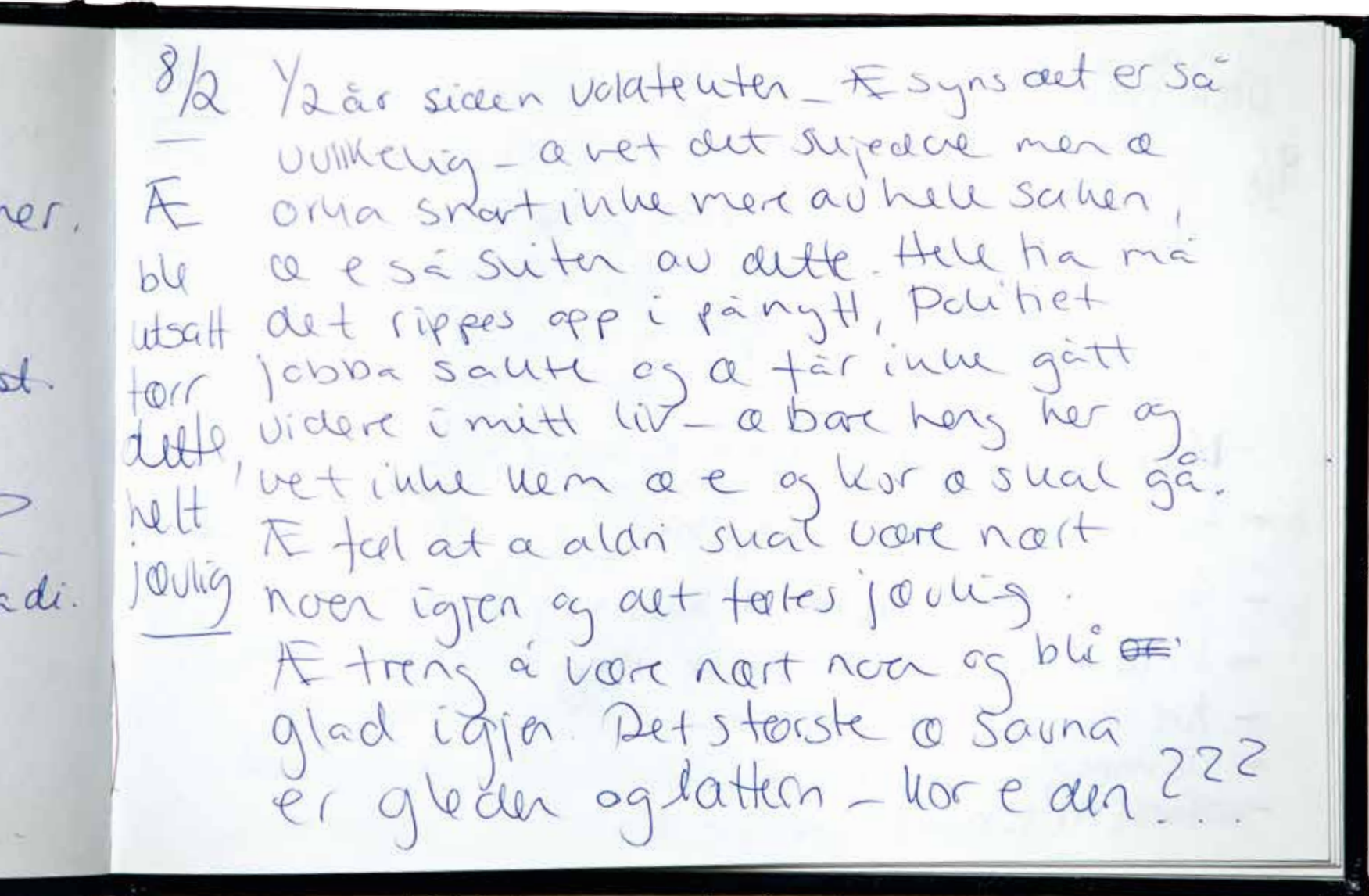
Bistandsadvokat Hammervik informerer Tanja om anmeldelsen. Hun overtar ansvaret for Tanjas sak etter at hennes første bistandsadvokat Espen Strøm, byttet jobb. Flere kvinner har fortalt at de har vært utsatt for det samme, får Tanja vite. Kanskje kommer det også flere anmeldelser, tror Hammervik.

– Etter flere måneder med venting har jeg fått nytt håp. Jeg har tenkt at det ikke var verdt å anmelde, men kanskje det var riktig likevel? sier Tanja.

– Jeg håper anmeldelsen vil få betydning for saken min. At det vil bevise for politiet hvordan han er. At han har gjort det før, og kan gjøre det igjen.

Hun har fulgt med på saker som den i Tysfjord, hvor det ble avdekket 151 seksuelle overgrep i en liten kommune i Nordland, og rettssaken mot serieovergriper Julio Kopseng, som ble dømt til 21 års forvaring for voldtekt av 18 kvinner. Tanja skjønner at flere anmeldelser og mange fornærmede betyr høyere troverdighet.

Vil politiet tro dem nå? →

HENLEGGELSEN

KAPITTEL 5

Ordet treffer
 Tanja som et
 slag i ansiktet.
 Henlagt. Mener
 statsadvokaten
 at det var
 hennes skyld?

DAG 185

MANDAG 8. FEBRUAR 2016

FRYKTEN OG SORGEN:

Et halvt år etter voldtekten har det verste sjokket lagt seg. Tanja har begynt å føle på sorgen. Psykiateren forklarer at sorgprosessen kan være vanskelig. Tanja innser at mannen har ødelagt mange følelser hun tidligere tok for gitt, som glede og livslyst.

DAG 476-532

«Jeg er blitt et introvert menneske.
Venninnene mine synes det er vanskelig.
De savner den jeg var.»

TANJA ARNTSEN

TAR KONTROLLEN:
Etter henleggelsen gikk Tanja gjennom alle saksdokumentene, for å se om det var noe som manglet. - Å etterforske min egen sak er det smarteste jeg har gjort. Bruk muligheten, ikke stol blindt på systemet, sier Tanja i dag. Her sitter hun på kontoret til bistandsadvokat Kristin F. Hammervik.

«NÅR VI SSTE DU AT DU BLE VOLDTATT?»

STATSADVOKAT GEIR FORNEBO
i møte med Tanja

DAG 476

FREDAG 25. NOVEMBER 2016

Tanja sitter overfor statsadvokat Geir Fornebo på hans kontor i Bodø sentrum. Ved siden av henne sitter bistandsadvokat Kristin F. Hammervik. Også politietforsker Ørjan Stenseth er til stede.

På sine 23 år som advokat har Hammervik aldri opplevd at en statsadvokat ønsker et eget møte med en fornærmet i en voldtektssak før han tar stilling til tiltalspørsålet. Det kan bare bety én ting, tror hun. At han er i tvil.

Statsadvokaten har flere spørsmål til Tanja. Han har aldri vært borti en lignende sak, sier han. Hvorfor stakk hun ikke bare av?

– Statsadvokaten retraumatiserte meg, sier Tanja.

Fornebo stiller spørsmål om Tanjas ekskjærestere. Han lurar på hvorfor hun ikke bare rømte fra mannen den natten. Plutselig spør han:

«Når visste du at du ble voldtatt?»

Hun orker ikke mer. Med gråten i halsen forlater hun kontoret. Finner et tomt rom, et kjøkken. Der blir hun sittende på gulvet og hulke med hendene rundt knærne. Ingen kommer.

– Da jeg kom tilbake, spurte statsadvokaten om jeg ville klare å stå i en rettsak. Jeg svarte at hvis jeg kan stå gjennom dette, skal jeg klare det meste. Det statsadvokaten gjorde mot meg, var umenneskelig, sier Tanja.

– I det øyeblikket innså jeg at jeg var alene.

Statsadvokaten lover en rask avgjørelse. Tanja skal få svar innen én uke, sier han. Men det går fire uker. Mens hun gjør ungene klare for julefeiring med familien på hytta, kommer svaret: Saken er henlagt på bevisets stilling.

Ordet treffer Tanja som et slag i ansiktet. Henlagt. Statsadvokaten mener mannen hun har anmeldt for voldtekt, skal gå fri.

De har ikke hørt etter, tenker hun. De tror ikke på det hun har sagt.

«Henleggelsen innebærer ikke at fornærmedes forklaring – så langt den rekker – settes til side som uriktig. Når det likevel ikke anses å foreligge tilstrekkelig bevisgrunnlag for en alvorlig tiltale, skyldes dette at det er uklart hvordan den seksuelle aktiviteten hjemme hos den fornærmede begynte, enten dette skjedde frivillig eller ved tvang».

BEGRUNNELSE FOR HENLEGGELSE
SENDT FRA STATSADVOKATEN, 16. DESEMBER 2016.

– Ved å henlegge saken føler jeg statsadvokaten sier at det er min skyld. Han gir meg ikke muligheten til å prøve saken rettslig. Det er grusomt, sier Tanja.

DAG 532

FREDAG 20. JANUAR 2017

Tanja anker saken til Riksadvokaten.

– Jeg ble frustrert over henleggelsen. Bevisituasjonen i saken er god nok til å ta ut tiltale. Statsadvokaten tar feil, sier Tanjas bistandsadvokat, Kristin F. Hammervik.

«Statsadvokatens beslutning om henleggelse er ikke tuftet på en forsvarlig vurdering av det totale bevisbildet i saken. Både fornærmedes detaljerte og konsistente politiforklaringer, tidnære forklaringer til behandlere og andre vitner som hadde kontakt med fornærmede umiddelbart etter overgrepene, samt siktedes modus, tilsier etter en samlet vurdering at det er grunnlag for tiltale».

KLAGE TIL RIKSADVOKATEN, 20. JANUAR 2017

OVERRASKET:

Bistandsadvokat Kristin F. Hammervik går gjennom dokumentene i saken sammen med Tanja. Hun synes det er rart at statsadvokat Geir Fornebo ønsker et eget møte med Tanja. Det har hun aldri opplevd før.

I en seks sider lang klage peker Hammervik på flere opplysninger politiet unnlot å etterforske. For eksempel at mannen ved første kontakt med Tanja fortalte at han var dominant. Det mangler også et avhør med sykepleieren som møtte Tanja på legevakten to dager etter hendelsen, skriver Hammervik.

«Hvorfor har ikke politiet avhørt fornærmedes tidligere samboer eller andre seksualpartnere for å kartlegge om fornærmede overhodet har slike preferanser? Det ville gi ytterligere styrke til fornærmedes uttalelser om seksuell preferanse og følgelig styrket det statsadvokaten formoder».

KLAGE TIL RIKSADVOKATEN, 20. JANUAR 2017

Hammervik skriver i klagen at hun er skeptisk til måten statsadvokat Geir Fornebo behandlet Tanja på i møtet i forkant av henleggelsen.

«Det ble stilt flere og nokså inngående spørsmål knyttet til hendelsesforløpet. Fornærmede var ikke forberedt på at hun skulle i avhør og det kan ikke utelukkes at den overrumplingen hun opplevde kan ha påvirket henne på en måte som senere ble utslagsgivende for statsadvokatens endelige vurdering».

KLAGE TIL RIKSADVOKATEN, 20. JANUAR 2017

– En slik utspørring er i praksis å anse som et avhør, sier Hammervik til VG.

– Men det kom aldri noe referat fra møtet.

Statsadvokat Geir Fornebo benekter at hendelsen var ment som et avhør. Det hadde ingen bevisverdi, sier han.

– Noen ganger har jeg behov for å møte fornærmede og danne meg et inntrykk, som et supplement til saksdokumentene. Disse sakene handler om mennesker som skal møte i retten – med det de har å fremstå med. Derfor kan det være viktig å danne seg et inntrykk av den fornærmede.

– *Var møtet et resultat av at du var usikker på om saken skulle henlegges?*

– Hadde jeg vært sikker etter å ha lest saksdokumentene, så hadde jeg ikke bedt om et møte.

Ifølge Fornebo fikk ingen av de ansatte på jobb med seg at Tanja «satt og gråt på kjøkkenet».

– Hun gir uttrykk for at hun nærmest er blitt forlatt i hjelpeløs tilstand på statsadvokatkontoret. Det tar jeg sterk avstand fra. Jeg sier ikke at hun tar feil, men jeg kjenner meg ikke igjen i måten hun hevder å ha bli møtt på, sier statsadvokaten.

Behandlingstiden hos Riksadvokaten i en voldtektssak kan variere fra én uke til to måneder, forteller bistandsadvokaten. Tanja tar en dag av gangen. Før hendelsen var hun den som snakket høyst. Kjapp i replikken, ivrig på å diskutere. Nå er hver samtale krevende.

– Jeg er blitt et introvert menneske. Venninnene mine synes det er vanskelig. De savner den jeg var. Før elsket jeg å være ute sammen med mennesker, trene og gå i fjellet. Nå sitter jeg helst hjemme.

Destruert og ødelagt, som silhuetten av et menneske. Enkelte dager føles det sånn.

«Gud kor æ ønske at det va som han sa: Normal, dårlig sex i fylla.

Æ hadde gjort ka som helst for at det skulle være sant.»

SKREVET: 23. JANUAR, 2016

På jobben blir det vanskelig å unngå spørsmål. Tanja har personalansvar. Nå klarer hun ikke se sine ansatte i øynene.

– Jeg måtte fortelle dem hva som har skjedd. Det er ikke enkelt for dem å jobbe med meg, men de vil ha meg der og legger til rette for meg. Jeg vil ikke bli uføretrygdet, har ikke råd til å gå ned i lønn eller miste huset. Da vinner han, sier Tanja.

Likevel bestemmer legen seg for å sykmelde Tanja 100 prosent fra november 2016, etter samtale med psykiateren. Hun skal gradvis komme seg tilbake til full jobb i løpet av det neste året.

«Æ tok et valg den natta.

Et valg om å overleve, for ungan.

Hver dag etterpå tenker æ på det valget.

Æ vælg å overlev.»

SKREVET: 23. SEPTEMBER, 2016

Barna og familien er grunnen til at hun klarer å stå opp om morgenen. Vennene årsaken til at hun kommer seg gjennom dagen.

– Det som før gikk på automatikk, bruker hun voldsomme mengder energi på, sier Tanjas tante.

De har alltid hatt en nær relasjon. Nå merker hun at Tanja er forandret.

– Det er vanskelig for henne med nærhet. Som en klem eller et klapp på skulderen, sier tanten.

– Verden ser fremdeles en blid, energisk person, men jeg ser at hun er forandret. Det er veldig tydelig for oss som kjenner henne godt, hvor mye energi hun bruker på å få hverdagen til å fungere. →

HEIAGJENG: Bildet til venstre viser et kort Tanja har fått av datteren. Det står på kjøkkenet hjemme i Bodø. På det andre bildet har Tanja invitert venninnene til tapas-middag. Hun ønsker å takke dem for at de støtter henne gjennom prosessen.

«Jeg vil ikke hjem, men må tilbake til virkeligheten.»

TANJA ARNTSEN

DAG 553

FREDAG 10. FEBRUAR 2017

Bildene på kjøleskapsdøren viser en gutt og en jente som leker, feirer bursdag og er på ferie. Gardinene er hvite og matcher de nye kjøkkenskapene.

Bordet er dekket til seks personer. Venninnene kommer snart på besøk. Samme hjem, nytt kjøkken. Samme vertinne, ny versjon.

– Jeg har brukt lang tid på å godta at jeg aldri kommer til å bli den samme som jeg var. Jeg må finne en ny versjon av meg selv. Hvem vet, kanskje denne versjonen blir bedre?

«Æ pusta mer og mer.
Han e overalt, men ikke lenger på kjøkkenet».
SKREVET: 11. FEBRUAR, 2016

Ringeklokken bryter stillheten. Tross kulden har venninnene på seg kjoler og tynne strømper. De klemmer Tanja. En av dem har med gave. Fruktgodteri fra Nestlé, egentlig ment for barn.

– I perioden da jeg hadde det som verst, var dette det eneste jeg klarte å spise, smiler Tanja.

Det skåles i prosecco og rødvin. Venninnene skravler om jobb, barn og venner. Tanja reiser seg. Det blir stille.

– Før vi spiser, har jeg lyst til å si noe til dere, begynner hun.

Ordene på det røde arket er nøye utvalgt. Tanja har øvd på dette.

– Jeg vil si takk. Takk for at dere har løftet meg frem, og vært der for meg, selv når jeg ikke har villet. Selv når jeg har vært vanskelig å ha med å gjøre, eller når jeg ikke har villet snakke. Det betyr alt for meg. Dere er mine beste venner, men også min familie. Familien jeg har valgt. Servietter fulle av maskarafflekker. En venninne kremter og løfter glasset mot Tanja.

– For familien. Og for deg, sier hun.

DAG 588-590

FREDAG 17. MARS- SØNDAG 19. MARS 2017

Riksadvokaten lover Tanja en avgjørelse denne fre-

dagen. Hun venter på at telefonen skal ringe. Men da klokken bikker fire, kan ikke bistandsadvokaten si annet enn at svaret vil komme på mandag.

Denne helgen skulle Tanja og bestevenninnen feire at prosessen er over. At avgjørelsen er kommet, livet kan gå videre. Slik blir det ikke.

– Vi tenker ikke mer på det nå. Vi skal kose oss, sier bestevenninnen bestemt.

Og det gjør de. Venninnene reiser til Ørnes, hører på trønderrock, går tur i fjæra og flirer av gamle dager. Langt borte fra hjembyen kan Tanja slappe av.

– Jeg vil ikke hjem, men må tilbake til virkeligheten.

Søndag er huset stille. Barna er hos faren. Frykten i magen, som Tanja har ignorert hele helgen, kommer snikende. Henleggelse eller tiltale. Det finnes bare to muligheter. Det er ytterst sjelden at Riksadvokaten omgjør en avgjørelse fra statsadvokaten, vet hun.

– Jeg har visualisert hvordan det vil være å få nei, sier Tanja.

Den natten sover hun dårlig. Tunge vindkast river i huset og skyggene lager spøkelses på veggene.

Mandag morgen våkner hun med en klump i magen. →

Brusetabletten gjør slimet mer tyntflytende og dermed lettere å hoste opp

Løses opp i vann og er derfor lett å innta

Bronkyl® / Bronkyl forte® (acetylcystein). Reseptfritt legemiddel. 200 mg: Voksne og barn over 6 år/ 600 mg: Voksne over 18 år: Til korttidsbehandling av seigt slim i luftveiene. Skal brukes med forsiktighet ved astma, blodfarget slim eller tidligere magesår. Kontakt lege innen 7 dagers behandling dersom plagene blir verre eller ikke blir bedre. Les pakningsvedlegget nøye før bruk. 02.10.2018 Karo Pharma AS

«Jeg må finne en ny versjon av meg selv. Hvem vet, kanskje denne versjonen blir bedre?»

TANJA ARNTSEN

TILBAKE TIL LIVET:
Etter voldtekten sliter Tanja med å være sosial. Hun elsker konserter og lange fjellturer, men synes ikke lenger det er like lett å være ute blant mennesker. Etter voldtekten tar hun et valg: Hun trosser frykten og reiser på Parkenfestivalen i Bodø sommeren 2015. Det samme gjør hun i 2016 og 2017, da dette bildet er tatt. Her er Tanja sammen med bestevenninnene, Benedicte Tuflåt Jelstad.

Nye Ford Focus stasjonsvogn

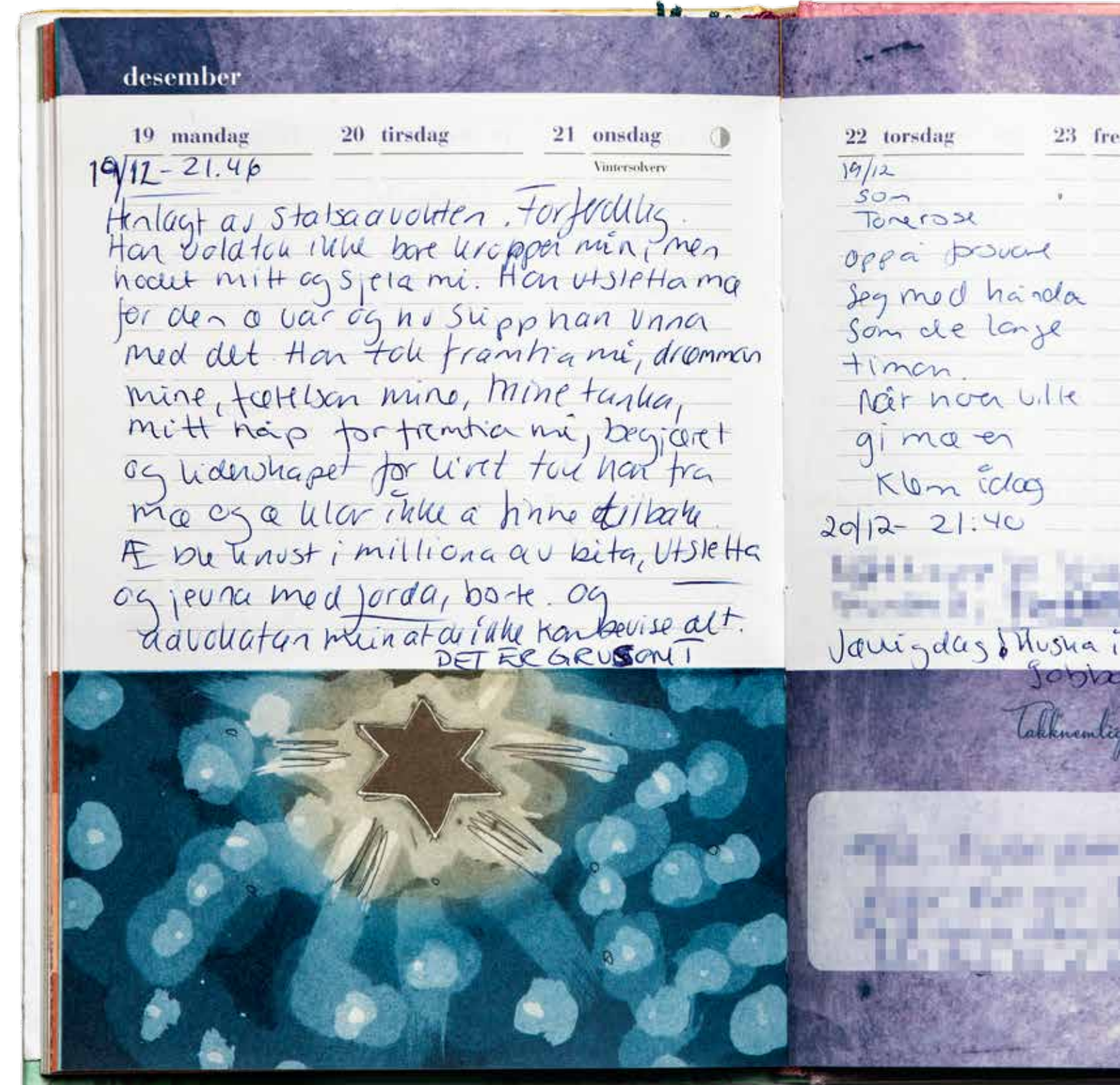

FOR DEG SOM TRENGER
EN STOR OG SMART
STASJONSVOGN.
DETTE ER *DIN* FOCUS

Nye Ford Focus stasjonsvogn er lenger, har mer plass i baksetet og et mye større bagasjerom som nå rommer hele 608 liter. Ford Focus får du nå i en rekke skreddersydde varianter som er smartere enn noen gang tidligere, og nye Ford Co-Pilot360 med selvkjørende egenskaper bidrar til økt trygghet både for fører, passasjerer og medtrafikanter.

Go Further

DAG 500

MANDAG 19. DESEMBER 2016

TUNG HØYTID:

Henleggelsen fra statsadvokaten kommer rett før jul. Innimellom forberedelser og gaveinnpakking må Tanja leve med en bunnløs sorg. En sorg over at systemet ikke tror henne.

Nye Ford Focus Vignale

FOR DEG SOM HAR
ET ØYE FOR DESIGN
OG DETALJER.
DETTE ER *DIN FOCUS*

Nye Ford Focus kommer i en rekke skreddersydde varianter, der svært godt utstyrte Vignale er designet for å skille seg ut. Den utvendige elegansen forsterkes i kupeen av komfortable skinnseter med kontrastsøm og gjennomgående eksklusive detaljer. Ford Focus er større og smartere enn noen gang tidligere, og nye Ford Co-Pilot360 med selvkjørende egenskaper bidrar til økt trygghet både for fører, passasjerer og medtrafikanter.

Go Further

TILTALEN

KAPITTEL 6

Hun forsøker
å kjenne på
gleden og
lettelsen over
å bli trodd.
Men det går ikke.

«Jeg vil at han skal i fengsel. Men det har gått opp for meg at jeg må stå gjennom en rettssak. Det kjennes uoverkommelig.»

TANJA ARNTSEN

DAG 591

MANDAG, 20. MARS 2017

Klokken 13.30. Telefonen ringer i et personalmøte. Tanja reiser seg så stolen faller bakover. Med raske skritt forsvinner hun nedover gangen, inn på et tomt rom. Stemmen til bistandsadvokaten er opprømt.

- Jeg har gode nyheter, sier hun.
- Riksadvokaten har beordret tiltale.

Sønnen er på fotballtrening, datteren hos en venninne. Sittende i sofaen forsøker Tanja å kjenne på gleden. På lettelsen over at Riksadvokaten tror på henne og har tatt ut tiltale mot mannen hun har anmeldt.

- Men det går ikke.
- Jeg føler ingenting. Jeg var så mentalt forberedt på henleggelse. Vi har jobbet knallhardt mot det, psykiateren og jeg. Forstå meg riktig: Jeg vil at han skal i fengsel. Men det har gått opp for meg at jeg må stå gjennom en rettssak. Det kjennes uoverkommelig, sier Tanja til VG.

«Alle skal klemme og gratulere. Orka ikke flere klæmma til slutt. Alt e mørkt og tungt».
20. MARS 2017

– Advokaten sier det er sjelden at Riksadvokaten beordrer tiltale i denne type saker. Jeg tror henne, men det går ikke inn. Alt føles rart, sier Tanja.

Mannen blir også senere tiltalt for å ha voldtatt sin ekskone «Ida», og for å ha utsatt henne for vold og tvang.

I dag ender én av tre voldtektssaker med frifinnelse i retten, viser tall fra Riksadvokaten. I 2016 førte 6,7 prosent av alle straffesaker behandlet av domstolene til frifinnelse. I voldtektssaker er frifinnelsesprosenten 26,4 prosent – tre ganger så høyt.

De siste ti årene er det registrert en liten økning i antall voldtektssaker som oppklares, viser tallene. For å øke oppklaringsprosenten ytterligere, må etterforskningen bli bedre, viser en rapport fra Riksadvokaten fra 2017.

Mannen opplever tiltalen som dypt urettferdig, forteller hans forsvarer Finn Ove Smith.

– Han sendte meg mange meldinger i denne perioden, sier Smith.

Den tiltalte satte spørsmålstegn ved om han hadde vært uheldig med kvinnene han møtte. Han tenkte kanskje at de overdrev, og var ute etter å ta ham, ifølge advokaten.

– Han følte tiltalen som en feilaktig avgjørelse. Han er overbevist om at dersom ikke hans tidligere ektefelle hadde anmeldt, så ville det aldri blitt reist straffesak mot ham, sier Smith.

DAG 605

MANDAG, 3. APRIL 2017

Asfalten er tørrere enn på lenge. Alt snøen har holdt skjult, kommer til syne. Hverdagen distraherer Tanjas tanker. Det er kort vei fra én ytterkant til en annen. I stillheten tar klumpen i halsen overhånd. Tanja får lyst til å skrike når hun tenker på at hun må gjennom én rettssak, kanskje to. At hun må kjempe mot systemet i månedsvis. I stedet maler hun soverommet.

«Frustrert og sint, æ burde vær glad. Han e stoppa nu. Mange år med dette, e det verdt det? Herregud kor lenge skal de pine mæ? Æ har nok med å reis mæ og ta livet tilbake».
20. APRIL 2017

To uker er gått siden Tanja fikk vite at det blir rettssak. I tiltalen legges det vekt på at mannen skal ha spyttet på ofrene. Både Tanja og «Ida», den andre som har anmeldt, har fortalt dette i avhør. Han er en såkalt moduskandidat – en person som har spesielle særtrekk ved sine kriminelle handlinger.

Det er tingretten som skal behandle saken. Dommerne har mye å gjøre. Derfor kan rettssaken drøye til november eller desember, tror bistandsadvokaten.

- Jeg føler meg mer fanget enn noen gang. Som om jeg har rykket tilbake til start, sier Tanja.
- Og nå skal jeg tynes enda lenger.

DAG 694–724

LØRDAG 1. JULI-MANDAG 31. JULI 2017

Alkohol, ekskjærestere og one night-stands. Alt dette vil bli tema i retten, tror Tanja.

– Hva hadde du på deg, hvor mye drakk du, drikker du ofte, har du vært full, har du hatt sex med tilfeldige menn? Alt sånt kommer de til å spørre om. Forsvareren kommer til å trekke inn alle mulige vitner som kan stå til min person, sier hun.

Bistandsadvokaten prøver å berolige henne. De skal bruke god tid til å forberede rettssaken, sier hun. Men Tanja har mest lyst til å kaste opp. Hun har gått fra overspising til ingen spising. Fra nesten 80 kilo til godt under 65. Hun som pleide å lese flere bøker i uken, klarer ikke én setning. På ferie på Rhodos ser hun mannen overalt. Noen ganger er han i huset hennes, i sengen hennes. Andre ganger sitter han på tiltalebenken og ser på henne.

«I natt våkna æ av lukta fra hans parfyme. Han e her med hele seg og de vonde øyan.»

*Hvordan kan livet mitt bli ok igjen?
Jeg ser mørkt på fortsettelsen, og det er vondt.»*
12. JUNI 2017

– Jeg vet ikke hvordan jeg kommer til å reagere når jeg møter ham. Den natten kontrollerte han meg, tok fra meg livet mitt og meningene mine, sier Tanja.

– Han eide meg.
Psykiateren bruker begrepet «stockholmsyndrom» for å forklare reaksjonen hennes. Det betyr at du identifiserer deg med overgriperen. At du overgir deg helt og holdent til en annen person, kanskje i et forsøk på å berge livet. Tanjas kropp opplevde fare i mange timer. Til slutt overga hun seg.

– Jeg var så nær ved å gi opp den natten. Men jeg tenkte på barna mine, som ville vokse opp uten en mamma. Jeg overga meg for å overleve, sier Tanja mens hun forbereder seg til rettssaken.

– Hva om jeg får panikk når jeg møter ham i retten? Det er jeg livredd for.

Et offer defineres som en som er svak, knust eller ødelagt. Et offer er en som gir opp, gir avkall på noe, er passiv, som ikke slåss, ikke tar til motmæle og underordner seg. I terapirommet prøver psykologspesialist Elin Mæhle å motarbeide denne rollen.

– Det er viktig at kvinner som har vært voldtatt, utfordrer ideen om å være et offer. De trenger å få hjelp til å kjenne at de har krefter å slåss med, og til å stå opp for seg selv med. Slik kan de unngå å forbli et offer i fremtiden, sier Mæhle til VG.

Hun er ikke Tanjas behandler, og uttaler seg på generelt grunnlag.

Tanja opplever at retten forventer et offer. Psykiateren har tidligere sagt at det gjør behandlingen vanskelig. Det er ikke en fordel at hun fremstår sterk, samtidig må hun stå oppreist i hverdagen. Kanskje kan det at hun er i full jobb og forsørger to barn, bli brukt mot henne under rettssaken? Slik er forventningene i systemet, tror hun.

– Jeg føler at jeg ikke kan komme i retten og være meg selv – ressurssterk og samlet utenpå, sier Tanja.

Bistandsadvokat Kristin F. Hammervik forstår at fornærmede i voldtektssaker kan ha en slik oppfatning av systemet:

– Men jeg har aldri bedt henne om å være et offer. Det viktigste for troverdigheten er at den fornærmede reagerer naturlig. Hvordan en fornærmet fremstår i retten, er også et bevis. Hva en dommer påvirkes av, varierer fra sak til sak, sier hun.

Psykologspesialist Mæhle får ofte spørsmål fra sine pasienter om det er en fordel å fremstå som et offer i retten.

– Jeg svarer at selv om du var et offer da voldtekten skjedde, skal du ikke være et offer videre i livet. Et offer står ikke opp for seg selv, men det er nettopp det du gjør i møte med retten. →

I ENDRING:

VG møtte Tanja første gang i november 2015. Da klarte hun ikke sitte stille i sofaen eller holde blikket mens hun fortalte om voldtekten. Hun vred seg i hendene, og kunne ikke gråte. To år senere er mye forandret. Hun ser rett inn i kameraet. Når hun snakker om hendelsen, triller tårene. Når Tanja smiler, kjenner hun håp.

«Kjære Gud, takk for at jeg overlevde den natten. Jeg skal ta livet tilbake. Det lover jeg.»

TANJA ARNTSEN

DAG 754

ONSDAG 30. AUGUST 2017

Tunge skritt opp en bratt bakke. Beina holder på å svikte, men Tanja tvinger dem fremover. Fjelltoppen virket fjernere for en time siden. Nordavinden rusker i håret, og Tanja drar luen godt nedover ørene. På toppen er det kaldt, selv i august. Under genseren renner svetten. Fjellet, havet og naturen er viktig for Tanja. Men etter voldtekten mistet hun fotfestet. På steder hvor hun følte seg fri, kjenner hun seg nå klaustrofobisk og utrygg. Derfor satte hun seg et mål, høsten 2015: Hun skulle tilbake på den høyeste fjelltoppen på Sandhornet. 993 meter over havet.

– Etter voldtekten spurte terapeuten meg: Hvor føler du deg trygg? Svaret kom automatisk: På Sandhornet. Helt øverst på toppen. Jeg har ligget på sofaen hjemme og sett på fjellet. Jobbet beinhardt med å komme meg hit, og tenkt at jeg aldri ville klare det, sier Tanja.

Nøyaktig to år senere sitter hun der, med utsikt mot fjorden.

*«Toppen.
Målet nådd.
Tanja?
Kor e ho nå?
Ho e borte, men æ klarer ikke glemme den æ va.»*

30. AUGUST 2017

– Her kan han ikke ta meg, sier hun.

«Jag har aldrig glömt vem jag var. Jag har bara låtit det sova.»

Med «Gabriellas sang» på ørene ser Tanja mot havet. Beina rister, så sliten er hun. Tårene spruter i alle retninger. Tanja folder hendene, selv om hun aldri har vært spesielt religiøs.

«Kjære Gud, takk for at jeg overlevde den natten. Jeg skal ta livet tilbake. Det lover jeg».

DAG 756–785

FREDAG 1. SEPTEMBER–LØRDAG 30. SEPTEMBER 2017

Tanjas retts sak skal opp i Rana tingrett i begynnelsen av desember, blir hun fortalt. Tanja ordner med bar-

MERKEDAG:

Tanja klatrer opp mot Sandhornet, en fjelltopp 993 meter over havet. Helt siden voldtekten har hun hatt et mål om å komme seg hit. Onsdag 30. august 2017 klarer hun det.

nevakt og flybilletter. Men så blir saken flyttet. Plutselig er den berammet to uker senere. Følelsen av å miste kontrollen lammer henne. En kasteball i systemet. Slik oppleves det. Barnevakten må melde avbud. I stedet får Tanja moren til å komme med fly fra Oslo for å passe barna.

*«Æ e så redd for retts saken.
Æ må puste i samme rom som han, se han,
høre stemmen hans, høre navnet hans.
HELT ALENE må æ takle det,
forferdelig langt borte fra ungan.»*

17. SEPTEMBER 2017

Bistandsadvokaten er det lite kontakt med i denne perioden. En time blir satt av til å gå gjennom saken før hun skal forklare seg i retten. Tanja sover dårlig, fungerer ikke på jobb og spiser for å glemme. Kiloene hun trente bort, er tilbake. Hun må bestille hotell, transport og ordne det praktiske selv.

– Jeg skulle ønske jeg fikk hjelp, men klarte alt selv, sier Tanja.

*«Æ vil ikke mer.
Orka ikke. Virkelig ikke.
De må hente mæ og tvinge mæ dit, for æ kommer ikke.
Æ bryr mæ ikke mer. Æ har jobba så hardt, så lenge,
men nå raser hele byggverket mitt.»*

28. SEPTEMBER 2017

For en bistandsadvokat er det mest jobb i forkant av en retts sak, forklarer Kristin F. Hammervik. Spesielt i etterforskningsfasen. Dersom det blir tatt ut tiltale, er kontakten mellom bistandsadvokat og fornærmede noe mindre i ventetiden frem mot retts saken. Da er ofte psykolog eller annen oppfølging viktigere, sier hun.

Hammervik sier hun har vært gjennom de vanlige forberedelsene til retts saken sammen med Tanja. Hun har svart på spørsmål, og drøftet om Tanja skal ta med krav om erstatning i straffessaken.

– Om Tanja føler at det har vært lite kontakt, så har jeg vært der når hun har trengt meg – som for alle fornærmede. Men i noen perioder er det fornærmedes behov som avgjør. Det går også en grense for hvilke oppgaver en bistandsadvokat kan ha, sier Hammervik.

Så langt i prosessen har Tanja hatt noe å holde fast ved, noe som har holdt henne oppe. Barna, vennene eller politiet. Men ikke nå. Motløsheten lammer. En dag sitter hun på badet og gråter da barna kommer hjem. De spør hva som er galt. Hun klarer ikke svare.

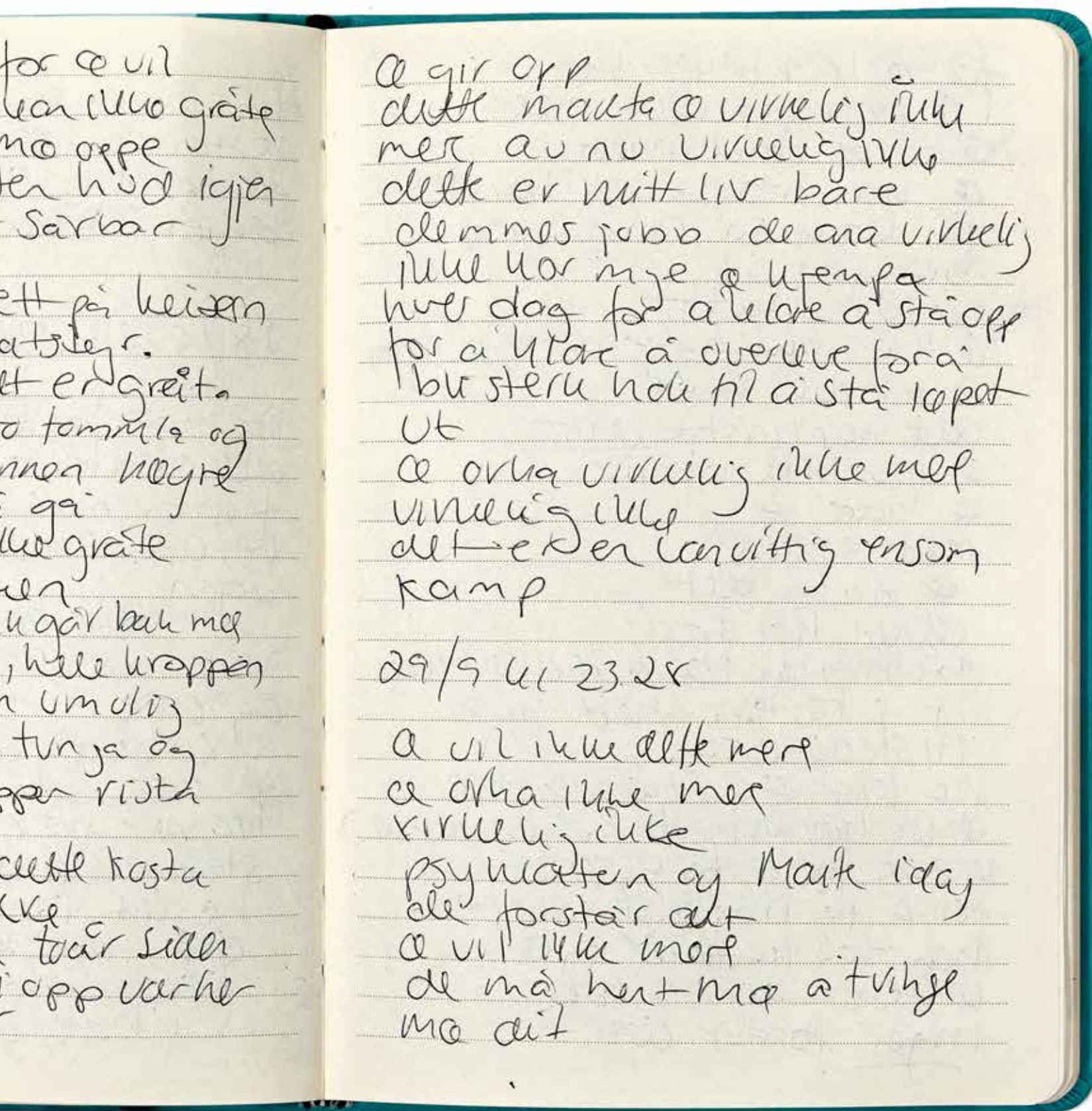
En måned før retts saken tar Tanja et valg. På telefonen til bestevenninnen hikster hun:

– Det er ikke verdt det. Jeg klarer ikke dra. →

«Her kan han ikke ta meg»

TANJA ARNTSEN

RETTSSAKEN

KAPITTEL 7

Tanja vil se
 ham i øynene
 når han snakker.
 Stirre, til han
 viker med blikket.

DAG 784

FREDAG 29. SEPTEMBER 2017

KAMPEN FOR Å BLI TRODD:

Tanja er ikke lenger sikker på om hun orker å stå
 gjennom en rettssak. Hun tviler på om hun er sterk
 nok, og er sliten av hele prosessen. I dagboken
 skriver hun om en «vannittig ensom kamp».

DAG 856-860

DAG 856

SØNDAG 10. DESEMBER 2017

Hjertet dunder i brystet, beina skjelver ukontrollert. Panikken sitrer i kroppen. Tanja synker sammen, klamrer seg til stolen.

– Der er han, hvisker hun til VG.

Tanja sitter i avgangshallen på Bodø lufthavn. Flyplassen er underlig stille denne søndagen, nesten folketom. Hun er på vei til rettssaken som kanskje kan få mannen i den andre enden av rommet dømt for voldtekt.

Han har hatt besøksforbud mot henne siden hun anmeldte. Hun har ikke sett ham på to år.

Nå skal de på samme fly.

AVREISESJOKKET:

Tanja må reise på samme fly som den tiltalte fire ganger for å komme seg frem og tilbake til rettssaken. Hun beskriver det som en ekstra belastning, og en voldsom påkjenning. Her sitter Tanja på flyplassen i Mo i Rana, som er pyntet til jul.

PLASS FREMME:

Et crewmedlem fra Widerøe forklarer Tanja hvordan hun skal spenne seg fast til setet. Hun skal sitte i cockpiten på flygingen til rettssaken i Mo i Rana. Bak i flyet sitter mannen som er tiltalt for å ha voldtatt henne, sammen med sin forsvarer.

«Hva er poenget med besøksforbudet da?»

TANJA ARNTSEN

I Norge behandles straffesaker vanligvis i den fornærmedes hjemby. Hvis en av partene må reise til retten, skal det være den tiltalte. Men slik er det ikke i Tanjas sak. Hele rettssaken må flyttes på grunn av habilitetshensyn. En relasjon mellom den tiltalte og en ansatt i Salten tingrett gjør det umulig å føre saken i Bodø. Saken flyttes til Mo i Rana, nesten 250 kilometer unna.

– Jeg ba om at han ikke måtte være på samme fly, men ingen tok hensyn.

Klokken er rundt åtte på kvelden, søndag 10. desember. Mannen rusler gjennom flyplassen sammen med sin forsvarer, advokat Finn Ove Smith. Kroppen hennes sanser fare. Uten forvarsel er den der. Angsten. Sort og kolossal.

Hun slår nummeret til en kamerat som jobber i Widerøe. Hendene skjelver. Om hun forlater flyplassen nå, kommer hun seg aldri til rettssaken, vet Tanja. Det er bare en vei fremover: Om bord på flyet. Kameraten ordner så Tanja kan sitte i cockpiten, med døren mellom

henne og den tiltalte lukket og låst. Kameraten hjelper henne på beina. «Pust,» sier han. «Han får ikke gjøre deg noe».

– Jeg var ikke forberedt på å møte ham så tidlig. Jeg ringte politiet, som fortalte at han har lov til å reise på samme fly. Hva er poenget med besøksforbudet da? spør Tanja.

«Så redd at det e vanskelig å være konsentrert.

Kroppen vil ikke dra.

Krusomt å treffe han.

Kroppen rista, skalv, slutta å puste.

Redd, ufattelig redd, redd, redd.»

11. DESEMBER 2017

Tanja mener flyturen var planlagt fra den tiltaltes side. Det benekter advokat Finn Ove Smith:

– Jeg er gjort kjent med at fornærmede har fremsatt

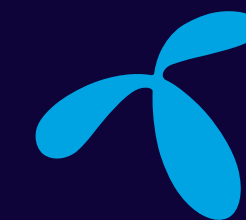
en påstand om at jeg sammen med min klient skulle reise til Mo i Rana med samme fly i den hensikt å «sette henne ut av spill». En slik beskyldning fremsettes uten rot i virkeligheten, sier Smith.

Politiet hadde varslet advokat Smith om Tanjas reiserute. Men e-posten havnet i forsvarerens søppelpost, bekrefter han senere til VG.

Rettssaken varte i åtte dager, med en inneklemt helg. Tanja måtte reise med samme fly som den tiltalte fire ganger.

– På flyplassen på vei hjem fra rettssaken den første uken, kom Smith bort til meg og spurte om det var greit at mannen reiste på samme fly, for han måtte hjem til barna sine. Jeg ble så opprørt og livredd. Jeg visste ikke hva annet jeg skulle svare enn at jeg også var på vei hjem til mine barn.

– Jeg opplevde hendelsen som er grovt overtramp, sier Tanja i dag. →

iPhone X[®]

Opplev iPhone XR med verdens raskeste mobilnett

Sjekk ut alle de nye fargene og finn din favoritt.

Velkommen innom!

Telenorbutikken

«Hver gang jeg ser ham, er det som å få elektrisk støt.»

TANJA ARNTSEN

DAG 857

MANDAG 11. DESEMBER 2017

Frostøyken ligger som et teppe over fjelltoppene.

Det er så kaldt i Mo i Rana at de fleste holder seg inne. Bare to mennesker trosser kulden. Tanja og lillebroren hennes er godt kledd, der de går mot tingretten. Broren har kommet fra Oslo for å følge rettssaken sammen med henne. Han passer på at hun spiser, sover på samme rom og sørger for at hun ikke er alene.

– Han har tatt rollen som min tilrettelegger. Ingen andre jeg kjenner hadde klart det, sier Tanja.

Inn i heisen, opp til femte etasje. Et standsmessig rom med store vinduer. Over dommerbordet henger riksvåpenet. En stor forgylt løve med skarpe klør. De andre aktørene er der allerede. Aktor, statsadvokat Geir Fornebo, snakker med bistandsadvokat Kristin F. Hammervik. Den andre kvinnen som har anmeldt mannen, hun vi kaller Ida, hvisker noe til sin advokat, Anders Rydmark.

Den tiltalte sitter med ryggen mot døren, ved siden av forsvarer Finn Ove Smith. Han snur seg ikke da Tanja kommer inn, ser heller på mobilen. Nærvareret hans gjør det vanskelig for henne å puste.

Tanja finner en stol, lengst unna, på andre siden av rommet. Frokosten tvinger seg opp, men hun kan ikke kaste opp nå. Tanja har bestemt seg for å klare dette. Skal sitte gjennom rettssaken, om det så koster alt hun har.

På et tidspunkt var hun fast bestemt på ikke å dra hit. En kamerat fikk henne på andre tanker.

– «Du kan ikke legge bak deg noe du har foran deg», sa han. Jeg innså at jeg må gjennom rettssaken for å komme videre.

I rettssalen har statsadvokat Geir Fornebo reist seg. Som aktor i saken er det han som skal snakke først.

– Mannen står tiltalt for voldtekt av to kvinner, sier Fornebo.

– Rettens bevistema er ikke om fornærmede og tiltalte har hatt seksuell kontakt, for det er ubestridt, men hva som har foregått mellom dem.

Det var Fornebo som henla saken til Tanja. I retten erkjenner han at henleggelsen var feil:

– Riksadvokaten har vurdert dette riktig. Aktor mener ikke lenger at saken burde vært henlagt. Jeg ber derfor om at retten ikke dveler ved min tidligere vurdering.

Voldtektssaker er ofte ord mot ord. I løpet av rettssaken skal Tanja fortelle om blåmerkene hun fikk den natten. Hun hevder merkene skyldes slag, mens mannen sier hun falt i trappen. Frivillig og avklart, sier han. Ufrivillig, tiltvunget med vold og trusler, sier hun.

Hvordan skal dommerne vite hvem som snakker sant?

– Det er krevende. Dommerne må være meget sikre ved domfellelse, det skal ikke være noe rimelig tvil, sier Fornebo i retten.

Som regel har bare tiltalte og fornærmede vært til stede under voldtekten. Det finnes sjelden vitner. Beviskravene er strenge.

– Troverdighet har derfor alt å si. Det tas ikke ut tiltale, og det dømmes ikke i retten, om det eneste man har, er to identiske, plausible forklaringer, sier Fornebo.

Røde duker og en stjerne i vinduet. Julemusikk spilles i bakgrunn. Tanja og lillebroren sitter sammen med bistandsadvokat Kristin F. Hammervik på en kafé utenfor tingretten. Det er pause i rettssaken.

Tanjas blikk vandrer mot vinduet. Utenfor står mannen, med en røyk i munnviken. Broren klapper henne forsiktig på hånden. «Han kommer ikke inn,» sier broren. Besøksforbudet stopper ham, vet Tanja. Han får ikke lov til å spise på samme sted som henne. Likevel slår frykten som en knyttneve i magen.

«Forferdelig, men æ ser han i øyan.

Han må vike hver gang.

Gråter i retten.

Vondt å se og høre alt.

Uvirkelig, vanskelig, vondt.

Bra det e over snart.»

18. DESEMBER 2017

I to år har Tanja unngått mannen. Nå sitter de i samme rom hver dag. Står i samme dokø, kjører samme heis. Flere ganger har Tanja løpt på mannen utenfor rettssalen. I noen fryktelige sekunder kjente hun pusten hans mot huden.

Tanja vil gjemme seg, løpe, flykte, forsvinne.

Men det går ikke.

– Hver gang jeg ser ham, er det som å få elektrisk støt. Jeg blir svimmel, svett og får ikke puste.

«Livet passerer i revy, mange minna og mange sorga.

Æ må holde på at æ skal fortelle om dette

for å gi håp til de som blir ramma av jævelskapen.»

NOVEMBER 2017

Tanja kunne valgt bare å møte til sin egen forklaring. Mange fornærmede ønsker ikke å høre alt som blir sagt. Men Tanja insisterer.

– Jeg har en naiv tiltro til at noe av det som kommer frem i retten, kanskje kan vippe ham av pinnen og få ham til å innrømme. Det er alt jeg ønsker meg.

En campingvogn ved vannet. Varmt sommervær i juli. Utenfor vognen står et partytelt og fire stoler. En liten gutt leker i gresset mens foreldrene drikker øl med noen venner. Utpå kvelden, mens gutten sover, blir de voksne fulle. Vennene reiser hjem, og foreldrene til gutten krangler. Faren drar guttens mor inn på soverommet.

Hun sier nei, men han hører ikke etter.

Slik forklarer «Ida» seg i retten 12. desember. Hun har tidligere har vært gift med tiltalte. Ida forteller om to voldtekter, hvorav den ene skal ha skjedd i campingvognen i juli 2012. Mannen kunne bli kald og jævlig når han drakk, sier hun. Men i campingvognen gikk han lenger enn normalt. Han slo, spyttet og brukte vold. Ida sier hun sa «stopp» og «slutt».

– Hvorfor gjorde du ikke mer for å komme deg derfra? Hvorfor dyttet du ham ikke unna? spør aktor.

– Må jeg bruke vold for å bli hørt? Er det ikke nok å si nei? spør Ida. →

RETTSSAKEN:

Inne i Rettssal 2 i Rana tingrett er det full aktivitet. Rettssaken mot mannen som er tiltalt for to voldtekter, skal vare i åtte dager. Tanja sitter med hendene foran ansiktet, til venstre i bilde, bak advokat Anders Rydmark. Til høyre står forsvarer og aktor, Geir Fornebo.

«Jeg vil se ham når jeg forteller hva han har gjort mot meg. Han har ødelagt livet mitt.»

TANJA ARNTSEN
på spørsmål fra forsvaren om tiltalte skal forlate retten

Tanja sitter i vitneboksen, prøver å puste. Hun har lurt på hvordan det vil føles. Å sitte så nært ham. Hun har øvd på dette med bistandsadvokaten. Sammen tegnet de rettssalen på et papir.

– Kan du fortelle hva som skjedde den natten? spør aktor.

Ett ord om gangen, tenker Tanja. Forklaringen har hun gitt utallige ganger før. Hun forteller om augustkvelden. Om det han tvang henne til, med trusler og vold. Først da kommer tårene. Aktor bryter inn med spørsmål. Du sa han ba deg snu deg rundt i sengen, hva skjedde så? Hun forteller om slagene og spyttingen. Om redselen. Etter en stund spør aktor hvorfor hun ikke bare ba mannen om å gå.

– Jeg var i sjokk. Han eide meg, sier Tanja.

Tanjas psykiater mener hun overga seg til overgripe- ren den natten. At det ga ham en slags makt over henne.

– En overlevelsesmekanisme, skal psykiateren senere forklare i retten.

– Så store kroppslige forandringer, så plutselig, kan ikke fabrikkeres. Det er høyst usannsynlig.

Tanja sier i retten at hun er avhengig av profesjonell hjelp. At hun trenger traumeterapi, voldsalarm og besøksforbud. Hun tør ikke være ute alene, og ser seg alltid over skulderen.

Barna på 11 og 15 år har fått en mamma som er redd og innesluttet. Tanjas lillebror knytter nevene når hun snakker. Blikket vandrer, som om han vil bort derfra. Først nå hører han alle detaljene.

– Handlingene hans har forandret livet mitt totalt. Han skremte og skadet meg så mye, der nede på soverommet. Jeg trodde jeg skulle dø, sier Tanja i vitneboksen.

DAG 858

TIRSDAG 12. DESEMBER 2017

Forsvaren med de svarte brillene lener seg over bordet og setter blikket i Tanja. Det er dag to av rettssaken. Hun vet hva som kommer.

– Jeg har et par spørsmål til deg, sier advokat Finn Ove Smith.

Det blir flere enn et par.

– Hvor mye drakk du? Ett glass, flere enn to? Driker du mye til vanlig? Vin eller øl? Hvilken øltype?

– Kan du huske om du falt i trappen? Er du klumsete? Det er ikke uvanlig å få blåmerker av det.

– Hvorfor husker du ikke alle de 20 timene du var sammen med ham?

– Hvorfor tror du at du ble dopet ned, når blodprøvene ikke viser noe?

– Hvorfor inviterte du ham med hjem? Hvorfor reiste du ikke bare fra ham?

– Du fortalte det til legen, men anmeldte ikke. Hvorfor ikke?

Spørsmålene føles som slag. Stemmen i Tanjas hode blir sterkere. «De tror deg ikke», «de tror du lyver», sier den.

Snart tar gråten overhånd. Tanja hikster. Dommeren ber om en pause, og Tanja løper ut. På badet lener hun seg over toalettskålen og kaster opp.

Tilbake i rettssalen spør forsvaren: Hjelper det om han ikke er her?

– Nei, sier Tanja.

Stemmen er stadigere nå:

– Jeg vil se ham når jeg forteller hva han har gjort mot meg. Han har ødelagt livet mitt.

Det er tiltaltes tur til å forklare seg. Tanja sørger for å være der. Hun vil høre hans versjon av voldtekten. Hun vil se ham i øynene når han snakker. Stirre, til han viker med blikket. Dette har Tanja øvd på sammen med terapeuten.

– Slik kan jeg ta makten tilbake. En av de viktigste grunnene til at jeg måtte være til stede under rettssaken, var at jeg ville gjøre ham til et vanlig menneske – ikke et monster, sier Tanja i en pause.

Den tiltalte trommer med fingrene mot bordkanten og flytter blikket mot aktor, statsadvokat Fornebo. Det er han som skal stille spørsmål først, tror mannen.

– Har aktor noen spørsmål til tiltalte? spør dommeren.

– Nei, han kan få si akkurat det han vil, svarer Fornebo, og lener seg tilbake.

Tiltalte rykker til, ser usikkert på sin forsvarer. Tydelig litt irritert spør han:

– Hvorfor vil han ikke stille meg spørsmål?

Forsvarer ber ham ignorere aktor. Mannen begynner på en forklaring om hvordan han og Tanja kom i snakk på en sjekkeapp og møttes hjemme hos ham. Tiltaltes forklaring skiller seg fra hennes på flere sentrale punkter. Hans forklaringer i tidligere politiavhør samsvarer med den han gir i retten, skal advokat Smith senere understreke.

Tiltalte mener de hadde sex hjemme hos ham, og ikke hos henne. Han erkjenner å ha vært hos Tanja, men sier de bare sov sammen og først hadde frivillig sex dagen etterpå.

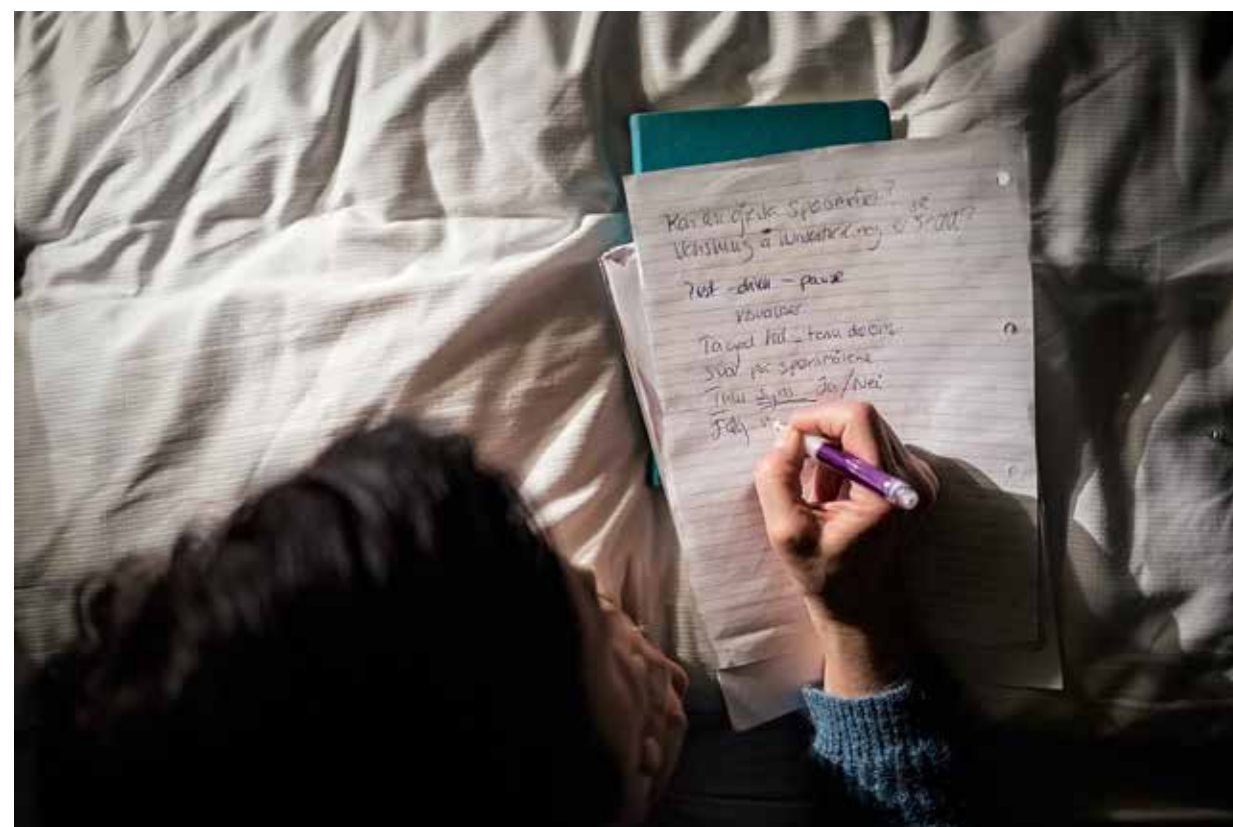
– Ingenting seksuelt skjedde mellom oss den natten, sier han i retten.

Tiltalte mener Tanja husker hendelsen annerledes fordi hun har en angstlidelse. Den psykiske lidelsen slo inn og fortrenger hennes virkelighetsoppfatning av den natten, mener han. Hun skal også ha vært «totalt drita», ifølge mannens forklaring.

Han innrømmer at han tenner på å være dominant, men det er ikke voldelig, hevder han.

– Slo og spyttet du på henne? spør bistandsadvokat Kristin F. Hammervik.

– Jeg klappet henne på rumpa, litt «soft», ikke sant? Jeg spyttet også, men hvis dere søker på YouTube, ser dere at det er helt normalt. Det er ikke voldelig, sier han. →

UTSPØRRINGEN:

I rettssaken skal Tanja bli krysseksaminert av mannens forsvarer, Finn Ove Smith (bilde nederst til venstre). Lillebroren og en venninne bor på hotell sammen med henne og følger henne til Rana tingrett hver dag (bilde øverst til venstre). Hun skriver flere sider i dagboken om hvor slitsomt det er å være i samme rom som mannen hver dag.

«Jeg befinner meg i livets venteværelse. Alt står på pause, og jeg aner ikke hva som kommer etter rettssaken. Jeg håper livet blir bedre hvis han blir dømt. At jeg finner roen da.»

TANJA ARNTSEN

Mannen mener politiet har gjort en dårlig jobb. At de ikke etterforsket påstanden om at Tanja ble dopet godt nok.

– Det er noe fundamentalt galt med systemet. Hvorfor henlegger både statsadvokat og politiet saken, og likevel ender vi her? spør mannen.

På spørsmål om hvordan hendelsen har preget ham, bryter tiltalte sammen. Sier han ikke får se sønnen lenger. Han har fått et alvorlig alkoholproblem og sover ikke om natten. Livet er ødelagt, sier mannen.

– Jeg skulle aldri blitt med henne hjem den natten. Det kan bli min undergang.

Tiltaltes forsvarer sier til VG at mannen har levd under et «umåtelig» stort press. Han påpeker at sannsynligheten for at mannen vil tilstå, slik Tanja håper, er liten.

– I hans øyne er det ikke noe å tilstå. Hvis du hadde stilt ham det spørsmålet, tror jeg han ville svart at det er på tide at hun forteller sannheten.

Bare 12,9 prosent av alle voldtektssaker som anmeldes, ender i en rettssak, viser en kartlegging VG har gjort for årene 2015-2017. Først behandles saken i tingretten. Blir dommen anket, skal saken behandles i lagmannsretten.

– Nesten alle voldtektssaker ankes. Den fornærmede må forberede seg på to runder i retten, sier bistandsadvokat Kristin F. Hammervik.

I Norge er det et viktig rettsprinsipp at vi skal dømmes av likemenn, såkalte lekdommere. Prinsippet bygger på at uavhengige borgere skal bruke sunn fornuft til å avgjøre skyld. Lekdommerne i tingretten får hjelp av en fagdommer, som er jurist. I Tanjas sak er det to menn og en kvinne som skal avgjøre skyld og straff. Det kalles «meddomsrett».

Den tiltalte må møte i retten, men har ikke plikt til å forklare seg. Den tiltalte har heller ikke plikt til å forklare seg riktig og kan i prinsippet lyve. Det er fordi den som anklages for noe straffbart, ikke har plikt til å angi seg selv. Det er aktors oppgave å bevise skyld.

På sengeteppet med skoene på. Ytterjakken har hun heller ikke tatt av seg. Ute er det mørkt. Tanja har prøvd å spise en vaffel, men maten vokser i munnen. Hotellrommet snurrer. Kroppen rister.

Dommerne kunne like gjerne bedt henne løpe maraton, så sliten er hun etter de første dagene i retten.

– Jeg befinner meg i livets venteværelse. Alt står på pause, og jeg aner ikke hva som kommer etter rettssaken. Jeg håper livet blir bedre hvis han blir dømt. At jeg finner roen da, sier Tanja.

Vil Tanja noen gang bli seg selv igjen? Der hun ligger på sengen, med tårene rennende nedover kinnet, tviler

hun. Likevel kjenner hun hjertet slå. Det minner henne på at hun fortsatt er i live.

Broren stryker henne på armen.

– Det vanskeligste er over, sier han.

Tanja har forklart seg. Hun har svart på spørsmål fra forsvarer. Om fortiden, alkohol og seksuelle preferanser. Utspørringen ble ikke så ille som hun hadde trodd.

– Rettssaken er annerledes enn jeg forventet. Jeg opplever den som et spill, hvor alt handler om å vinne – med alle triksene i boken, sier Tanja.

– Mange av spørsmålene som stilles, gir ikke mening. De har ingen relevans. Aktørene gjør poeng ut av ingenting. Saken bør handle om det han har gjort mot meg, men det er ikke hovedfokus.

«Rart hvordan dette fungerer egentlig.

Det dreier seg om jus, og lite annet.

De krangler om småting, advokatene.

Herregud for et system. »

DESEMBER 2017

Forsvarer har flere ganger spurt om et angstanfall kan ha vært grunnen til at hun husker hendelsen annerledes enn tiltalte. At hun fikk en såkalte «black out», og har glemt det som faktisk skjedde.

– De prøver å fremstille meg som syk, selv om jeg ikke er det, sier Tanja etterpå.

Helst vil hun sove. Men det går ikke. Hver gang hun ser ham i retten, hører Tanja ekkoet av stemmen hans fra den natten. «Si at du er en hore», «si du elsker meg», «si at du er min», «hvem er det som bestemmer?».

– Når jeg ser ham, skjønner jeg hvordan han kunne gjøre dette mot meg. Han er sterk, mye sterkere enn meg. Det er vondt, men jeg må sitte gjennom rettssaken for å gjøre ham mindre farlig.

DAG 859

ONSDAG 13. DESEMBER 2017

I gangen utenfor Rettssal 2 er det folksomt. Seks kvinner og en mann venter. De nipper til kaffe og småprater. Det kan virke som et koselig møte mellom venner, men slik er det ikke.

De har kommet for å vitne.

I vitneboksen forteller Tanjas nærmeste venner om hvordan hun har forandret seg. Venninnen som kjørte Tanja og mannen hjem til henne den kvelden, kjenner på skyldfølelse. Sier hun burde skjont at noe var galt.

– Alt er annerledes. Hun er redd og engstelig hele tiden, sier venninnen.

– Vi anbefalte henne å anmelde, men hun ville ikke.

Kvinner er i årevis blitt fortalt at vi ikke skal være alene med en ukjent mann. Hun følte skam, fordi hun gjorde nettopp det.

Flere av Tanjas venner får spørsmål fra forsvarer Finn Ove Smith om hvorfor de ikke husker blåmerkene hun hadde i ansiktet. Det gjør Tanja sint. Hun reiser seg og ber om ordet. Med skjelvende stemme sier hun:

– Jeg sminket over dem, slik at ingen skulle se.

DAG 860

TORS DAG 14. DESEMBER 2017

En ukjent kvinne sitter i vitneboksen. Håret bak ørene, en rosa veske ved føttene. Nesten ingen i rommet vet hvem hun er. Men det hun har kommet for å si, skal overraske oss alle.

– Han voldtok meg i 2012, men jeg anmeldte aldri, sier kvinnen.

Hun er ansatt i politiet i Helgeland og får tilsendt alle saker som skal gå for Rana tingrett. I en tiltale kjente hun igjen navnet hans. Kvinnen hevder seg utsatt for en sovevoldtekt i august i 2012, men sier hun husker så lite fra hendelsen at hun valgte ikke å anmelde.

Først da hun så at han var tiltalt for å ha voldtatt flere, tok hun mot til seg. Nå har hun anmeldt, men saken er ikke ferdig etterforsket. Det er aktor som har kalt henne inn som vitne.

Hun møtte mannen på en sjekkeside, forteller kvinnen. De bestemte seg for å møtes. Han kom langveisfra, og fikk sove på gjesterommet hennes etter at de hadde spist middag og drukket vin. Kvinnen hevder at mannen kom inn til henne om natten og voldtok henne mens hun sov.

– Jeg visste at min anmeldelse aldri ville føre frem alene, forklarer kvinnen.

– Jeg har alltid vært den sterke i vennegjengen, hun som dette ikke skulle skje med. Jeg har tenkt at hendelsen ikke har traumatisert meg. Det tok lang tid før jeg kalte det voldtekt.

Tanja folder hendene og ser ut av vinduet mens kvinnen snakker. Tårer triller stille nedover kinnet. Hun har aldri sett kvinnen før, men kjenner seg igjen i henne. Tøff, kortklipt og ressurssterk. Smart og veltalende.

Også hun gikk i den samme, grusomme fellen, tenker Tanja.

Den tiltalte sier seg enig i hendelsesforløpet frem til den anmeldte voldtekten. Han erkjenner å ha vært hos kvinnen. I sin forklaring legger han vekt på at hun var deprimeret og at de snakket om alvorlige temaer. Han sier de begge var ensomme, og sovnet inntil hverandre. De hadde ikke sex, hevder han. →

VENNSKAPET:

Flere av Tanjas beste venner vitner under rettssaken. De forteller om Tanjas forandring. Hvordan hun har gått fra å være den mest sosiale, til å bli stille og innesluttet. Her gir Wenche Løpsmark Tanja en god klem utenfor Rana tingrett.

Kan du åpne spørsmålet?
 Vanskelig å konsentrere meg når
 jeg er så redd. Måtte liksom
 jeg er lov å si det.
 Husk å puste og ta pause.

Pust - drikk vann - pause
 Visualiser
 Ta god tid - tenk deg godt om
 Svar på spørsmålene
 Tulle synes noe
 Svar ja nei, vet ikke
 Følg med hele tiden
 Jeg kan ikke svare på det
 Husker ikke
 Pust - drikk - pause

Hold kjeft - river i håret bak - spenner
 armen bak. Si du er bare min
 Kjem er det som bestem - SI DET
 det er du. Ikke knekk armen
 vær så snill ikke knekk armen min

herregud, grusomt

05.25. opp på alle 4
 Sualv - legg de inni meg
 @ Sualv sann - @ måtte flytt meg
 inni han - han sa @ Sual
 alltid passe på de. Å visste det
 allerede at det skulle han. Han
 Eide meg, og han ei meg enda.

Furfdellig, han tok meg bort
 han drepte meg - @ e de

Hørte baddera - mobilen lå i sengen
 så på utvannen

Opp på alle 4

Opp på alle 4

Sualv - Sualv - legg de inni
 meg - @ Sualv passe på de alltid
 Sualv svarh

Si du er ei han, si du er mi hore
 si du @lska meg si du er
 jentlska i meg, si de kome
 det som ~~bestem~~ bestem???
 Si det er du. Det er du

Hold kjeft - riv i håret mitt
 og spenn armen opp mot nakkem

KONSENTRASJON:

Før rettssaken over Tanja på hvordan det vil være å vitne i retten, sammen med traumeterapeutten. Det vanskeligste for henne er å stenge minnene fra den natten ute. Hun må konsentrere seg om å svare på spørsmålene, og puste med magen, lærer Tanja.

Tannbehandling i Budapest

Spar 50–70% på behandling ved Kreativ Dental Clinic

VI TILBYR:

- Et team av høyt kvalifiserte tannleger og teknikere garanterer kvalitet til lavest mulig pris.
- De nyeste materialer og teknikker.
- **Gratis konsultasjonspakke;** konsultasjon, inklusiv OPG panoramarøntgen (verdi kr 470,-), transport tur/retur flyplass, norsk-talende tolker og én gratis natt på et av våre avtalehotell for to personer.
- **Garanti** på produkter og behandlinger som beskrevet på vår nettside.

Tannkroner, -broer og -implatater er dyrt i Norge, og prisene er stigende. Tannbehandling dekkes ikke av NAV (med få unntak).

Vi vet at det er dine tenner det er snakk om og at du ønsker å beholde de i så god stand så lenge som mulig.

Vi har lang erfaring og fornøye kunder. Siden 1996 har over 20.000 nordmenn spart mellom 50-70% på tannbehandling ved Kreativ Dental Clinic.

“International dental clinic of the year”
av IMTJ – International Medical Travel Journal.

Ta kontakt med oss i dag!

FØR

ETTER

DOMMEN

KAPITTEL 8

Hun tør ikke
åpne e-posten.
Orker ikke håpe.
Hvis han blir
dømt, vil hun
føle lettelse da?

FOR MER INFORMASJON:

Nettside: www.kreativdentalclinic.eu/no • E-post: info@kdnorge.no • Tlf.: 73 90 09 60

IMTJ
2018 MEDICAL
TRAVEL
AWARDS

DAG 865-886

DOMMEN

«Retten mener at straffens utgangspunkt må være omlag seks år så langt utmålingen gjelder fornærmede Tanja Arntsen. Det foreligger ingen formildende omstendigheter.»

TIRSDAG 9. JANUAR 2018

DAG 865

TIRSDAG 19. DESEMBER 2017

Siste rettsdag har aktor, statsadvokat Geir Fornebo, ordet. Det er fem dager til jul og snøen faller tett der ute. Hjemme venter pynting, vasking og stryking. Men før de kan reise, skal aktor holde sluttprosedyre.

Aktor snakker om hvilke bevis som er viktige. Hva retten kan glemme, og hva de bør legge vekt på. Fornebo snakker om troverdighet. Om viktigheten av å dømme ut fra hvordan en person fremstår i retten, uten å legge vekt på fordommer og rykter.

– Det står respekt av at de fornærmede reiser til rettsaken i en annen by og sitter gjennom hele prosessen, sier aktor.

«Utvilsomt voldtekt», hvis vi skal tro Tanja, sier Fornebo. Han snakker om to uforenelige historier – tiltaltes og hennes. Om hvordan Tanjas forklaring har vært konstant, mens mennens har spriket. Det må retten vektlegge, mener Fornebo.

– Så kommer det rare i saken, det ingen forstår. Hvorfor tok hun ham med hjem? sier han.

Tidligere har aktor omtalt dette som «det store mysteriet» i Tanjas sak.

– Vi forventer at hun ville slengt igjen døra, og reist hjem uten ham. Hjemme hos henne er det også en del korsveier hvor hun kunne kommet seg ut av situasjonen. Psykiateren forklarer det som en fryktreaksjon, en handlingslammelse. Noen flykter, andre kjemper, men hun klarer ingen av delene. Kroppen gikk i frys. Det er ingen annen forklaring enn at hun ble låst av måten tiltalte opptrer på, sier aktor.

Et ark deles ut til rettens aktører. Der står det hvor lang straff aktor mener mannen bør få. Tiltalte kaster et blikk på påstanden om syv år og ni måneder, før han vender oppmerksomheten tilbake til mobilen. Hvis han er redd eller overrasket, viser han det ikke.

Aktor mener Tanjas sak alene bør gi mannen seks år.

Hjertet hopper over et slag da hun leser det. Om han bare kunne vært borte så lenge. Er det nok tid til komme seg på beina? Reparerer et ødelagt liv?

– Straffutmålingen bærer preg av at tiltalte har brukt

store mengder vold. Han slår uten sammenheng, spytter og bruker kommandospråk, sier Fornebo.

– Derfor finnes det ingen formildende omstendigheter.

DAG 886

TIRSDAG 9. JANUAR 2018

Tanja bråbremser utenfor huset. Hun har kjørt fort hjem fra trening. En SMS fra bistandsadvokat Kristin F. Hammervik gjør det vanskelig å tenke. «Se e-post. Domfellelsen har kommet».

Tanja blir sittende i bilen utenfor huset, ute av stand til å røre seg. Snøen forsvinner i regnet som hamrer mot ruten. Hun tør ikke åpne e-posten. Orker ikke håpe. Hvis han blir dømt, vil hun føle lettelse da? Noen ganger tenker hun det. At det å bli trodd vil føles som en oppreisning. Samtidig er hun livredd for den mørke, dype skuffelsen. Den som kommer, hvis han blir frikjent.

Hun åpner dokumentet og scroller ned til avsnittet som heter «straffeutmåling». Der står det:

«Retten mener at straffens utgangspunkt må være om lag seks år så langt utmålingen gjelder fornærmede Tanja Arntsen. Det foreligger ingen formildende omstendigheter».

Totalt blir mannen dømt til syv år og ni måneder for voldtekt av de to fornærmede. Han er også dømt til å betale Tanja 170.000 kroner i erstatning.

«Retten har lagt til grunn at de tror på mæ og de har dømt ham til seks år fengsel for det han gjorde mot mæ. Det kjennes som om æ har fått verdigheta litt tilbake og håpet om at ting kan bli bra en dag i framtida. Det kjennes bra å bli trodd.»

SKREVET: 9. JANUAR 2018

Hun låser seg inn hjemme, setter seg på sofaen, men finner ikke roen. Hodet er tomt, følelsene borte. Hun reiser seg og går hvileløst frem og tilbake over stuegulvet, mens hun leser dommen.

Retten har ingen grunn til å tvile på forklaringen hennes, står det.

«Retten er sikker på at tiltalte var klar over at han tiltvang seg seksuell omgang ved bruk av vold eller truende

atferd, slik at han handlet med forsett», heter det i dommen fra Rana tingrett.

– Det var umulig å tyde dommerne under rettssaken, derfor var det veldig godt å bli trodd. Det har vært en vanskelig reise, men kanskje var det verdt det. Han skal sitte i syv år og ni måneder, og det er ikke et minutt for lenge, sier Tanja til VG.

Retten legger vekt på at voldtekten varte i mange timer. At tiltalte brukte vold, slo og spyttet på Tanja. De skriver at det var et «voldsoverskudd» under handlingen. Det betyr at mannen brukte mer vold enn han trengte for å få viljen sin.

«I tillegg vektlegger retten den dødsangst og de smerter fornærmede har opplevd mens hun ble utsatt for dette», står det i dommen.

Tanja går i dusjen. Lar vannet skylle over kroppen. Temperaturen er høy og vannstrålen brenner, men hun bryr seg ikke. Kjenner noe av skylden, skammen og skittenheten forsvinne ned i sluket.

Tårene kommer. For første gang på to år føler hun lettelse.

– Jeg har fått noe av verdigheten min tilbake og en bekræftelse på at voldtekten ikke var min skyld. Det han gjorde mot meg blir aldri borte, men kanskje kan livet bli bedre, sier Tanja.

Fire timer. 240 minutter. Så lenge får Tanja kjenne på lettelsen. En ny tekstmelding fra bistandsadvokaten endrer alt.

«Han har anket», står det.

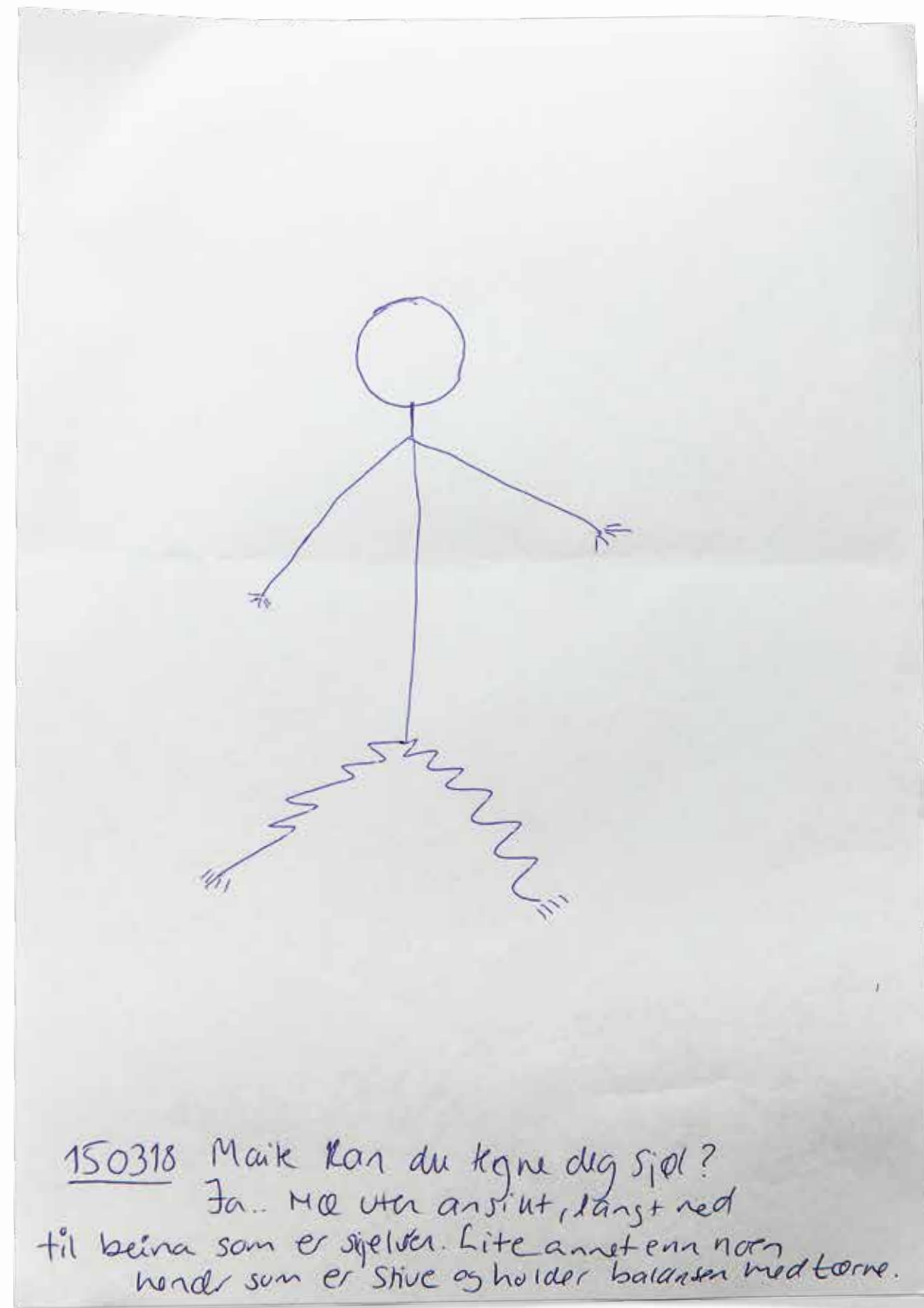
Den tiltalte ble skuffet over utfallet, forteller mannens forsvarer, Finn Ove Smith.

– Han var veldig uenig i dommen. Følelsen av å bli dømt var vanskelig for ham, mer enn lengden på straffen. Han var grovt uenig i Riksadvokatens avgjørelse om å ta ut tiltale. Jeg tror mye av bakgrunnen for Riksadvokatens avgjørelse var at det kom en anmeldelse nummer to, sier Smith.

Tanja faller sammen på sofaen. Håpløsheten truer med å slå henne ut. De vonde tankene er tilbake. Smerter river i kroppen. Hun skulle ønske hun kunne få kjenne på lettelsen, bare litt lenger.

– Alt jeg vil, er å gå videre, sier Tanja.

– I stedet må jeg forberede en ny retts sak. →

DAG 951

TORS DAG 15. MARS 2018

TEGNINGEN AV TANJA:

Traumeterapeuten ber Tanja tegne en tegning av seg selv. Tanja klarer ikke tegne ansiktet sitt, for hun kjenner fremdeles ikke igjen kvinnen i speilet. Det er en vanlig traumereaksjonen, forklarer terapeuten.

– Kanskje du må finne en ny versjon av deg selv? spør hun.

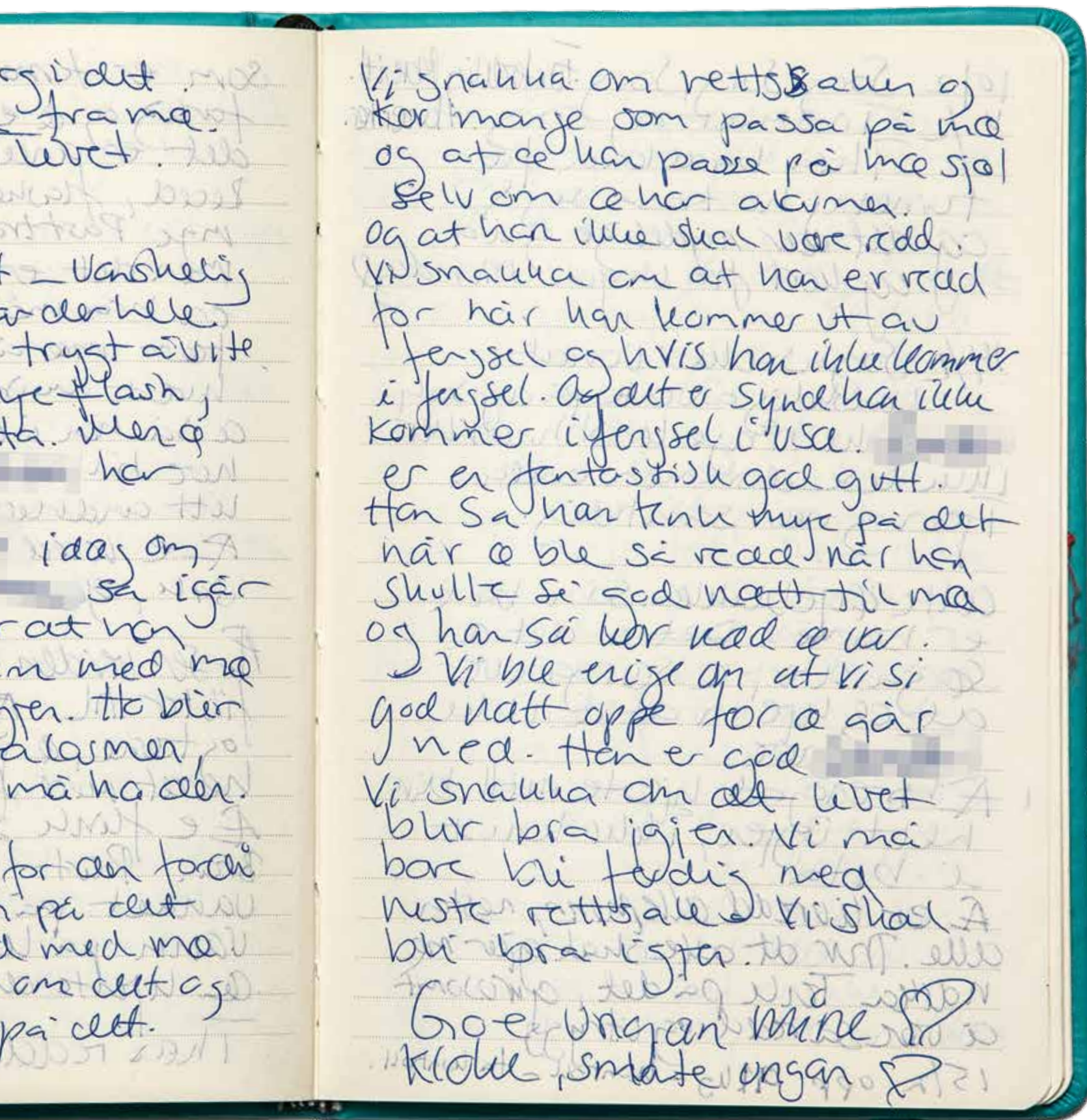

«Hva skjer hvis han kommer ut av fengsel? Kommer han etter deg?»

TANJAS SØNN (16)

TRYGG MAMMA:

Tanja og barna lager snøengler på stranda Mjelle utenfor Bodø. Det er kaldt, og de har kledd seg i boblejakker og luer. Sønnen har nylig fått vite om voldtekten. Han har tusen spørsmål. Mest av alt lurar han på om mamma er trygg. Om politiet passer på henne, så mannen ikke kan skade henne igjen.

BARNA PASSER PÅ MAMMA:

Tanja har kommet hjem fra rettsaken i Mo i Rana. Sønnen har fremdeles mange spørsmål, men er lettet over at mannen ble dømt. Det gjør at han føler seg tryggere hjemme. Datteren vet fremdeles ikke om voldtekten, men noe i henne sier at hun må passe litt ekstra på mamma. Derfor skriver hun et takkekort til Tanja på morsdagen.

Hemmeligheten bak EVERGOOD

JOH. JOHANNSON KAFFE AS har i alle år vært opptatt av kvalitet i alle ledd. Kaffe, som et rent naturprodukt, stiller strenge krav til behandling. All vår kaffe bærer preg av dette og EVERGOOD er et synlig bevis på at vi har lyktes. Hemmeligheten bak EVERGOOD ligger i harmonien og spillet mellom behagelig fylde og lett syrlighet. Slik skapes en silkemyk smaksopplevelse med en lang og elegant ettersmak.

Klima

EVERGOOD sine kaffebønner kommer fra høytliggende plantasjer i subtropiske områder med gunstige nedbør- og temperaturforhold. Dette gir kaffebærene en langsom modning og dermed en enestående smaksrikdom.

Jordsmonn

Kvaliteten på jordsmonnet kaffeplanten vokser i er selve grunnlaget for god kaffe. Derfor dyrkes EVERGOOD sine kaffebær kun på nøye utvalgte plantasjer i land som Colombia, Kenya og Guatemala.

Kun Arabica-bønner

Arabica er betegnelsen på de mest ettertrakte kaffebønnene. Denne sorten er vanskeligere å dyrke og dermed dyrere å produsere.

Blanding

Riktig sammensetning av de ulike kaffetyperne er viktig for smaksopplevelsen. Akkurat hvordan og hvor mye av hver sort, forblir fortsatt en liten hemmelighet.

Brenning

EVERGOOD brennes med presisjon hver gang. Det er under denne prosessen at smak og aroma i de enkelte kaffebønnene kommer til sin fulle rett.

Smakstesting

Våre kaffeeksperter kontrollerer og testsmaker absolutt alle partier av kaffe som kommer inn. Dette er den eneste garantien for riktig kvalitet og smak, hver gang.

STILLHETEN

KAPITTEL 9

Skylden og skammen nekter å slippe. Men *der* kjenner hun noe annet. Er det følelsen av håp?

EVERGOOD KAFFE – litt dyrere, for smakens skyld

JOH. JOHANNSON KAFFE AS – kjent for god kaffe siden 1866 – www.evergood.no

DAG 1072

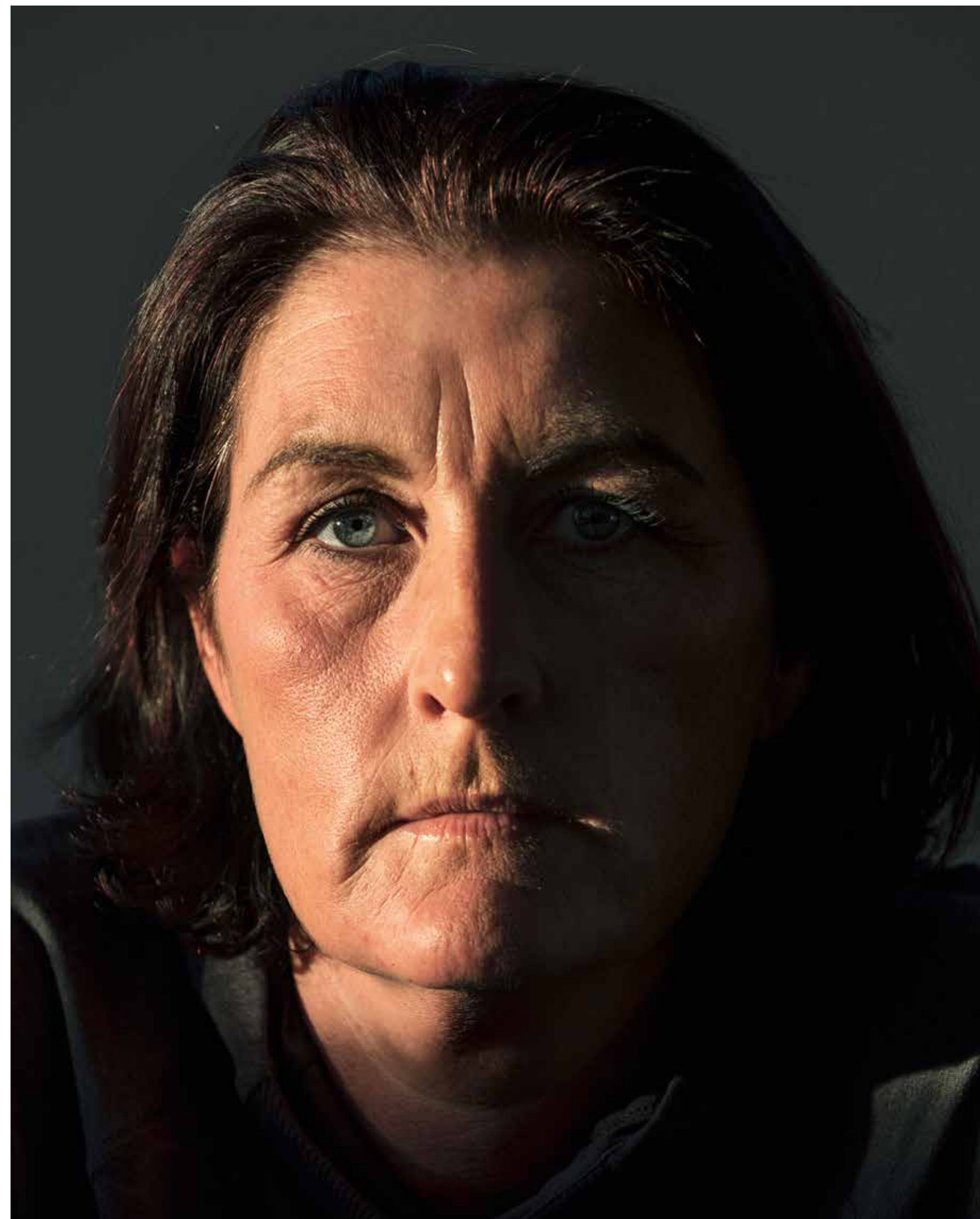
LØRDAG 14. JULI 2018

I en travel sportsbutikk i Umeå i Sverige synker en kvinne sammen på gulvet.

Tårer renner nedover kinnet, hun klamrer seg til venninnen. Ivrige shoppere, på utkikk etter treningsklær og utstyr, ser opp fra handlekurvene sine.

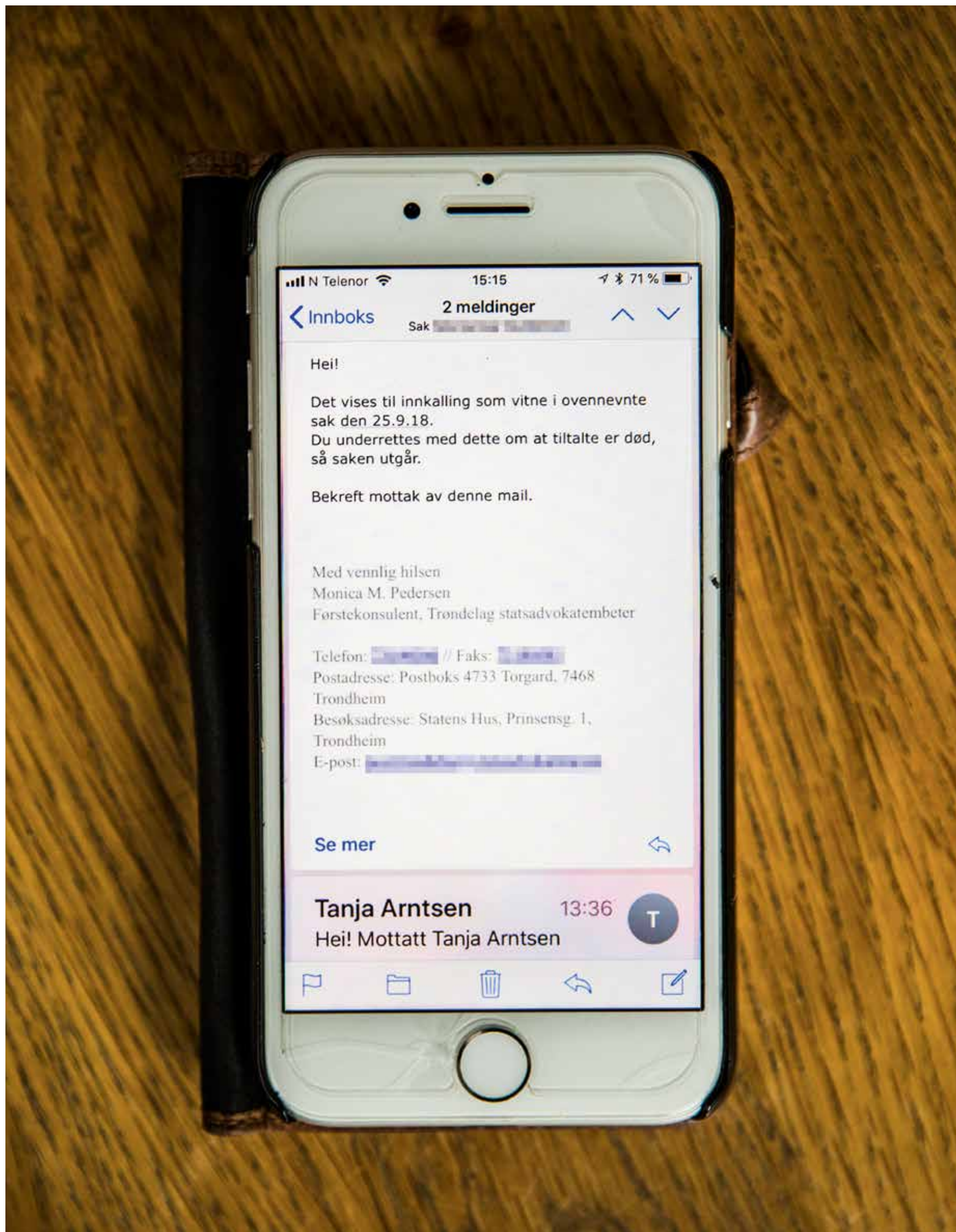
Tanja blir sittende på gulvet med hendene rundt knærne. Hun har nettopp snakket med advokaten på telefonen. Venninnen forsøker å hjelpe henne, men Tanja kan ikke røre seg.

– Det er over, alt er over. Han er borte, sier hun.

SJOKKET:

Tanja forbereder seg på en ny rettsak i Hålogaland lagmannsrett da hun får en telefon som forandrer alt.

«Jeg kan puste igjen, likevel klarer jeg ikke være glad. Alle rundt meg sier at det er kjempebra, men jeg klarer ikke føle det.»

TANJA ARNTSEN

DAG 928

TIRSDAG 20. FEBRUAR 2018

Et halvt år tidligere. Det er en dårlig sesong for skreifiske. Båtene som reiser ut i gryningen, returnerer med mindre fisk enn vanlig. Tanja står på kaia, helt ytterst mot havgapet på øya Røst i Lofoten. Hun lytter. Hører bare bølgeskvulp og regn. Stillhet.

Tidligere samme dag fikk Tanja vite at ankesaken i Hålogaland Lagmannsrett er flyttet fra juni 2018 til september. Hun får en tekstmelding fra advokaten sin, Kristin F. Hammervik. Tanja ringer lagmannsretten og spør hvorfor rettsaken er flyttet. Kø, lang behandlingstid og sommerstengt, svarer resepsjonisten. Det Tanja hører, er at hun ikke er viktig nok. At hun ikke har prioritet. Hun kan vente.

– Jeg venter konstant. Jeg venter på en dato. Så venter jeg på at livet mitt skal starte. Venter på fremtiden min. Det er en flat tilværelse, hvor jeg bare eksisterer, sier Tanja til VG.

– Kanskje det er dette systemet mener, når det snakkes om det å være et offer? Det legges vekt på at jeg skal fungere, men ventetiden påvirker funksjonaliteten min. Fordi jeg må utsette livet hele tiden, slutter jeg gradvis å fungere.

«Æ vet ikke korsen æ skal klare dette på nytt. En ny sak. Det kosta ufattelig mye. Enda flere måneda uten avklaring. Han kan bli frikjent. Herregud.»

16. FEBRUAR 2018

Tiden leger alle sår, sier ordtaket. Tanja lurar på hvilken idiot som fant på det. Månedene mellom rettsak og ankesak er et mørke. Hun drar på jobb, sitter på kontoret og kjører hjem. Feirer bursdag og går på fot-

ballkamp. Men smilet i ansiktet er stivt. Påklistret. Tanja er blitt god til å late som. Le når andre forventer latter. Venninnenes liv går videre. De vil helst ikke snakke om hendelsen lenger. Det er jubileer, nye kjærestere og barn som vokser. Det er på høy tid at Tanja blir seg selv, mener de. Det har gått over to år.

Men sårene vil ikke gro. I stedet rives de opp, igjen og igjen.

– Det er vanskelig å planlegge noe, vanskelig å ha det morsomt. Jeg føler meg utenfor hele tiden. Jeg har alltid elsket mennesker. Var ladet med energi, humør og positivitet. Nå klarer jeg ikke være sosial, sier Tanja.

– Venninnene mine forstår ikke at mens livene deres er i 2018, er jeg fanget i 2015. Jeg kommer ikke videre før rettsaken er over.

«Æ fortsett på min livsvei. Æ har bare tatt en pause, en omvei. Æ skal bli bra igjen, en dag.»

19. FEBRUAR 2018

Noen dager vurderer Tanja ikke å stå opp. Til en ny dag i helvete. Likevel rer hun opp sengen. Bretter sengeteppe, lager frokost til barna. Fordi hun må. Tanja har bedt politietterforsker Ørjan Stenseth fortelle barna om voldtekten. Først sønnen, som nå har fylt 16 år, senere datteren på 12. Han svarer på spørsmålene deres. Forteller om voldsalarmen, og at mannen har fått besøksforbud mot mamma. Det har han brutt en gang, ved å sende meldinger til henne, sier Stenseth. Barna får vite at voldtekten skjedde hjemme hos dem. Brått blir sønnen voksen. «Hva skjer hvis han kommer ut av fengsel? Kommer han etter deg?» spør han Tanja. Hun kan ikke svare. – Det er min skyld at han er redd. Det er vanskelig å takle, sier Tanja.

DAG 1072

LØRDAG 14. JULI 2018

I sportsbutikken i Umeå skvetter Tanja. Hvorfor ringer advokaten henne på en lørdag midt i fellesferien? Bistandsadvokat Kristin F. Hammervik er stresset i stemmen. Tre ord brenner seg fast i Tanja:

«Han er død».

– Han ble funnet livløs på cellen i dag tidlig, sier Hammervik.

To måneder tidligere var mannen blitt varetektsfengslet for trusler mot Tanjas bistandsadvokat og ekskona «Ida». I går, fredag, ble saken behandlet i retten. I rettsalen hadde mannen erkjent delvis straffskyld for truslene.

Klokken ti neste morgen ble han funnet død på cellen. – Dødsfallet var medisinsk. Det er ikke snakk om selvmord og det var ingen ytre tegn på at noe galt hadde skjedd, sier forsvarer Finn Ove Smith, i dag.

Når en tiltalt dør i en pågående rettsprosess, utgår saken. Tiltalte blir verken dømt eller frifunnet. I avgjørelsen fra lagmannsretten står det:

«Tiltalte døde før ankeforhandlingene. Lagmannsretten må da oppheve tingrettens dom, og saksforholdet kan ikke lenger følges av påtalemyndighetene.»

Tiltaltes familie er kjent med at VG omtaler saken. De ønsker ikke å bidra i saken, men sier dette om dødsfallet:

«Vår far er død og han er ikke dømt for de forhold som han ble domfelt for i tingretten. Han har ingen mulighet til å forsvare seg mot anklager som fremsettes mot han og vi har registrert at fornærmede har et uttalt ønske om at VG skal omtale saken. Vi ønsker ikke å bidra til et slikt publisitetsbehov.»

Vår far er død og han er savnet av oss.»

Hvor mange ganger har ikke Tanja hatt mareritt om akkurat dette? At mannen faller om, eller blir drept i en ulykke. Likevel føles det annerledes nå som det har skjedd.

– Det har vært min store skrekk at han skulle dø. Dommen er ikke rettskraftig, han ble ikke dømt for noen ting. Jeg fikk ingen avslutning, sier Tanja.

«Han fikk siste ord. Alt e over nå. Fordi han e død. Ingen rettferdighet. Ingen dom. Ingen straff. Ingen innrømmelse. Ingenting»

22. JULI 2018

Tanja leser mannens dødsannonse i avisen. Bisettelsen har funnet sted med familie til stede, står det.

Venninnene er overveldet. Nå slipper Tanja å være redd, sier de. Men hun klarer ikke ta del i lettelsen. Alt føles tomt. Alt hun ville, var å høre ham tilstå. Si at han har skadet henne. Erkjenne skyld, slik at sårene kan gro.

– Jeg slipper å være redd, og trenger aldri bekymre meg for at han skal komme ut av fengsel. Jeg kan puste igjen, likevel klarer jeg ikke være glad. Alle rundt meg sier at det er kjempebra, men jeg klarer ikke føle det.

– Jeg har aldri ønsket ham død. Jeg har tapt.

Tanja ringer Hålogaland Lagmannsrett for å spørre hva som skjer med straffesaken nå som mannen er død. Venninnene tror fremdeles at de skal møte i retten for å vitne i september. På telefonen får Tanja beskjed om at prosessen er formelt avsluttet. Noen minutter senere tikker det inn en SMS fra Lagmannsretten:

«Det vises til innkalling som vitne i ovennevnt sak den 25.09.18. Du underrettes med dette om at tiltalte er død, så saken utgår». →

DAGENE ETTERPÅ

LØRDAG 24. JULI 2018

Båten fra Aker Brygge er full av sommerturister. De har stråvesker fylt med badetøy. Fergengår ut til øyene i Oslofjorden. Tanja og barna har satt seg foran. De lener seg over rekkverket, med beina dinglende over kanten. Selv om temperaturen nærmer seg 30 grader, blåser det friskt.

– Mamma, i dag skal du bade med oss, sier datteren.

De går av på Lindholmen, ytterst i fjorden. Husene her er bare bebodd om sommeren. Sammen med barna finner Tanja en liten holme. Solen har forsvunnet, men havet er varmt og stille. De hopper uti.

Liggende på ryggen ser Tanja mot himmelen. Saltvannet løfter henne mot overflaten. Hun tenker på døden. Hvor rar den er. Ubegripelig, uhåndterlig. Tanja vet at mannen er borte. Likevel våkner hun om natten, badet i kaldsvette, og tror han er i sengen hennes.

De siste ukene har Tanja fryktet en død mann. Skylden og skammen nekter å slippe. Men der i vannet kjenner hun noe annet. Er det følelsen av håp?

– Sex er det mest intime du kan dele med noen. Det skal være en opplevelse av noe fint, noe som skaper trygghet og tillit. Det han gjorde mot meg, var alt annet enn det. Han voldtok meg og tok fra meg alt. Fremtiden og livet mitt. Nå står jeg i løse luften og må finne fotfeste på nytt.

«Æ skal legg fortia bak mæ og finn en måte å stå opp for ho som kjempa så hardt for å overlev den natta».

SKREVET: 24. JULI 2018

Barna svømmer mot en flytebrygge, Tanja følger etter. De klatrer opp og legger seg ved siden av hverandre. Tanja smiler. Det føles fint.

– Flaks at vi flyter, mamma, sier datteren.

– Slik at ingen drukner. ■

TILBAKELAGT:

På sommerferie til Oslo tar Tanja med seg barna til Lindholmen for å bade. De hopper fra en

gammel tre-påle og svømmer til flytebryggen, ute i havgapet. Tanja kan endelig legge prosessen bak seg. Nå slipper hun og barna og være redde, tror Tanja.

DEN LANGE VEIEN SOM IKKE ALLTID LEDER FREM

Det finnes langt flere voldtektsofre enn dømte voldtektsmenn. Overalt i verden er det slik.

HANNE SKARTVEIT

politisk redaktør i VG

Illustrasjon:
CHRISTIAN BLOOM

Noen steder slipper voldtektsmenn unna på grunn av fravær av rettssikkerhet, særlig for kvinnene. Andre steder er forklaringen at rettsstaten stiller strenge krav for å få noen dømt. Som i Norge.

Den tiltalte har krav på forsvarer og en rettferdig rettergang. Han vil som regel gjøre alt for å bli frikjent, og vil argumentere for at det som skjedde, var frivillig fra kvinnens side.

Ofte er det ingen vitner. Da er det ingen andre enn de to som var til stede, som vet hva som faktisk har foregått.

Svært ofte vil det være ord mot ord, og nær umulig å bevise utover enhver rimelig tvil hva som egentlig skjedde.

Det kan ikke være mindre strenge beviskrav i voldtektssaker enn i andre saker. Derfor kommer få saker til retten. Det er vanskelig å få noen dømt.

Men det betyr ikke at voldtektsutsatte kvinner skal la være å anmelde. Tvert om. Denne typen forbrytelser er blant de groveste et menneske kan bli utsatt for.

Hvis slike saker ikke anmeldes og etterforskes, innebærer det at det i virkeligheten blir fritt frem for voldtektsmenn og andre overgripere.

Straff er ikke bare ment som straff for den skyldige. Det er også ment som en advarsel for dem som måtte tenke på å gjøre noe tilsvarende.

Vi vet at det koster å anmelde. Tanjas historie vitner om det. Hun forteller om fortvilelse og frykt. Om ensomhet og isolasjon. Om ventetid og det hun opplever som ydmykkelser og usynliggjøring.

Likevel sier hun at det var verdt det, når det hele er over. Mannen ble kjent skyldig i tingretten, anket til lagmansretten, men døde før saken kom opp til til ny behandling. Hun har dermed ikke en rettskraftig dom å lene seg mot.

Men hun opplever å bli trodd. For henne er dette det viktigste.

Mange kvinner forteller at de opplever det som et nytt overgrep når det ikke blir fellende dom. De føler at de ikke blir trodd. Og vi andre forstår dem så godt, og nikker medfølende.

Men er det sikkert at vi skal være så enige i at en frikjennende kjennelse er det samme som ikke å bli trodd?

Kanskje bør vi snakke mer om de tørre og litt kjedelige prinsippene; at dommerne må være overbevist om skyld for å dømme, og at det i en rettsstat må være slik at skyldige av og til går fri, fordi alternativet er at uskyldige dømmes.

De aller fleste er enige om at det er enda verre enn en feilaktig frifinnelse.

Og så må vi kreve at politiet prioriterer disse sakene høyt, etterforsker grundig, og sender sine beste folk i retten.

Det skjer ikke alltid i dag. Politiet bryter ofte tidsfristene som er satt, på tross av gjentagende pålegg fra overordnede myndigheter. Etterforskere som jobber med disse sakene, forteller om stort arbeidspress og for lite ressurser. Slike saker er krevende å jobbe med, både menneskelig og juridisk.

Mange i politiet legger ned mye av seg selv i møte med voldtektsutsatte kvinner, og kan likevel oppleve at det ikke er nok.

Mange voldtektsofre føler skam, særlig dersom de på toppen av det de har opplevd, føler at de ikke når frem i møte med politiet.

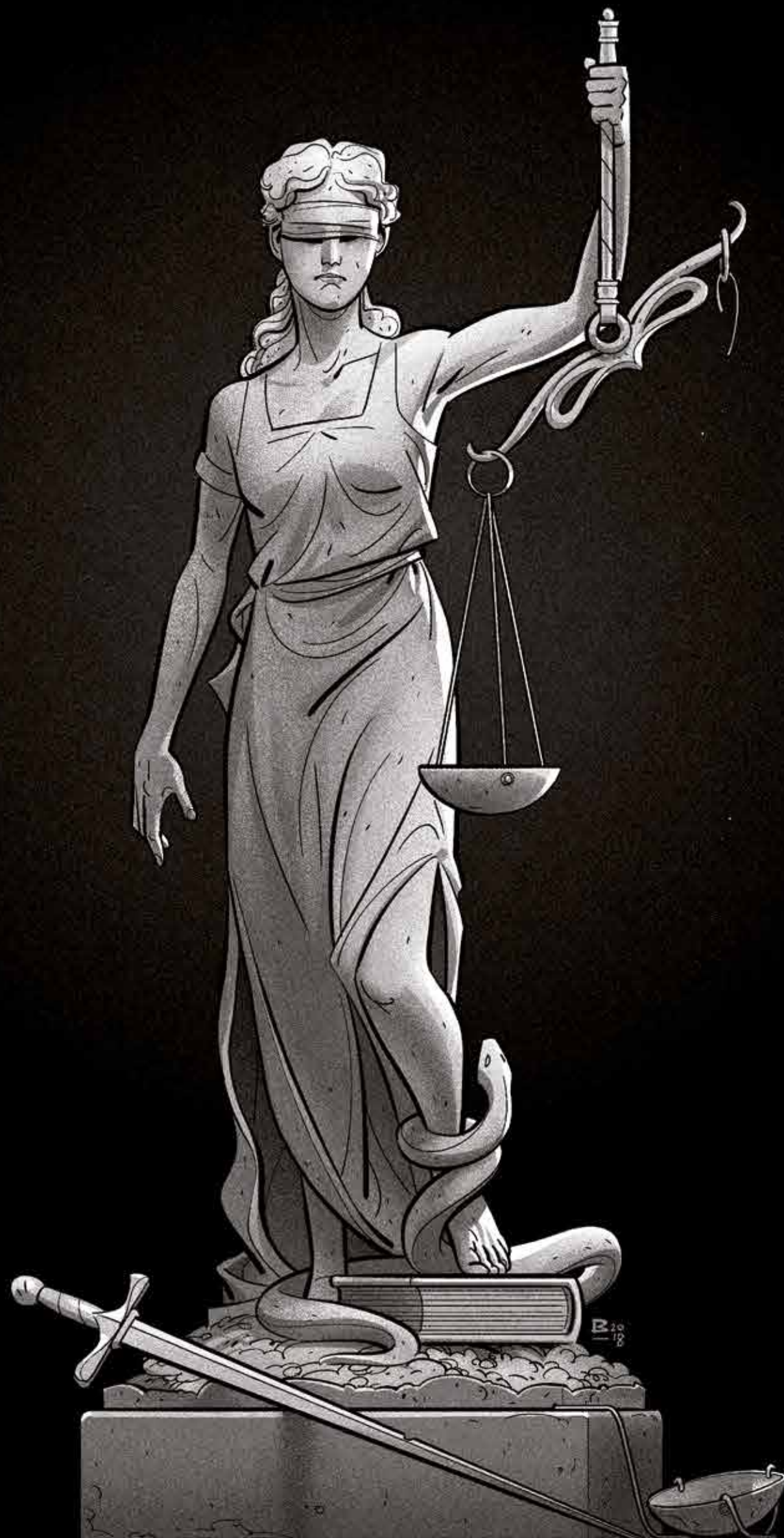
Det kan hende at politiet kan bidra til at kvinnene får en annen opplevelse, også i de tilfellene der politiet ikke tar ut tiltale, fordi de mener bevisene er for spinkle. Da må de bruke tid og krefter på å forklare kvinnene at det ikke betyr at de ikke tror på kvinnene. Både ofrene selv, og alle vi andre, må være overbevist om at alle deler av rettsapparatet gjør det som står i deres makt for å løse disse sakene, og å få dømt de skyldige.

Slik er det dessverre ikke i dag. Men selv dersom alt dette hadde fungert perfekt, så ville det fortsatt vært mange voldtektsmenn som aldri ble straffet, nettopp fordi det ofte er så vanskelig å bevise hva som har skjedd.

Derfor kan vi ikke bruke rettsapparatet som eneste målestokk for om samfunnet tar voldtekt på alvor. Vi må jobbe med holdninger, både våre egne og hverandres.

Vi må løfte bort skammen fra kvinnene. Og plassere skylden der den hører hjemme.

hanne.skartveit@vg.no

DEN ØDELEGGENDE TAUSHETEN

I 17 år pleier de å vente før de forteller sine historier. Og tausheten bare forverrer opplevelsen av overgrepene de opplevde som barn.

PEDER KJØS

Psykolog, skribent og kjent fra NRK-serien #jegmotmeg

«Så lenge jeg ikke fortalte noen om det, kunne jeg innbille meg selv at det ikke hadde skjedd. Jeg var redd for at de skulle bli sinte på meg. Tenk om andre ville synes jeg var ekkel.»

Slik forklarer noen voksne at de har ventet så lenge med å fortelle om seksuelle overgrep de var utsatt for som barn. Som barn fortalte de ingenting. De hadde kanskje ikke noe språk som kunne beskrive det de opplevde. Mange av dem ble truet til taushet av overgriperen. Mange opplevde at de ganske enkelt ikke hadde noen å fortelle det til.

Hvem ville vel ha trodd på dem? Tenk om de bare fikk kjæft?

Et norsk forskningsarbeid viser at de venter i 17 år, i gjennomsnitt.

Taushet forverrer de psykiske skadevirkningene av vold og overgrep. Taushet er ikke bra for oss. Vi trenger å dele opplevelsene våre med noen. Å snakke med noen er en måte å gi hendelsene en håndterbar form på. Taushet lukker oss inne i oss selv og gjøre det vanskelig å ha gode, tillitsfulle forhold til andre. De andre blir aldri ordentlig kjent med oss når vi ikke forteller om oss selv. Hvis vi har for mye som vi ikke kan snakke om, blir det vanskelig å snakke i det hele tatt.

Sånn er det for mange av dem som opplever vold og seksuelle overgrep i barndommen. Slik er det også for mange voksne. Det er ikke greit å fortelle om overgrep. Folk vil helst ikke høre om det. De som er utsatt, vil helst ikke forbindes med det som har skjedd.

Har vi virkelig ikke kommet lenger? Er det fortsatt skamfullt å fortelle om overgrep og voldtekt? Enda så mange slike historier vi har hørt nå?

Forskeren Courtney E. Ahrens ved California State University har studert kvinner som først fortalte om voldtekt, men som ble stille.

Nesten to av tre som er blitt voldtatt, forteller om det til minst én person. Konsekvensene er ikke alltid positive. Noen får negative reaksjoner fra politi, medisinsk personell eller advokater.

De blir ikke trodd, de får skylden for det som har skjedd, de blir behandlet kjølig og kan til og med føle at de som møter dem, synes de er ekle. Noen får slike reaksjoner av familie og venner, også. De blir spurt om hva de hadde på seg og hva de hadde drukket.

«Ja, men hva ventet du?» fikk en kvinne høre etter at hun hadde overmattet på en sofa etter en fest – og ble voldtatt.

«Jeg skjønnte at dette kunne jeg aldri snakke med noen om», sier hun til forskeren. Hun har vært taus i 13 år.

«Men var det voldtekt, eller bare ufrivillig sex?» spurte søsteren til en annen kvinne. Også hun forsto at det ikke nyttet å fortelle. I stedet begynte hun å tvile på sin egen opplevelse. Kunne det virkelig regnes som voldtekt, det hun var blitt utsatt for?

De som ikke forteller med en gang, eller som føler at mottageren ikke er så interessert, risikerer å aldri bli trodd. Det er som om historiene mister troverdighet når tiden går.

Hvorfor sa du det ikke med én gang? Hvorfor akkurat nå? Nå som alle bevis er borte? Hvilke motiver ligger egentlig bak at du forteller denne historien?

Det kan virke ulogisk og lite troverdig når historiene kommer etter lang tid. Annen kriminalitet og andre krenkelser blir jo rapportert med én gang, mens saken ennå kan oppklares og forbryteren kan få sin straff.

Slik er det ikke med seksuelle krenkelser. Historiene er ofte ikke så klare og tydelige og heller ikke så lette å fortelle. Særlig vanskelig er det når historiene er litt uvanlige. Menn har enda større problemer med å fortelle om overgrep og voldtekt enn kvinner, særlig hvis overgriperen er en kvinne.

Tausheten gjør dessverre at traumene bare blir enda verre. I tillegg til smerten og krenkelsen blir den utsatte isolert og alene. Skal tausheten om overgrep og voldtekt bli brutt, må alle vi andre vise at vi tåler historiene og de menneskene som forteller dem.

Kilder: Courtney E. Ahrens: «Being silenced: The impact of negative social reactions on the disclosure of rape». Am J Community Psychology, 2006.

Iris M. Steine og medarbeidere: «Hvorfor tar det så lang tid å fortelle om seksuelle overgrep?» Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 54, 2017.

SPØR VG-PSYKOLOGEN

På VG+ svarer Peder Kjøs på spørsmål fra leserne. Har du et spørsmål til VG-psykologen? Send mail til: psykologen@vg.no

Blir spørsmålet ditt publisert, vil du være anonymisert. Men husk å oppgi kjønn og alder.

UTSATT FOR ET OVERGREP?

Slik går du frem.

FØRSTE KONTAKT

(I PRIORITERT REKKEFØLGE)

Overgrepsmottak

Akuttilbud for deg som har vært utsatt for voldtekt, voldtektsforsøk eller vold i nære relasjoner. Tilbyr medisinsk undersøkelse og veiledning. Overgrepsmottakene er ofte knyttet til den lokale legevakten og er åpent døgnet rundt. Her kan du få hjelp til å ta kontakt med politi, bistandsadvokat og psykolog.

NASJONALT KONTAKTNUMMER: 116 117.

Legevakt

Hvis det er vanskelig for deg å komme i kontakt med overgrepsmottak (for eksempel på grunn av lang avstand), bør du kontakte legevakten.

RING 116117 FOR INFORMASJON OM NÆRMESTE LEGEVAKT.

Politi

Ved akutte eller livstruende situasjoner bør du ringe politiet først. Politiet kan også gi råd og veiledning til overgrepssatte, uten at du må anmelde.

TELEFON: 112.

Krisesenter

Et tilbud til deg som er utsatt for vold eller overgrep i nære relasjoner. Tilbyr beskyttelse, sikkerhet, råd og veiledning til kvinner, menn og barn. Tilbudet er gratis.

FINN DITT NÆRMESTE KRISSENTER PÅ: KRISSENTER.COM

Helsestasjon/skolehelsetjenesten

Gratis tilbud for deg under 20 år. Tilbyr helseundersøkelse og veiledning. Noen kommuner har også ungdomshelsestasjon, som tilbyr hjelp til unge opp til 24 år.

VEIEN VIDERE

Politiet

Dersom du ikke tok kontakt med politiet direkte etter hendelsen, kan du oppsøke politiet for en uforpliktende samtale. Politiet oppfordrer alle som har vært utsatt for en voldtekt til å anmelde.

TELEFON: 112.

Bistandsadvokat

Alle som tar kontakt med et overgrepsmottak, vil få tilbud om en gratis veiledningstime med bistandsadvokat. Dette er helt uforpliktende, og du må ikke anmelde for å ta kontakt. En bistandsadvokat kan gi råd om hva som

skjer dersom du anmelder. Du kan finne en bistandsadvokat på advokatenhjelperdeg.no. Når du er inne på siden, klikk «finn advokat», klikk deretter på «flere valg» og til slutt «advokatens rolle». Her velger du bistandsadvokat. Alle som har anmeldt vold, voldtekt og seksuelle overgrep til politiet har rett til bistandsadvokat.

ANDRE SOM KAN HJELPE DEG

Dixi ressurscenter

Et gratis senter for deg som har blitt utsatt for voldtekt eller overgrep. De tilbyr ikke behandling, men noen å snakke med og veiledning. De kan også hjelpe deg over telefon og e-post.

TELEFONNUMMERET ER: 22444050/ 93058070

Senteret mot incest og seksuelle overgrep (SMISO)

Gir støtte og oppfølging til overgrepssatte. Det finnes et senter per fylke. Senteret er gratis og fungerer som et supplement til det offentlige hjelpeapparatet. Senteret kan gi råd på telefon, har kurs og tilbud om private samtaler dersom du trenger noen å snakke med.

LANDSDEKKENDE TELEFON: 80057000.

Støttesenter for kriminalitetsutsatte

Støttesentrene ble etablert i alle politidistriktene i 2017 og skal være et tilbud for de som har anmeldt og de som vurderer å gjøre det. Bidrar i hovedsak med råd og hjelp. Alle kan ta kontakt, men tjenesten er primært for de som har anmeldt.

FELLES NASJONALT TELEFONNR.: 800 40 008 ELLER 815 20 077.

Fastlegen

Dersom du har vært utsatt for vold og overgrep, kan fastlegen være en god person å snakke med. En fastlege hjelper ikke bare med kroppslige og fysiske plager, men kan også gi råd og hjelp om psykisk oppfølging. Fastlegen har taushetsplikt.

Landsforeningen for voldsofre

Dekker hele landet og tilbyr råd og hjelp i alle type voldsaker, om det så er fysisk vold eller seksualisert vold.

TELEFON: 22164000.

JURK

Tilbyr gratis rettshjelpstiltak for kvinner. Du kan få informasjon om hvilke rettigheter du har dersom du er blitt utsatt for en voldtekt.

TELEFON: 22842950. E-POST: POST-MOTTAK@JURK.NO

VOLDTEKTSMOTTAKENE

NORD-NORGE

Alta 78 45 75 30
Bodø 75 55 70 00
Hammerfest 78 42 12 10
Harstad 77 05 73 67
Kirkenes 78 97 32 00 / 48 24 86 18
Mo i Rana 75 12 06 00
Tromsø 77 62 80 00

MIDT-NORGE

Kristiansund 71 12 13 60
Levanger 74 08 00 00
Molde 71 12 13 30
Trondheim 72 57 12 12
Ålesund 70 16 26 99

VESTLANDET

Bergen 55 56 87 60
Sogn og Fjordane 57 83 23 00
Haugesund 52 73 20 00
Stavanger 90 24 02 00

SØRLANDET

Kristiansand 38 07 34 00 / 03738

ØSTLANDET

Asker og Bærum 67 55 27 70
Drammen 32 26 90 00
Elverum 91 50 62 00
Fredrikstad 47 46 21 00
Lillehammer 91 50 62 00
Oslo 23 48 70 90
Vestfold 33 41 60 00
Skien 35 00 25 00

Foto: FINN OLAV BAGSTEVOLD

Hårtablett med ingredienser for normal hårvekst

Hair Volume™ er en hårtablett og den eneste tablett på markedet som inneholder eple ekstrakt med procyanidin B2. Tabletten forsyner også hårsekkene med biotin og sink, som bidrar til å opprettholde normalt hår.

TILBUD KUN 209 NOK

BESTILL NÅ - INGEN BINDINGSTID

Jeg mottar Hair Volume™ (30 tabletter) til 209 NOK pr. måned + 39 NOK i frakt og ekspedisjonsgebyr. Hver måned mottar jeg en ny forsendelse og beholder samtidig den gode prisen. Det er ingen bindingstid og abonnementet kan når som helst endres/justeres. Tilbudet gjelder nye kunder.

BESTILL PÅ TELEFON 69 25 73 00

Hair Volume™ selges også hos Life, Sunkost, VITA og H Naturkost

Jeg har alltid drømt om et flott og fyldig hår

Annette (51) fra Telemark har aldri hatt bra hårvekst, og hun sveiset gjerne på håret for at det skulle se bedre ut. Inntil for en tid tilbake. Da begynte håret hennes å brette samtidig som Annette også begynte å miste mye hår.

Jeg har alltid vært på jakt etter noen mirakeltabletter for håret som kunne gi meg både fyldigere og mer glansfullt hår. Hun har gjerne vært innom både frisørsalonger og helsekostforretninger for å sjekke om de har noe for problemet hennes, og for Annette

så var dette viktig. Det var også bakgrunnen for at hun var innom den lokale helsekostbutikken. Her fikk hun anbefalt kosttilskuddet Hair Volume™, som inneholder blant annet eple, og hun gikk ut av butikken med en stor eske i veska. Annette

fikk anbefalt å bruke tablettene i minst tre måneder, og hun startet allerede samme dag. Huden var det første jeg merket det på. Noe som jo var en veldig positiv tilleggseffekt. Jeg synes at huden virket mykere og at den fikk ny glød.

Håret var det mannen min som kommenterte først. Man kunne helt tydelig se nytt hår i hårfestene. Hun har ikke turt å slutte med å ta tablettene og føler nå at håret har mer glans og liv enn noen gang. Derimot så har hun sluttet helt med å bruke løshår.

SUPERSUDOKU

AV BULLS

Fyll ut de tomme feltene slik at både de loddrette og vannrette feltene, samt hver av boksene med 3x3/4x4 felter, inneholder alle tallene fra 1 til 9/16. Oppgaven er ikke matematisk. Du løser den med logikk og resonnement.

	6		7			3	14							9	1	
	8	14		9				16	3	7	1			5		13
5	3			4	6			14	2						11	8
9				7		10		15	6							3
15	9													5		
1	16			15		8	5			6				10		
		2		1	12		16	11		15						7
6		11	3											9	1	4
	7	13	4											2	8	16
2					11		15	13		16	10			4		
		16			10			2	14		7				15	11
				15											9	5
7						2	4		13		11					10
14	2					12	7			8	5				13	4
12		3			5	13	11	6			15			2	8	
	13	6							4	16				1		7

LØSNING FRA FORRIGE UKE

LETT

2	8	7	3	1	6	4	9	5
9	4	5	8	2	7	6	1	3
6	1	3	4	5	9	2	7	8
3	9	1	6	7	8	5	2	4
8	2	4	5	9	3	1	6	7
7	5	6	1	4	2	3	8	9
4	7	8	2	6	5	9	3	1
1	3	2	9	8	4	7	5	6
5	6	9	7	3	1	8	4	2

MIDDELS

3	2	4	9	1	7	6	8	5
1	7	6	4	8	5	3	9	2
9	5	8	6	3	2	4	7	1
6	8	9	1	2	3	7	5	4
7	3	5	8	4	6	1	2	9
4	1	2	5	7	9	8	3	6
5	9	1	7	6	8	2	4	3
2	4	7	3	9	1	5	6	8
8	6	3	2	5	4	9	1	7

VANSKELIG

8	2	5	4	6	7	1	9	3
7	6	9	2	3	1	4	8	5
4	1	3	8	5	9	6	2	7
9	3	7	6	1	4	2	5	8
5	8	6	9	7	2	3	4	1
2	4	1	5	8	3	9	7	6
1	9	8	7	4	6	5	3	2
6	5	4	3	2	8	7	1	9
3	7	2	1	9	5	8	6	4

SUPERSUDOKU

11	1	16	5	7	14	15	8	10	12	3	6	9	2	4	13
10	15	8	4	6	1	5	9	13	7	2	14	12	16	3	11
3	12	7	9	4	13	2	11	5	16	8	1	16	14	15	10
6	14	2	13	16	10	12	3	15	4	11	9	1	8	5	7
1	13	14	2	11	16	10	12	9	5	7	15	4	3	6	8
16	7	10	8	5	2	4	6	3	14	1	13	11	12	9	15
12	3	5	11	9	7	1	15	4	10	6	8	2	13	14	16
9	4	6	15	3	8	14	13	11	2	12	16	10	1	7	5
13	5	15	16	12	3	8	4	1	9	16	7	14	11	10	2
4	9	12	14	1	11	16	7	8	3	10	2	15	5	13	6
8	10	1	1	3	14	15	9	2	13	5	11	16	7	12	4
2	16	1	7	10	6	13	5	12	15	14	4	8	9	1	3
15	11	4	10	2	12	14	16	1	13	5	3	6	8	9	7
14	2	3	16	13	9	6	1	7	8	4	10	5	15	11	12
5	8	13	12	15	4	11	16	14	6	9	3	7	10	2	1
7	16	19	1	18	5	13	10	2	11	15	12	13	4	16	14

LETT

	8	2		1	5	3										
	5		8					9	7							
6				2				1								
3	9	7		5				2								
		5		4		9										
1	2		6			8										
7	3		2	9		1		5								
				3												
4		5	8					3								

MIDDELS

	3			7				6								
	1		8	6						4						
	7							9	8	2						
		6							9							
2			3	4					1							
	4			9		2										
	2	1				4			3	6						
					2											
7			1	8						2						

VANSKELIG

1																
8		5						7	3							
			9		4					2						
3	7		2			5										
					1											
5	9	8						1								
7			1													
	1					8	2									
						7	9									

- Jeg kjjemmer

TAKKNEMLIG: Tanja Arntsen har kjempet for å bli trodd i tre år, etter at hun anmeldte en voldtekt i 2015. Tilbakemeldingene etter at hun sto frem med sin voldtektshistorie, får henne til å føle at hun omfavnes av hele Norge.

Voldtektsofferet Tanja (46) er lettet, rørt og takknem

STO FREM: I VG Helg lørdag fortalte Tanja om sin tre år lange kamp mot systemet etter å ha anmeldt en voldtekt i 2015.

Av CAMILLA HUISE og HANNA KRISTIN HJARDAR (foto)

BODØ (VG) Over hundre Facebook-meldinger, sms-er og blomster på døren. Hele Norge omfavner Tanja etter at hun sto frem med sin voldtektshistorie i VG.

– Jeg er lettet, rørt – og takknemlig. Jeg var redd for at ingen skulle lese historien, eller at den skulle slå feil ut. I stedet har jeg opplevd en overveldende støtte, sier Tanja Arntsen (46).

VG møtte henne hjemme i Bodø i går kveld. Bare noen timer tidligere delte hun sin historie, om den natten hun ble voldtatt, med hele Norge.

Tanja anmeldte voldtekten 23. oktober 2015. Tiltalte ble dømt i tingretten 9. januar 2018. Dommen er ikke rettskraftig. Dommen ble opphevet av Hålogaland lagmannsrett 7. september 2018, som følge av at tiltalte døde. Erstatningskravet fra tingretten ble ikke opphevet.

– Jeg har fått flere hundre meldinger i dag. Jeg har ikke rukket å lese så mye ennå, men de meldingene jeg har lest er bare gode ord og omtanke. De sier jeg er sterk, modig og tøff. At jeg gir problematikken et ansikt, for alle de som

ikke klarer å stå frem. Det føles enormt, sier Tanja.

Allerede klokken ni i går morges begynte meldingene å komme. Og siden har det ikke vært stille. Støtteerklæringene renner inn. Bare mens VG er på besøk kommer det flere titalls meldinger.

– Skal gi alle svar

– Jeg skal ta meg god tid til å svare på meldingene. Jeg kjenner varmen. Det gir meg håp om at de fleste der ute er gode mennesker.

– Jeg håper min historie kan bidra til en endring. At vi i fremtiden tør å snakke om disse tingene.

Tanja tenker spesielt på de andre kvinnene som har anmeldt mannen i dag.

– Selv om de ikke står frem med navn, så gjør jeg dette for dem også. Dette er vår historie.

VG har fulgt Tanjas kamp i nesten tre år. Vi har fulgt henne gjennom etterforskning, henleggelse, tiltale, retts sak, dom og til slutt oppløsning av dommen.

Tanja har hele tiden vært tydelig på at hun deler sin historie for å gi andre håp.

– Målet er at min historie skal hjelpe noen. Jeg gir voldtektsuttatte et ansikt, i håp om at ikke flere skal bli voldtatt. Ingen jenter og gutter skal behøve å være redde. Nå skal vi ha respekt og omsorg for hverandre, slik at dette ikke skjer med flere, sier Tanja. Lørdag kveld er Tanja hjemme

er varmen

lig over flommen av tilbakemeldinger fra hele Norge

sammen med barna. De sitter sammen og spiser rundstykker til kveldsmat, da det plutselig ringer på døren. Datteren på tolv år løper for å åpne.

– Mamma, det har kommet en blomst til deg, roper hun.

– Det var helt grusomt

En stor potteplante med røde og grønne blader, pakket i plastfolie med silkebånd. På kortet er det tegnet et hjerte. Blomsten er en gave fra Shirley Bottolfsen, kjent som en ildsjel og velgjører fra Bodø. Hun har i over 30 år samlet inn penger og nødvendigheter til trengende. Nå sender hun Tanja en blomst for å si takk.

– Hun skriver at jeg er modig,

sier Tanja tankefull, og tilføyer fort:

– Det er stort.

– Jeg har kjent Tanja i mange år, sier Bottolfsen.

– Hun er en fantastisk snill og god person. Hun har hjulpet meg med innsamlinger tidligere, og fortjener alt det beste. Jeg lå i sengen og leste VG, og til min skrekk lærte jeg om hva Tanja hadde opplevd. Jeg kunne ikke tro det. Det var helt grusomt. Jeg bestemte meg for å sende henne blomster. Det er veldig modig av Tanja å stå frem, og jeg håper hun kan bli et forbilde for andre som opplever det samme.

Tanjas sak ble henlagt av statsadvokaten, men Riksadvokaten omgjorde beslutningen etter at

Tanja påklaget vedtaket. Hun brukte selv mye tid på å gjennomgå etterforskningen.

Mannen ble dømt i Rana tingrett for voldtekt av Tanja og sin ekskone. Da mannen døde før ankesaken kom opp, oppløste Hålogaland tingrett dommen. Erstatningen ble stående.

– Det er verd det

Selv om prosessen har vært vanskelig, er Tanja tydelig på at det er verd å anmelde:

– De som blir utsatt for voldtekt bør anmelde med en gang. Det første som faller deg inn etter en voldtekt bør være: «Jeg skal anmelde». Jeg håper det kan bli sånn i fremtiden, i stedet for at vi som er ut-

satt for dette, skal føle et behov for å gjemme oss.

Mange av meldingene Tanja har fått, kommer fra gutter og menn i hele Norge. De skriver at hun er tøff og sterk. Det er emojis av hjerter og sterke muskler.

– Vi jenter er vanligvis flinkere til å vise omtanke og sende meldinger, så det betyr mye. At så mange menn støtter meg og sier det er bra at jeg sier fra, betyr litt ekstra i dag, sier Tanja.

Det kommer også mange meldinger fra andre voldtektsofre.

– Jeg kan ikke gi dem noe annet enn styrke og håp. De skal vite at det nytter å si fra, og det nytter å anmelde. Selv om du snubler mange ganger på veien, så reiser du

deg igjen, forteller Tanja, som bar på hemmeligheten lenge.

I lang tid slet hun med å fortelle om overgrepet. Da VG møtte henne i november 2016, hadde hun delt historien med veldig få. Hun følte på skam og skyld.

I går – to år senere – er det en lettet og glad Tanja vi møter.

– Det er godt at det kommer ut. Det er vanskelig å bære på en sånn hemmelighet, sier Tanja.

Tårene triller når hun snakker om støtten hun har fått fra venner og familie, politiet og bistandsadvokaten.

– Det er bare gode tårer i dag, og det er de beste tårene, sier Tanja.

camilla.huuse@vg.no

– HENNES HISTORIE ER IKKE HYGGELIG LESNING

FØLES TUNGT: Geir Fornebo sier han opplever ansvaret ved å henlegge en sak som svært tungt.

Statsadvokat Geir Fornebo henla Tanjas

Av CAMILLA HUUSE, AMALIE FRØYSTAD NÆRØ og JØRGEN BRAASTAD (foto)

BODØ (VG) To statsadvokater kan vurdere samme voldtektssak helt ulikt, erkjenner statsadvokat Geir Fornebo. – Sakene er basert på skjønn. Vi er ikke maskiner, sier han.

Det var Fornebo som henla saken

til Tanja Arntsen (46), som har delt sin historie i VG. Saken ble henlagt på bevisets stilling. Avgjørelsen ble påklaget til Riksadvokaten, som tok ut tiltale i januar 2017. Deretter var det Fornebo som førte saken i retten.

– Sånn er systemet. Noen ganger blir man overprøvd, sier Fornebo til VG.

– *En henleggelse er basert på avgjørelsen til et enkeltmenneske. Den personen kan være deg. Hvordan opplever du det?*

– Det er et ansvaret jeg opplever som svært tungt. Den ene siden er at du utsetter et menneske for en

voldsom skuffelse ved å henlegge saken, mens på den andre siden har du ansvaret for ikke å sette noen i tiltaleboksen som ikke skal være der. Det ansvaret er tungt.

– *Er du bekymret for å ta feil?*

– Ja, det er jeg, sier statsadvokaten.

– **Burde ikke vært henlagt** VG har fulgt Tanja Arntsen (46) gjennom prosessen med å anmelde en voldtekt. I tre år måtte hun kjempe for å bli trodd. Det var Riksadvokaten som til slutt tok ut tiltale.

Rettsaken fant sted i Rana tingrett desember 2017. Fornebo var

aktor i saken. I sin innledningsprosedyre innrømmet Fornebo at henleggelsen var feil:

– Riksadvokaten har vurdert dette riktig. Aktor mener ikke lenger at saken burde vært henlagt. Jeg ber derfor om at retten ikke dveler ved min tidligere vurdering, sa Fornebo i retten.

– Hennes historie er ikke hyggelig lesning for alle som jobber i systemet. Det skal ikke være sånn, sier Fornebo.

Han ønsker ikke å kommentere utfallet i saken. Gjerningsmannen ble dømt til syv år og ni måneder i Rana tingrett for voldtekt av Arnt-

sen og sin tidligere ektefelle, men anket dommen. Før behandlingen i Lagmannsretten, døde tiltalte. Dødsfallet var naturlig. Dommen er dermed oppløst av lagmannsretten. Erstatningen på 170 000 kroner som Tanja ble tilkjent, ble stående.

Bevisene holder ikke

Statsadvokaten tilbød seg å finne en annen aktor til saken han selv hadde henlagt, men Tanja godtok at Fornebo fikk føre saken for retten.

– Jeg sa ja til at han kunne være aktor, fordi jeg var sikker

TINGRETTE: Gjerningsmannen ble dømt for voldtekt av Tanja og sin ekskone i Rana tingrett.

«Problemet i disse sakene er at selv om du tror på fornærmede, så er det sjeldent bevisene holder i retten.»

Statsadvokat Geir Fornebo

PROSEDYRE: Her er statsadvokat Geir Fornebo i retten sammen med Tanjas bistandsadvokat, Kristin Fagerheim Hammervik.

Dette er saken:

- Tanja anmeldte en mann for voldtekt 23. oktober 2015. VG har fulgt hele prosessen sammen med Tanja, gjennom etterforskning, henleggelse, tiltale, retts sak, dom og til slutt oppløsning av dommen.

- Tanjas sak ble henlagt av statsadvokaten, men Riksadvokaten omgjorde beslutningen etter at Tanja påklaget vedtaket. Hun brukte selv mye tid på å gjennomgå etterforskningen.

- Mannen ble dømt for voldtekt av Tanja og sin ekskone i Rana tingrett. Da mannen døde før ankesaken kom opp, oppløste Hålogaland tingrett dommen. Erstatningen ble stående.

- En av ti kvinner blir voldtatt i

VG helg igår

løpet av livet. Nitti prosent anmelder aldri. Tanja forteller sin historie for å hjelpe andre som står i samme situasjon.

Kilde: NKVTS

voldtektssak

på at han ville gjøre en god jobb. Jeg vet at han er faglig dyktig, men satte pris på at han spurte meg, sier Tanja om avgjørelsen.

– Etter henleggelsen følte jeg at statsadvokaten hadde noe å bevise. I retten erkjente han at henleggelsen var feil, på bakgrunn av nye bevis i saken. Det betydde mye for meg.

– Når jeg først kommer i retten, forholder jeg meg til beslutningen i saken, nemlig at det er tatt ut tiltale av Riksadvokaten, sier Fornebo.

Riksadvokat Tor-Aksel Busch vil ikke kommentere enkeltsaker, men sier hans kontor behandler

klagesaker «med stor stort alvor og grundighet».

– Sakene underlegges en objektiv, uhildet og uavhengig fornyet vurdering av bevisene, herunder om det er grunn til å iverksette ytterligere etterforskning. For å utferdige tiltale må påtalemyndigheten være overbevist om en mistenktes straffskyld, og være av den oppfatning at straffskylden kan bevises i retten. Etter klage ble henleggelsen av den aktuelle sak omgjort av riksadvokaten, og tiltale reist, sier Busch til VG.

– Voldtekt er utvilsomt en stor belastning for de involverte og vi

har arbeidet målrettet for å skjerpe straffene for denne type forbrytelser, sier Busch.

Problemet i disse sakene er at selv om du tror på fornærmede, så er det sjeldent bevisene holder i retten, sier Fornebo.

– Ofte sitter jeg med en følelse av at det er høyst sannsynlig at det fornærmede forteller er sant. Jeg tror det er uhyre sjelden at fornærmede lyver i disse sakene, sier Fornebo.

Krevende kamp

Bistandsadvokaten til Tanja, Kristin Hammervik, ble overrasket over

henleggelsen. Hun reagerte med å skrive en seks siders klage til Riksadvokaten, hvor hun pekte på konkrete etterforskningsskritt som politiet hadde unnlatt å gjøre.

Blant annet manglet det et avhør med en sykepleier, som undersøkte Tanja ved overgrepsmottaket.

Riksadvokaten ba politiet gjennomføre dette avhøret, før det ble tatt ut tiltale i saken.

– Jeg ble frustrert over henleggelsen. Henleggelsen var veldig feil. Jeg var overbevist fra første stund om at avgjørelsen fra statsadvokaten var feil, sier Hammervik.

– Jeg mener bevisituasjonen var god, og jeg mente den fortjente en rettslig prøving.

Hun beskriver jobben med Tanjas sak som spesielt lang og krevende.

– Hele saken har gjort et spesielt inntrykk på meg, fordi den har noen elementer i seg som saker heldigvis ikke alltid har. Den har en kronglete start, fordi den henlegges, og den har skapt mye stress for alle involverte. Detaljene i saken er vanskelig og ta innover seg, og til slutt dør den tiltalte. Det er en tøff historie.

TANJA-SAKEN

Politikvinne vitnet i rettssaken

«JEG VAR PÅ JOBB OG SÅ NAV DET VAR SOM Å FÅ EN KNYTTN

SKJØNTE DET VAR FLERE TILFELLER: Da kvinnen fra Nord-Norge skjønnte at hun ikke var alene, anmeldte hun mannen, som senere ble dømt for voldtekt. Saken ble anket, men mannen døde

Av CAMILLA HUUSE og JØRGEN BRAASTAD (foto)

MO I RANA (VG) Ved en tilfældighet oppdaget politikvinnen at mannen hun mener voldtok henne i 2012, sto tiltalt for to andre voldtekter. Først da bestemte hun seg for å anmelde.

– Jeg var på jobb og så navnet hans på tiltalen. Det var som å få en knyttneve i magen. Jeg innså at jeg måtte anmelde. Flere hadde opplevd det samme, sier kvinnen fra Nord-Norge til VG.

Norge har latt seg opprøre av historien til Tanja Arntsen, som måtte kjempe mot systemet i tre år etter å ha anmeldt en voldtekt i 2015. Saken ble henlagt av statsadvokaten, før Riksadvokaten tok ut tiltale.

Gjerningsmannen ble dømt til syv år og ni måneder i Rana tingrett for voldtekt av Tanja og sin tidligere ektefelle. Dommen er ikke rettskraftig, den ble opphevet da gjerningsmannen døde før ankesaken skulle behandles.

– Jeg valgte å anmelde

Politikvinnen jobber i Helgeland, og får tilsendt alle saker som skal behandles i Rana tingrett. Saken til Tanja Arntsen ble flyttet til Mo i Rana på grunn av habilitetshensyn, derfor havnet tiltalen på kvinnens bord.

– Jeg valgte å anmelde da jeg forsto at dette var en stor sak. Her kunne jeg utgjøre en forskjell, selv om min historie aldri ville ført frem alene. Jeg husker lite fra hendelsen. Voldtektssaker er ofte ord mot ord, men når vi er flere kan mitt ord bidra til økt troverdighet, sier kvinnen til VG.

Kvinnen vitnet under rettssaken i Mo i Rana 14. desember 2017.

Det var aktor Geir Fornebo som kalte henne inn som vitne.

– Han voldtok meg i 2012, men jeg anmeldte aldri, fortalte kvinnen i retten.

Møttes via sjekke-app

Kvinnen kom i snakk med mannen på en sjekke-app, fortalte hun. Det var også slik han kom i kontakt med Tanja Arntsen. De møttes i august 2012. Etter en skogstur inviterte hun ham hjem på middag. Fordi mannen kom fra en annen by, fikk han overnatte på gjesterommet, forteller kvinnen. Kvinnen hevder videre at mannen voldtok henne mens hun sov.

– Jeg har alltid vært den sterke i vennegjengen, hun som dette ikke skulle skje med. Jeg har tenkt at hendelsen ikke har traumatisert meg. Det tok lang tid før jeg kalte det voldtekt.

VG snakker med kvinnen i en

pause under rettssaken. Da forteller hun at det tok lang tid før hun klarte å akseptere hendelsen.

– Det slo meg ikke at det var en voldtekt. Det er først i dag, fem år etter, at jeg kan sette ord på det, og si at det var en voldtekt. Jeg skjønnte at det ikke var greit, men jeg klarte ikke å bruke ordet voldtekt, sier kvinnen til VG.

Hevdet de ikke hadde sex

Tiltaltes forsvarer, Finn Ove Smith, forteller at kvinnen anmeldte forholdet «ved at hun tilfeldig» så at det skulle avholdes en straffesak i Mo i Rana.

– Hun valgte da å anmelde et forhold som lå flere år tilbake i tid. Han ble aldri konfrontert med anklagene før rettssaken. Han har aldri forklart seg for politiet om saken – så vidt erindres ikke forespurt om avhør heller – han forklarte seg om det i retten og bestred at det hadde vært samleie mellom dem, sier Smith.

– Han er død og saken er henlagt. Han er

PSSST!

I Rana tingrett ble mannen dømt til å betale 170 000 kroner til Tanja og 150 000 kroner til sin tidligere ektefelle i erstatning. Selv om dommen er oppløst, står kravet om erstatning.

NET HANS PÅ TILTALEN. EVE I MAGEN.»

før saken kom opp.

ved dette å anse som uskyldig i saken.

Saken ble henlagt av statsadvokaten i Nordland 24. september 2018, som følge av at tiltalte døde.

– Fornærmedes bistandsadvokat ble underrettet om henleggelsen i brev av 1. oktober 2018, sier påtaleleder i Salten, Bjarte Walla, til VG.

– Jeg var innstilt på at min sak ville bli henlagt på bevisets stilling. Men dommen fra tingretten er en oppreisning for meg også, sier kvinnen.

Stoppet av skammen

Politikvinnen forteller at hun har følt på skyld og skam etter hendelsen. Hun har blitt mer innesluttet, og stoler ikke like lett på fremmede.

– Jeg har alltid vært den sterke i vennegjengen, den som andre kommer til for å få råd. Jeg

tenkte at mange ville stille seg spørsmålet: «Har hun gjort det? Sluppet inn en fremmed mann?» Skammen holdt meg fra å anmelde.

KAMPEN: Tanja Arntsen anmeldte en voldtekt 23. august 2015. VG har fulgt henne i sin tre år lange kamp for å bli trodd – og overleve.

– Jeg har fortalt meg selv at hendelsen ikke har traumatisert meg, og det tok lang tid før jeg kalte det voldtekt.

– **Politifolk er ofte de som anbefaler andre å anmelde. Hvordan opplevde du å bære på denne hemmeligheten?**

– Etter at jeg begynte å jobbe i politiet kom tankene om hvor dum jeg var som tok ham med inn i huset mitt. Så dum jeg var som tok sovetabletter, og fortalte ham om det. På en måte hadde jeg latt døren stå åpen for ham. De tingene fortalte jeg meg selv. Derfor klarer jeg ikke å anmelde.

camilla.huuse@vg.no

Dette er saken

● Tanja anmeldte en mann for voldtekt 23. oktober 2015. VG har fulgt hele prosessen sammen med Tanja, gjennom etterforskning, henleggelse, tiltale, rettssak, dom og til slutt oppløsning av dommen.

● Tanjas sak ble henlagt av statsadvokaten, men Riksadvokaten omgjorde beslutningen etter at Tanja påklaget vedtaket. Hun brukte selv mye tid på å gjennomgå etterforskningen.

● Mannen ble dømt for voldtekt av Tanja og sin ekskone i Rana tingrett. Da mannen døde før ankesaken kom opp, oppløste Hålogaland tingrett dommen. Erstatningen ble stående.

● En av ti kvinner blir voldtatt i løpet av livet. Nitti prosent anmelder aldri.

Kilde: NKVTS

– Politiet må detaljstyres

Av CAMILLA HUUSE

Politiet svikter i saker hvor kvinner er ofre, mener justispolitisk talsperson i SV, Petter Eide.

– Politiet må få strengere krav i voldtektssaker, sier han.

– Dette er den største justispolitiske krisen i Norge, sier Eide til VG.

Politiet må detaljstyres i vold- og overgrepssaker, mener han. Blant annet bør politiet ha tydelige frister i vold- og overgrepssaker, for eksempel når det kommer til etterforskningen.

Dette er ett av flere forslag som skal behandles av Stortinget i begynnelsen av neste år:

■ Opprettelsen av egne grupper som skal dekke alle politidistrikt med fokus på voldtekt og vold i nære relasjoner.

■ Utdannelse/kursing om spesielt sårbare grupper for etterforskere.

■ Krav om eget brev/telefon til fornærmede om saken må henleggelse med forklaring.

■ Egen innsatsgruppe mot voldtekt og overgrep i samiske områder.

■ Bedre samordning med voldtektsmottakene og politiet.

■ Nå målet for saksbehandlingstiden for voldtekt på 130 dager, og evt. få en ekstern vurdering av hvorfor dette ikke blir nådd. Er det ressurser eller kompleksiteten.

■ Vurdere egne lønnsinsentiver for å arbeide med etterforskning av slike saker.

■ En ekstern undersøkelse/forskning på hvordan politiet arbeider med voldtektssaker.

■ Vurdere kurs/kompetanseheving i sporsikring og bevissikring i denne type saker.

Arbeiderpartiet har ikke behandlet forslaget enda, men leder i justiskomiteen, Lene Vågslid, sier til VG at hun er positiv til forslaget.

– Ap har foreslått 1,2 milliarder mer enn regjeringen mot vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. Her trengs det først kraftig økonomiske muskler og en handlingsplan, sier Vågslid.

Lover handlingsplan

Nå lover justis-, beredskaps- og innvandringsministeren Tor Mikkel Wara (FrP) at det kommer en ny handlingsplan til neste år. Men han mener ikke det er en god ide å detaljstyre politiet.

– Politiet har mange forskjellige saker som skal vurderes, og hvordan de gjør det, må være opp til dem. Voldtekt og vold i nære relasjoner står høyt på agendaen både her i departementet og i politiet, sier Wara.

– Vi har gitt et klart signal til politiet og Riksadvokaten om at dette har førsteprioritet. Vi ser at saksbehandlingstiden dessverre er for lang.

Han har lest historien til Tanja Arntsen og takker henne for at hun oppfordrer andre til å anmelde:

– Det er den eneste måten vi kan få gjort noe med disse sakene på. Politiet må også jobbe for å få saksbehandlingstiden ned, og for å møte ofrene på en god måte. Jeg registrer at politiet i Nordland i dag har tatt selvkritikk for sin håndtering i denne saken, sier Wara.

VG har kartlagt landets overgrepsmottak

10 AV 25 UTEN DR

DYR DØGBEREDSKAP: Det forteller leder for overgrepsmottaket i Østfold, Ann Helen Lomsdalen. Foto: HANNA KRISTIN HJARDAR

Dette er saken:

- Tanja anmeldte en mann for voldtekt 23. oktober 2015. VG har fulgt hele prosessen sammen med Tanja, gjennom etterforskning, henleggelse, tiltale, rettsak, dom og til slutt oppløsning av dommen.

- Tanjas sak ble henlagt av statsadvokaten, men Riksadvokaten omgjorde beslutningen etter at Tanja påklaget vedtaket. Hun brukte selv mye tid på å gjennomgå etterforskningen.

- Mannen ble dømt for voldtekt av Tanja og sin ekskone i Rana tingrett. Da mannen døde før ankesaken kom opp, oppløste

VG Helg lørdag 24. november.

Hålogaland tingrett dommen. Erstatningen ble stående.

- En av ti kvinner blir voldtatt i løpet av livet. Nitti prosent anmelder aldri. KILDE: NKVTS

Av CAMILLA HUUSE og AMALIE FRØYSTAD NÆRØ

Flere alvorlige mangler ved overgrepsmottakene i Norge skulle rettes opp i 2016. Nesten tre år senere sliter mottakene fremdeles med vaktordninger, beredskap og oppfølging.

Det viser en kartlegging VG har gjort av landets overgrepsmottak.

En omorganisering i 2016 skulle blant annet gjøre slutt på at mottakene må ringe etter personell for å ta imot og følge opp voldtektsutsatte.

Men en kartlegging VG har gjort viser at nesten halvparten av mottakene fremdeles baserer seg på ringelister. Også flere av de nyeste mottakene er etablert med denne ordningen.

Det kan føre til ekstra belastning og venting for den som er utsatt for et overgrep: Ved mottaket i Alta måtte en overgrepsutsatt sendes til Hammerfest, en kjøretur på to timer, fordi ingen ansatte kunne komme på jobb.

Ble lovet en endring

Flere av mottakene har også mangler ved vaktordninger, beredskap og oppfølging, viser VGs kartlegging.

– Vi synes ikke at dette er bra nok. Et moderne overgrepsmottak må ha en god beredskap. Dette kan føre til at pasienter må vente lenger enn nødvendig, sier forsker og psykolog Grethe Johnsen ved Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin (Nklm).

Senteret har et koordinerende ansvar for de 25 overgrepsmottakene i Norge. I en rapport fra 2017 understreket de at omorganiseringen fremdeles ikke har løst utfordringene den var ment til å løse.

Det var i 2016 at Stortinget vedtok at ansvaret for mottakene skulle flyttes fra kommunehelsetjenesten til spesialisthelsetjenesten. Ansvarsflyttingen skulle løse flere alvorlige mangler ved norske mottak.

Men fremdeles har flere av mottakene sykepleier på jobb hele døgnet, men må ringe etter lege for å få utført de nødvendige undersøkelsene. Andre har hverken lege eller sykepleier på jobb, og er fullstendig avhengig av at en av de an-

Overgrepsmottak

- Et mottak skal tilby medisinsk hjelp og rådgiving etter overgrep. Tilbudet skal være døgnåpent, gratis, og du trenger ikke å ha anmeldt for å ta kontakt.

- En lege skal dokumentere blåmerker, hudavskrapning og andre synlige skader. Det kan si noe om hendelsesforløpet, hvis saken ender i retten.

- Det skal alltid være et team med både lege og sykepleier til stede ved en undersøkelse. KILDE: NKLM

satte sier ja når de blir oppringt.

Psykologmangel

Flere av de ti mottakene med ringeliste sier til VG at de alltid får tak i ansatte ved behov, og at det som regel ikke tar mer enn en time før lege og sykepleier er på plass. Samtidig kan det hos andre ta flere timer før pasienten blir undersøkt.

Det varierer også hva slags fagpersonell som er til stede. Mens noen mottak har egen psykolog, belager andre seg på et tilbud om samtale med sykepleier.

Tanja Arntsens historie, som ble fortalt i VG Helg lørdag, viser hvordan det første møtet med voldtektsmottaket kan ha stor betydning. Hun anmeldte voldtekt 23. oktober 2015, men møtet med mottaket gjorde at hun først ikke orket tanken på å gå til politiet.

– Det var en forferdelig opplevelse. Møtet med overgrepsmottaket gjorde at jeg valgte ikke å anmelde, sier hun.

Hun tok kontakt med overgrepsmottaket i Bodø to dager etter voldtekt. Hun var i sjokk og redd for å anmelde, og opplevde at legen

var høyroestet mot henne, mener hun.

Daglig leder for overgrepsmottaket i Bodø, Anne-Mette Finsrud, sier til VG at intensjonen til legen og sykepleieren ikke var «å gjøre henne ille til møte».

– Hvis hun opplevde det slik, er det bare å beklage, sier Finsrud.

Kan ta timer

Overgrepsmottaket i Alta er et av mottakene som må ringe etter både lege og sykepleier, dersom det kommer inn en pasient.

Ansvarlig sykepleier ved mottaket, Irene Storberg, forteller at de ved ett tilfelle måtte sende en overgrepsutsatt til Hammerfest, en kjøretur på to timer, fordi ingen ansatte kunne komme på jobb.

– Vi har jo et mottak, og har full mulighet til å gjennomføre undersøkelsene her. Da er det trasig at de ved ett tilfelle måtte sende en overgrepsutsatt til Hammerfest, sier hun.

Hun mener at det må en større omorganisering til, for at de skal klare å ha full beredskap på mottaket.

– I dag klarer vi å ta imot pasienter på en forsvarlig måte, men hvis det plutselig blir vanskeligere å få tak i folk, så er jeg redd det vil gå ut over pasientene.

– Vil koste

Flere av mottakene VG har vært i kontakt med viser til at den overgrepsutsatte blir godt ivaretatt på legevakten under ventetiden.

– Kostnadsøkningen på leger i beredskap vil ligge mellom 300 000-400 000 i året. Minuset er at det kan bli oppfattet som økt vaktbelastning fra legene, som allerede går i vanlig legevakt. Samtidig vil det gi mer forutsigbarhet både for leger og sykepleiergruppen, sier Line Hjelmeland Finjord ved overgrepsmottaket i Sogn og Fjordane.

– Vi har alltid sykepleiere som

kan rykke ut, men hvis vi skulle hatt legedekning 24/7 ville det blitt en fryktelig dyr ordning. Ordningen hos oss i dag fungerer svært godt. Det er viktig at vi klarer å beholde overgrepsmottakene som et lavterskeltilbud, sier Ann Helen Lomsdalen ved overgrepsmottaket i Østfold.

Mener det er forsvarlig

Det er spesialisthelsetjenesten som har ansvaret.

– Jeg har forståelse for at man er kritiske til ringelister, men man må på hvert enkelt sted se på hva som er hensiktsmessig bruk av personellet, sier fagdirektør Henrik Sandbu i Helse Midt-Norge.

De fire regionale helseforetakene er enige om at mottakene må ha full beredskap, men sier at de føler seg trygge på at samtlige mottak har et forsvarlig tilbud i dag.

– Jeg har ingen grunn til å stille spørsmål ved om mottakene i Helse Sør-Øst har et forsvarlig tilbud. Jeg mener at mottakene må ha døgnkontinuerlig beredskap. Når det gjelder hvilke grupper som inngår i beredskapen må man finne løsninger som fungerer lokalt, sier fagdirektør Jan Frich i Helse Sør-Øst.

Medisinskfaglig rådgiver i Helse Nord, Raymond Dokmo, er klar på at det ikke er optimalt med ringelister.

– Likevel tenker jeg at tilbudet vi har nå er godt og forsvarlig. Dette kan selvsagt føre til at pasientene må vente litt lenger, men de blir ivaretatt.

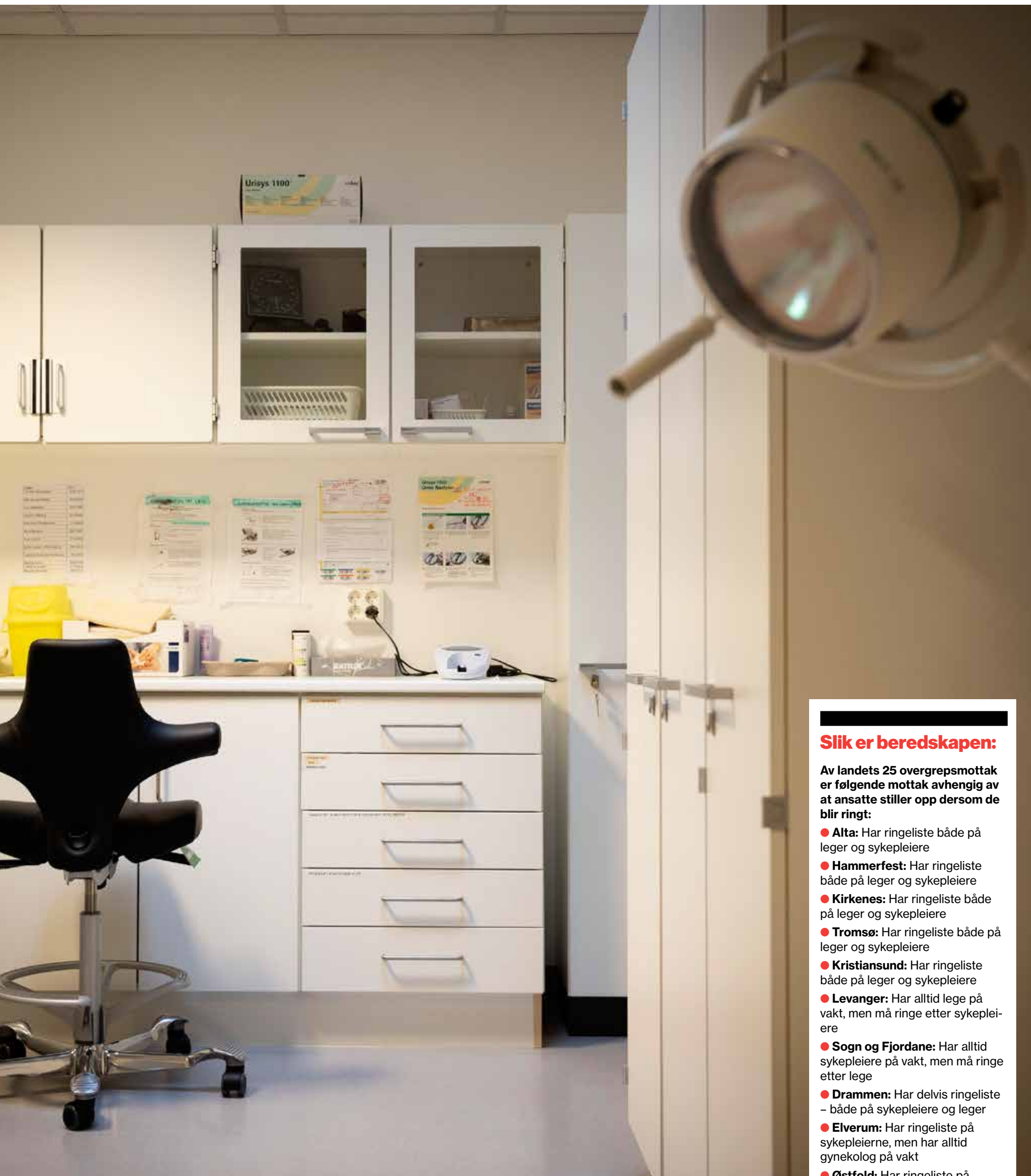
Hans Kristian Stenby, plansjef i Helse Vest, er enig i at det er rom for forbedring.

– Basert på den informasjonen vi sitter på fra mottakene og helseforetakene legger vi til grunn at tjenestene som ytes er gode og forsvarlige. Samtidig ser vi at det er rom for å gjøre det bedre på noen punkter, skriver han i en e-post til VG.

STORPÅGANG: Overgrepsmottaket i Østfold

Kan ta timer før voldtektsutsatte undersøkes ØGNBEREDSKAP

Slik er beredskapen:

Av landets 25 overgrepsmottak er følgende mottak avhengig av at ansatte stiller opp dersom de blir ringt:

- **Alta:** Har ringeliste både på leger og sykepleiere
- **Hammerfest:** Har ringeliste både på leger og sykepleiere
- **Kirkenes:** Har ringeliste både på leger og sykepleiere
- **Tromsø:** Har ringeliste både på leger og sykepleiere
- **Kristiansund:** Har ringeliste både på leger og sykepleiere
- **Levanger:** Har alltid lege på vakt, men må ringe etter sykepleiere
- **Sogn og Fjordane:** Har alltid sykepleiere på vakt, men må ringe etter lege
- **Drammen:** Har delvis ringeliste – både på sykepleiere og leger
- **Elverum:** Har ringeliste på sykepleierne, men har alltid gynekolog på vakt
- **Østfold:** Har ringeliste på legene på hverdager

er ett av mange som har opplevd en stor økning i antall henvendelser det siste året. Foto: HANNA KRISTIN HJARDAR

BERØRT: Tanjas historie har gjort inntrykk på tidligere statsadvokat Svein Holden. Nå håper han systemet kan lære av hennes opplevelse. Foto: THERESE ALICE SANNE

Flere advokater krever opprydning:

– TANJA ARNTSEN ER IKKE ALENE

HÅP: Tanja Arntsen (46) anmeldte en voldtekt i 2015. Lørdag fortalte hun om sin tre år lange kamp for å bli trodd og overleve, for å gi håp til andre. Foto: JØRGEN BRAASTAD

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ og CAMILLA FREDSTAD HUUSE

Altfor mange voldtektsofre opplever en uakseptabel lang saksbehandling. Nå må alle lære av Tanjas historie, mener tidligere statsadvokat Svein Holden.

– Det som har gjort mest inntrykk på meg er den bunnløse fortvilelsen denne kvinnen har hatt over så lang tid, sier Holden til VG.

Lørdag fortalte VG historien til Tanja, og hennes tre år lange kamp mot systemet etter å ha anmeldt en voldtekt i 2015. Saken ble henlagt av politiet og statsadvokaten, før Riksadvokaten omgjorde avgjørelsen og tok ut tiltale.

Hennes historie har gått inn på den tidligere førstestatsadvokaten, som mange kjenner fra at han prosederte i 22. juli-saken. Holden har

lagt spesielt godt merke til hvordan hun oppfattet kontakten mellom de ulike aktørene underveis.

– Dette er det viktig å ha i bakhodet fremover. Man må løfte blikket, og ikke tenke at «dette bare er nok en sak». Vi må i større grad se og ta hensyn til personene som er involvert i saken, slik at det ikke kun blir en mekanisk gang gjennom rettsapparatet, sier Holden til VG.

– Uakseptabelt

Totalt tok det 1072 dager, nesten tre år, fra Tanja ble voldtatt til saken ble formelt avsluttet.

Tall VG har fått fra politiet, viser at etterforskningstiden i voldtektssaker har økt med 19 dager fra 2017 til 2018. Fra 2014 har det vært en økning på 45 prosent.

Svein Holden får støtte av advokatkollega Trine Rjukan. Hun har lang erfaring som bistandsadvokat i voldtektssaker.

– Politiets saksbehandlingstid i voldtektssaker er helt uakseptabel. Tanja Arntsen er ikke alene.

Bistandsadvokat Trine Rjukan

Det er veldig mange fornærmede i disse sakene som opplever at saken tar altfor lang tid, sier hun til VG.

– Avhør av mistenkte bør skje mye raskere enn det gjorde i Tanjas sak. Det er ikke greit at det tar seks uker, men samtidig er det heller ikke uvanlig. For den fornærmede er dette noe av det viktigste som skjer i hele etterforskningen.

Reagerer på møte

Før statsadvokat Geir Fornebo bestemte seg for å henlegge saken, ba han om et møte med Tanja. Bå-

de bistandsadvokaten hennes og en politietterforsker var til stede. Her fikk Tanja blant annet spørsmål om ekskjærestene sine.

– Det er ikke greit. Det å utsette fornærmede for et slikt møte er en altfor stor belastning. Jeg har aldri opplevd det med mine klienter, og jeg reagerer på at det ble gjort. Både fordi møtet ble som det ble, men også rent prinsipielt, sier Rjukan

Førstestatsadvokat Fornebo sier at møtet ikke var ment som et avhør. Han viser til at det kan være viktig å danne seg et bilde av fornærmede.

– Dette er gjort for å få et supplerende inntrykk. Det er gjort i beste mening, og ikke noe annet enn et forsøk på å komme frem til en riktig avgjørelse i en vanskelig sak. Jeg kan forstå hva Rjukan mener når saken ble henlagt etter møtet, men det var dokumentene og etterforskningsmaterialet som var avgjørende, sier han.

Den forklaringen godtar ikke advokat Trine Rjukan.

– Jeg ville ikke ha anbefalt min klient å delta på et slikt møte. Statsadvokaten har et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag i det som foreligger av etterforskningsdokumenter, sier hun.

Tanjas bistandsadvokat Kristin F. Hammervik sier at hun har vært kritisk til møtet i ettertid, og at hun i etterpåklokskapens lys muligens ville gjort en annen vurdering.

– Men grunnen til at jeg i denne saken rådet Tanja til å si ja til møtet, var at jeg hele veien har vurdert henne som svært troverdig og solid. Jeg tenkte at det var viktig at han fikk et møte med hun som var det viktigste beviset i saken, når han åpenbart var i tvil, sier hun.

Av INGVILD SILSETH

Siden 2008 har til sammen 45 innsatte ved 21 norske fengsler tatt sine liv. Nesten alle selvmord skjedde i varetekt, ifølge en oversikt fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) som VG har fått tilgang til.

– Det er et høyt antall. At så mange innsatte velger å ta sitt eget liv, er selvsagt svært uheldig, sier Tom A. Enger, direktør ved avdelingen for regelverk og sikkerhet i KDI.

Oversikten viser at det har vært minst ett selvmord hvert år de siste ti årene. 2013 topper statistikken med 11 selvmord – en dobling fra året før. I fjor tok tre innsatte livet sitt.

– Vanskelig å forklare

– Det er vanskelig å forklare hvorfor tallene svinger såpass mye. KDI foretar en gjennomgang av alle selvmord og antar at vi vet årsaken til hvert enkelt. Men siden det er individuelle forhold som ligger til grunn, er det umulig å skulle sammenligne de ulike tilfellene og trekke en konklusjon, sier Enger.

Flest ved Oslo fengsel

Han opplyser at rundt 90 prosent av de 45 selvmordene ble begått i varetekt.

– Å bli pågrepet og siktet for en straffbar handling, er en krevende og stor påkjenning for de fleste. En slik situasjon er åpenbart nedbrytende, og mange føler at livet rakner. Det er ofte i disse sårbare situasjonene at selvmord i fengsel finner sted, sier Enger.

Oslo fengsel har hatt flest selvmordstilfeller i den gitte tidsperioden. Å sammenligne fengslene gir imidlertid begrenset verdi, påpeker Enger.

Han viser til at mens Oslo fengsel har opptil 200 varetektsplasser, er antallet i eksempelvis Ila fengsel og forvaringsanstalt begrenset til kun 10–20.

– Vanskelig å sammenligne

– Å skulle sammenligne et fengsel med høyt sikkerhetsnivå med et som har lavere sikkerhetsnivå, blir også feil. I et fengsel med lavere sikkerhetsnivå befinner det seg i hovedsak kun domsinnsatte. Der kan det være helt andre faktorer som har påvirket ønsket om å begå selvmord, enn hos innsatte i varetekt, sier Enger.

Det var Sivilombudsmannen som tidligere i år ba KDI om en oversikt over antall selvmord og selvmordsforsøk fra 2008 og frem til i dag.

– Vi ønsket spesielt å se om det var fengsler som hadde høyere tall enn andre, og forsøke å forstå årsaken til dette, sier sivilombudsmann Aage Thor Falkanger til VG.

Forsøk ikke medregnet

Han ønsker ikke å kommentere antallet som har kommet frem, da de ikke kjenner til bakgrunnen for de enkelte dødsfallene.

Oversikten omfatter kun selvmord, da det frem til nå ikke har blitt ført en spesifisert oversikt over selvmordsforsøk.

– Dette fordi det ofte kan være vanskelig å skille mellom om man står overfor et selvmordsforsøk eller et tilfelle av selvsykdom, sier Enger.

Siden tallmaterialet er så usikkert, mener KDI at det ikke er forsvarlig å utlevere tallene, da de vil gi et feilaktig bilde av situasjonen.

I et brev til kriminalomsorgens regioner i høst, skriver KDI at det er avdekket store ulikheter knyttet til fengsle-

KRISETELEFON:
Dersom du har behov for å snakke med noen, eller du kjenner noen som sliter: Ta kontakt med Kirkens SOS 22 40 00 40 MentalHelse 116 123

NOR
DYS
FENG
STATIS

41

SELV
PÅ 10

GES TRE SELS- STIKK: 5 MORD O ÅR

KRISEÅRET:
I 2013 tok elleve fengselsinnsatte livet sitt. Det er det høyeste antallet i perioden 2008–2017.
Foto: NTB SCANPIX

Store ulikheter

- Det er avdekket store ulikheter knyttet til fengslenes dokumentasjon og oppfølging av selvmordshendelser.
- En gjennomgang av saker fra 2013–2018 viser særlig tre forhold som går i statistikken:
- Manglende registrering av hendelsene i journalsystemet KOMPIS.
- Manglende innrapportering av hendelsene.
- Manglende eller mangelfull gjennomgang av hendelsen med målsetting om å avdekke eventuelle svikt i rutiner, tjenesteforsømmelser og annet.
- Manglende vurderinger av om det kan iverksettes nye tiltak som kan bidra til å øke den fremtidig sikkerheten.

Kilde: KRIMINALOMSORGS-DIREKTORATET

nes dokumentasjon og oppfølging av selvmordshendelser (se faktaboks).

– **Kunne noen av selvmordene vært unngått dersom rutinene hadde vært bedre?**

– Det er ikke mulig hverken å bekrefte eller avkrefte om de angitte forhold ville ha avverget selvmord, sier Enger, og legger til at KDI har sett et behov for ensartet håndtering i slike saker.

Dette er også en av grunnene til at direktoratet i lengre tid har arbeidet med nasjonale retningslinjer for håndtering av selvmord i fengslene.

Nye retningslinjer

I midten av august forelå det nye retningslinjer på området. Disse har nå blitt distribuert til fengslene.

– Det har ikke vært retningslinjer på dette tidlige, så skrivet er ikke revolusjonerende, men inneholder generell info om hvordan de ansatte kan identifisere risiko og iverksette tiltak med sikte på å forhindre forsøk, sier Enger.

Han legger til at særlig inntakssamtalen ved soningsstart er viktig.

– Det gjelder å snakke tilstrekkelig med vedkommende, å ha et godt samarbeid med helsetjenesten i fengselet og å fange opp eventuell info som kommer fra politiet, innsattes advokat eller pårørende. På den måten retter man oppmerksomhet mot problemet, og skaper en bevissthet til at selvmord er noe som kan skje, fortsetter han.

– **Hvorfor har det ikke vært retningslinjer på dette tidlige?**

– Det kan jeg ikke svare deg på.

Forebyggende tiltak

Falkanger sier at Sivilombudsmannen alltid vurderer forebyggende tiltak under deres besøk under forebyggingsmandatet.

– Dette inkluderer bruk av sikkerhetscelle ved akutt selvmordsfare. Vår erfaring fra besøkene er at innsatte har betydelig forhøyet risiko for selvmord sett i forhold til befolkningen for øvrig. Dette gjelder spesielt for varetektsfengslede og isolerte innsatte, sier han.

Siden retningslinjene er nye, ønsker ikke Falkanger å kommentere disse spesielt.

– På et generelt grunnlag er det imidlertid viktig at ansatte i kriminalomsorgen og fengselshelsetjenesten fokuserer på selvmords- og selvskadingsrisiko, og at dette forebygges på en måte som ivaretar de innsattes verdighet.

ingvild.silseth@vg.no

Hadia Tajik til VG – etter saken om Tanja Arntsen:

– KVINNERS RE ER KRAFTIG SV

Av CAMILLA HUUSE og TORE KRISTIANSEN (foto)

Ett år etter #metoo mener Ap-nestleder Hadia Tajik at kvinner er verre stilt i møte med rettsvesenet enn de var for noen år siden.

– Rettssikkerheten for kvinner som melder fra om seksuelle overgrep er svak. Mye svakere enn for noen år siden, sier nestleder i Arbeiderpartiet, Hadia Tajik, til VG.

VG har fulgt Tanja Arntsen (46) gjennom prosessen med å anmelde en voldtekt. Hun opplevde en tøff kamp der hun hele veien følte at saken hennes ikke ble prioritert, ikke var viktig nok.

Tajik har lest Tanjas historie. – Tanjas historie er en av mange eksempler. I hele Norge blir kvinner sviktet av systemet som burde ha beskyttet dem, mener hun.

– Svært opprørende

– Det er en svært opprørende historie. Det er sterkt og tøft av Tanja å stå frem, og å fortelle sin historie med den detaljrikdommen hun gjør. Det er viktig. Både slik at offentlige myndigheter kan dra lærdom av det, men også fordi det kan bety mye for andre som er blitt utsatt for tilsvarende ting, sier Tajik.

– I dag må kvinner vente nesten dobbelt så lenge på å få saken sin etterforsket og behandlet enn de måtte for noen få år siden. Det er en økning i ventetid, som fører til økt uvisshet og større belastning for de involverte, sier Tajik.

Problemet ligger i den innledende fasen, mener hun. Politiet har ikke nok ressursene for å etterforske sakene godt nok.

For litt over ett år siden kom #metoo-bevegelsen til Norge. Den oppsto i USA og markerte at en person var blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet. I sosiale medier ble hashtaggen brukt for å vise støtte til andre som har opplevd det samme.

I Norge dominerte saker om varsler som ikke var blitt tatt på alvor media. Flere personer i maktposisjoner mistet jobben.

#Metoo-bevegelsen rammet Arbeiderpartiet hardt. Det kom flere varsler. Tajik var en av de som støttet varslene. Ett år senere ser hun fellestrekk mellom #metoo-bevegelsen og Tanjas valg om å dele sin historie.

Dette er saken:

● Tanja anmeldte en mann for voldtekt 23. oktober 2015. VG har fulgt hele prosessen sammen med Tanja, gjennom etterforskning, henleggelse, tiltale, rettssak, dom og til slutt oppløsning av dommen.

● Tanjas sak ble henlagt av statsadvokaten, men Riksadvokaten omgjorde beslutningen etter at Tanja påklaget vedtaket. Hun brukte selv mye tid på å gjennomgå etterforskningen.

● Mannen ble dømt for voldtekt av Tanja og sin ekskone i Rana tingrett. Da mannen døde før ankesaken kom opp, oppløste Hålogaland tingrett dommen. Erstatningen ble stående.

● En av ti kvinner blir voldtatt i løpet av livet. Nitti prosent anmelder aldri. Tanja forteller sin historie for å hjelpe andre som står i samme situasjon.

Kilde: NKVTS

– Sakene tydeliggjør hvor viktig det er å si fra, sier Tajik.

– Et annet fellestrekk er at mange kvinner som havner i slike situasjoner spør seg selv: «Hva kunne jeg gjort annerledes?». Men dette handler ikke om kvinners handlinger. Den som begår overgrep, er den eneste ansvarlige. Den eneste som skal kjenne på ansvarfølelsen.

– Det at noen våger å fortelle om sine personlige erfaringer på denne måten, er med på å plassere ansvar og skyld der det hører hjemme.

– Fem ministre på fem år

27. mai i fjor lovet daværende justisminister Per-Willy Amundsen (Frp) en ny handlingsplan om voldtekt. Løftet kom etter en kritisk gjennomgang av kvaliteten på etterforskningen av Riksadvokaten.

I ett og et halvt år har VG spurt Justisdepartementet gjentatte ganger om fremgangen på dette arbeidet, uten å få svar. Først etter VGs henvendelse mandag lover justis-, beredskaps- og innvandringsminister Tor Mikkel Wara (Frp) at en ny handlingsplan vil være på plass neste år.

– Det er ansvarsfraskrivelse. Ansvarspulverisering. Hver gang det kommer en ny justisminister, sky-

VG Helg lørdag 24. november

ver de arbeidet frem i tid, sier Tajik.

– Dette er konsekvensen av å ha hatt fem justisministere på fem år. Regjeringen har vist at de ikke har gjennomføringsevne på viktige justipolitiske områder. Når det til slutt går nye justisministere inn gjennom svindøren til justisdepartementet, så er det klart det har betydning for gjennomføringsevnen.

Justisdepartementet har fått seg forelagt teksten og kritikken, men sier justisminister Tor Mikkel Wara først vil svare i dag.

– Et politisk svik

En rapport fra Riksadvokaten fra 2017 konkluderer med at etterforskningen av voldtektssaker er for dårlig.

Politiets handlingsrom ble betydelig svekket i årene 2013-2016,, viser en gjennomgang av politiets økonomi fra 2017. Konsulentselskapet Menon Economics gjennomførte kartleggingen på vegne av Justisdepartementet.

I dag har politiet 426 millioner – nesten en halv milliard – mindre enn de trenger, viser rapporten. Det er flere saker, men færre midler til å gjøre den samme jobben.

– Årsaken er en kombinasjon av et økt antall anmeldelser og flere øremerkede midler til spesifikke områder. Da blir noen saker mindre prioritert, sier Tajik.

Hennes erfaring er at politiet er frustrerte. De ønsker å gjøre en god jobb, men har ikke nok ressurser.

– Politiet vil ikke at det skal være sånn, men det handler om hvilke forutsetninger de får for å gjøre jobben sin. Dette er et politisk svik. Politiet mangler midler og handlingsrom, sier Tajik.

– Ulike justisministeres personlige behov for å markere seg gjennom øremerker i budsjettet har minsket politiets mulighet til å gjøre nødvendige vurderinger. Det svekker kvinners rettssikkerhet.

OPPRØRT: Hadia Tajik (Ap) sier hun blir lei seg på vegne av kvinner som anmelder

TTSSIKKERHET EKKET

ANMELDTE:
Tanja Arntsen
(46) valgte å stå
frem i VG med
sin historie om
den tre år lange
kampen for å bli
trodd.
Foto: HANNA
KRISTIN HJARDAR

er voldtekt, etter å ha lest Tanjas historie. – Dette rammer så mange, sier hun.

SER KULLSVART PÅ FREMTIDEN

En gruppe Greenpeace-aktivister skal ha klatret opp i en av de 180-meterhøye skorsteinene til Europas største kullkraftverk, som ligger i polske Bełchatów. Aktivistene ønsker å rette fokus på «skitten» strømproduksjon foran neste ukes klimatoppmøte – som avholdes nettopp i Polen. Foto: AP

– FORFERDELIG

Tanja Arntsens traumeterapeut oppgitt over at kroppslige reaksjoner ikke teller i retten

Av CAMILLA HUUSE, AMALIE FRØYSTAD NÆRØ og JØRGEN BRAASTAD (foto)

Reaksjonene til mennesker som er utsatt for voldtekt bør telle som bevis når saken skal behandles i retten, mener Tanja Arntsens (46) traumeterapeut. – Ikke mulig, mener Kripus.

– Reaksjonene forteller tydeligere enn ord at det har skjedd et overgrep, sier hun.

– Slike reaksjoner klarer ingen å fabrikkere. Derfor synes jeg det er forferdelig at slike reaksjoner ikke teller som bevis, sier traumeterapeuten.

Hun er psykomotorisk fysioterapeut og har etterutdannet seg innen traumeterapi. Terapeuten er anonym av hensyn til Arntsen. Hun er en av tre behandlere Tanja har fått hjelp av etter at hun anmeldte en voldtekt 23. oktober 2015.

Holder ikke i retten

Denne uken spilte Kripus inn en episode om Tanja-saken i podkasten «Med Kripus på jobb». Her snakker Emil Kofoed, leder for voldtektsseksjonen, blant annet om kroppslige reaksjoner hos overgrepsofsatte.

Det vil ta lang tid før dette kan

telle som bevis i straffesaker, mener han.

– Foreløpig er ikke dette mulig, sier Kofoed.

Han mener at kunnskapen i både politi og rettsvesen er for liten til at slike reaksjoner kan brukes som bevis.

– I en rettssal vil det aldri være tilstrekkelig å si at noe galt er skjedd, uten å kunne si hva som er skjedd og hvem som har gjort det, sier han.

Tanja har gått til behandling hos en psykiater og en kiropraktor, i tillegg til traumeterapeuten.

– Smadret på innsiden

– Jeg opplever at rettsapparatet ikke skjønner intuitivt hvorfor hun ikke kjempet imot den natten. Rettsapparatet forstår heller ikke hvordan hun kan se frisk ut, sier han.

Også han er anonym av hensyn til Tanja Arntsens.

Psykiateren, som tidligere har

jobbet med traumepasienter ved et sykehus i Nord-Norge, sikter til at Tanja fremstår ressurssterk, med full jobb og to barn som hun forsørger.

– Har du vært gjennom noe så grusomt som en voldtekt, skal du se knust ut. Problemet er at mange ønsker å se ordentlige og samlet ut, selv om de kan føle seg smadret på innsiden, sier han.

I voldtektssaker finnes det ofte få eller ingen tekniske bevis. Heller ikke vitner. I mange saker blir offerets eller tiltaltes troverdighet avgjørende når skyldspørsmålet vurderes. Derfor må de psykiske reaksjonene telle som bevis, mener psykiateren.

– Det lar ikke gjøre med de verktoyene vi har i dag, mener Kofoed i Kripus.

Det er de objektive funnene og det faktiske hendelsesforløpet som skal telle som bevis, og dette er det

politiet som skal avdekke, forklarer han.

– Politiet trekker nok bevisste eller ubevisste slutninger om troverdighet ut ifra hvordan vedkommende reagerer, men det er ingen i politiet som har spesialkompetanse på hvordan traumer påvirker enkeltindivider, sier han.

Hadde ikke følelser

Psykiateren vitnet under rettssaken i Mo i Rana tingrett i desember 2017. Der fortalte han om en «åpenbart» traumatisert person:

– Så store kroppslige forandringer, så plutselig, kan ikke fabrikkres. Det er høyst usannsynlig, svarer han på spørsmål fra forsvarer.

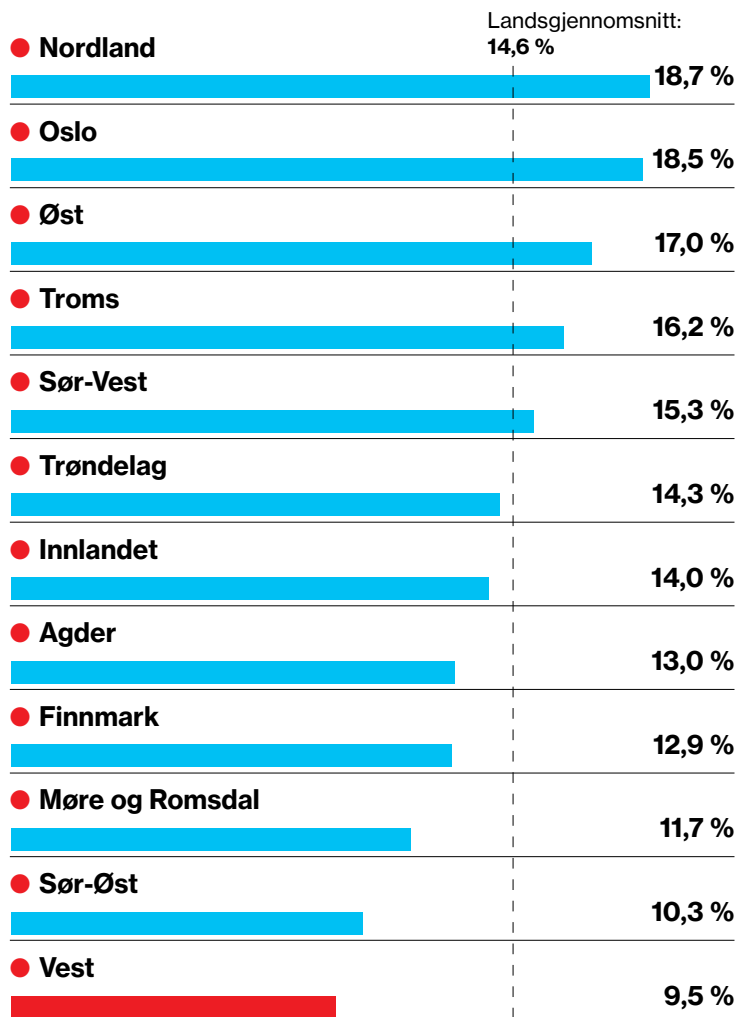
Tanja Arntsen forteller at hun ikke hadde følelser i kroppen etter voldtekten. Følelsene har over tid kommet tilbake, litt etter litt. I begynnelsen kunne hun for eksempel ikke kjenne beina sine. Hun kunne flytte dem fremover, men følte ingen ting når hun gjorde det.

– Kroppen min er beviset på det han gjorde mot meg. Jeg skjønner ikke hvorfor det ikke vektlegges mer, sier hun.

KAMPEN: Etter at Tanja Arntsen anmeldte en voldtekt i 2015 gned hun hånden i ansiktet konstant. Da traumebehandleren spurte hvorfor, svarte Tanja at hun følte seg skitten.

Voldtektssaker som ender i retten

Grafen viser ferdig etterforskede voldtektssaker som ender med tiltale, etter politidistrikt (2015-2017)

Saker som ble
henlagt (83,7 %):

3526

Saker som endte
i tiltale (14,6%):

614

HENLAGT: I fjor sommer anmeldte denne 26 år gamle kvinnen en taxisjåfør for voldtekt. Nå er saken hennes en av mange henlagte saker i Vest politidistrikt.

Av CAMILLA FREDSTAD HUUSE, AMALIE FRØYSTAD NÆRØ, JARI BAKKEN, PAUL S. AMUNDSEN (foto) og HALLGEIR VÅGENES (foto)

I Vest politidistrikt ender under én av ti voldtektssaker i retten. Kvinnen på bildet er en av mange som har fått henlagt voldtekten hun anmeldte.

Fredag 7. juli 2017

Det er fredag kveld. På et utested

i Bergen shotter en 26 år gammel kvinne tequila med vennegjengen sin. Hun blir full. Så full at hun ikke klarer å taste koden da hun senere skal betale for taxituren hjem.

Tidlig neste morgen våkner hun i sengen sin med taxisjåføren over seg. Hun reagerer umiddelbart, og trekker beina opp som et skjold, forteller hun senere til VG.

Han sier at de hadde frivillig sex. Kvinnen mener taxisjåføren voldtok henne den natten.

Saken skal snart bli en av mange henlagte voldtektssaker i Vest politidistrikt.

Det er ord mot ord.

Vanskelig å bevise

Hver dag får tre personer beskjed

om at voldtektssaken de har anmeldt er henlagt, viser en kartlegging VG har gjort.

– Voldtektssaker er vanskelige bevismessig. Sex er i utgangspunktet lovlig, og skjer som oftest i et lukket rom. I disse sakene må politiet etterforske og bevise med tilnærmet sikkerhet at det har skjedd en voldtekt. Det finnes sjeldent vitner, forklarer førstestatsadvokat i Oslo, Olav Helge Thue.

– Gjerningsmannen innrømmer ofte å ha hatt sex med fornærmede. Da må det bevises at gjerningsmannen forsto at fornærmede ikke ville ha sex, og tiltvang seg seksuell omgang med vold eller trusler, sier Thue.

I Norge er det Vest politidistrikt

som tar ut færrest tiltaler, viser VGs kartlegging. Her ble det tatt ut tiltale i færre enn én av ti voldtektssaker mellom 2015 og 2017. I Nordland politidistrikt endte voldtektssakene i retten dobbelt så ofte.

– Dette er ubehagelig, sier Helge Stave, som leder Felles enhet for etterretning og etterforskning i Vest politidistrikt.

– Det er absolutt ikke godt nok, sier leder for påtaleavdelingen og visepolitimester Ida Melbo Øystese.

– Sakfeltet har ikke alltid fått de ressursene som alvorlighetsgraden tilsier.

Lørdag 8. juli 2017

Kvinnen våkner klokken ett søndag ettermiddag. Minnene fra nat-

ten er vage, men hun kjenner at noe er galt. Det gjør vondt på innsiden av lårene.

Tankene herjer. «Hva skjedde? Det var en mann i leiligheten min i natt. Herregud, det var taxisjåføren.»

Etter hvert blir minnene klarere. Hun ser ham tydeligere for seg.

Hun forteller en venninne hva som har skjedd. De reiser på overgrepsmottaket. Her blir det tatt flere prøver av 26-åringen og hun får vaksine.

Noen timer senere sitter hun i avhørsrommet hos politiet i Bergen sentrum.

Hun sier det som det er: Hun husker ikke hva han har

HVIS DU ANMELDER EN VOLDTEKT: HAR DET NOE Å SI HVOR DU BOR?

gjort. Hun har bare ett bilde i hodet: En naken mann over henne med erigert penis. Hun kjenner at noe har skjedd, men mer vet hun ikke.

Senere skal mannen fortelle i avhør at han var hos kvinnen i én til to timer denne morgenen. De hadde sex, forklarer han. Mannen hevder at kvinnen var våken, og at det var frivillig.

Hvem skal politiet tro på?

Politiet presset

Kvinnen anmelder taxisjåføren for voldtekt 8. juli 2017. Da har Vest politidistrikt i flere år hatt et stort etterslep av voldtektssaker.

Allerede sommeren før slo daværende visepolitimester Olav Val-

land alarm. Til Bergens Tidende fortalte han at politidistriktet var presset for ressurser, voldtektssakene hopet seg opp, og de fikk inn langt flere anmeldelser enn de var rustet til å håndtere.

Politidistriktet opprettet en spesialgruppe, som utelukkende skulle jobbe med voldtektssaker.

1. september samme år satte etterforskerne i gang. Noen av sakene var allerede nærmere to år gamle. Siden Voldtektgruppen ble etablert, har de etterforsket 197 voldtektssaker.

Visepolitimester Øystese og Helge Stave mener at omfanget av gamle voldtektssaker kan forklare hvorfor Vest politidistrikt tar ut færre tiltaler enn noen andre.

– Vi har endret strukturen de to siste årene, men jeg hadde trodd at det ville gi bedre effekt, sier visepolitimester Øystese til VG.

De omtaler tallene VG viser dem som dystre.

Søndag 9. juli 2017:

Politiet reagerer raskt på det

10%

En av ti kvinner blir voldtatt i løpet av livet. Nitti prosent anmelder aldri.

Kilde: NKVTS

26-åringen forteller i avhør. Taxisjåføren blir pågrepet søndag morgen, omtrent et døgn etter hendelsen.

Fordi kvinnen ikke kunne betale for taxituren, tok han med seg bankkortet som en garanti, sier mannen i avhør. Han hevder at det var kvinnen som ga ham nøklene, i tilfelle hun sovnet. Da han var ferdig på jobb, parkerte han taxien og reiste hjem til henne i sin private bil. Her fant han henne sovende på baderomsgulvet.

Han bar henne inn i sengen. Der gjennomførte han to samleier med henne, forklarer han til politiet.

Hun hadde sagt at hun var villig til å gjøre "hva som helst" for å

betale for turen, hevder mannen.

Kvinnen nekter for at hun ga ham nøklene sine. De hadde ikke frivillig sex, mener hun.

Hvordan skal politiet bevise hvem av dem som snakker sant?

– Ikke vært flinke nok

Tiltakene ble satt i gang for sent, sier politiledelsen i Vest.

– Vi har ikke satt av nok ressurser til disse sakene. Der har vi ikke vært flinke nok, sammenlignet med andre politidistrikter, sier Helge Stave.

Det vil ta tid å snu den dårlige statistikken, vedgår de.

– Den angsten prøver jeg å ikke kjenne på. Jeg prøver å ha fokus på at dette nå skal gjø-

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ, CAMILLA HUUSE og PAUL SIGVE AMUNDSEN (foto)

BERGEN (VG) I Vest politidistrikt ender under én av ti voldtektssaker i retten, viser VGs kartlegging. Førstestatsadvokat Eirik Stolt-Nielsen er ikke uroet, men vil likevel gjennomføre tilsyn av voldtektsetterforskningen.

Bostedet ditt kan ha betydning for om voldtektssaken du anmelder ender opp i retten, viser tall VG har fått innsyn i hos Politidirektoratet.

Ingen tar ut færre tiltaler i disse sakene enn Vest politidistrikt.

Fra 2015 til 2017 ble det tatt ut tiltale i færre enn én av ti voldtektssaker i politidistriktet. I Nordland politidistrikt endte voldtektssakene i retten dobbelt så ofte.

Førstestatsadvokat i Hordaland, Eirik Stolt-Nielsen, tar mange av disse avgjørelsene. Han trekker frem det store studentmiljøet i Bergen som en av årsakene til at det er mange voldtektssaker i distriktet.

– Vest politidistrikt har et usedvanlig høyt antall voldtektssaker. Vi har et svært voldtektsmottak her, hvor mange loses videre til oss. Vi har et svært studentmiljø i Bergen, sier førstestatsadvokat Eirik Stolt-Nielsen.

– **Nå skjønner jeg ikke helt hvor du vil?**

– Se på kodene vi henlegger på, så ser du at vi har en voldsomt høy andel som er henlagt som intet straffbart forhold.

– **Men det meste er henlagt på bevisets stilling?**

– Nja, halvparten ligger vel der, tenker jeg. Dere opererer med veldig små tall, og da er spørsmålet hva som gir utslaget.

– Ikke urolig

– **Ni av ti voldtektssaker blir henlagt i Vest politidistrikt. Hva tenker du om det?**

– Det jeg tenker er at du må se på hva de øvrige sakene inneholder. Når ni av ti saker henlegges, så må du se på massen av det som ligger igjen av henlagte saker.

– **Så du synes ikke at dette er en dystre statistikk?**

– Den har gitt meg noe å tenke på. Jeg må se på dette, men avvikene her i antall på disse tre årene gir meg ikke noen voldsomt dårlig nattesøvn, nei.

– **Så du vil ikke si at terskelen for å ta ut tiltale i Vest er høyere enn andre steder?**

– Nei. Til det er det statistiske materialet altfor spedt. Likevel – etter VGs sak – opplyser Stolt-Nielsen at de vil gjennomføre tilsyn av distriktets etterforskning av voldtektssakene.

– *Vi vil derfor forholdsvis snart få bragt på det rene hvilken eventuell effekt som ligger i politidistriktets nye tilnærming til voldtektsetterforskning, skriver han i en epost til VG.*

– En forklaring

– **Blir du urolig av å tenke på at ni av ti voldtektssaker henlegges i Vest politidistrikt?**

– Urolig?

– Ja.

– Ikke ut i fra det arbeidet vi har gjort med å se på kvaliteten i det som gjøres i etterforskningen.

Stolt-Nielsen viser til at de siste tre årene i Vest politidistrikt har vært spesielle – blant annet på grunn av store omorganiseringer som følge av politireformen.

– **Men det har kommet inn minst like mange voldtektssaker som tidligere år, og disse sakene er vel like reelle som andre saker?**

FAKTA

● VG har kartlagt 4213 ferdigbehandlede voldtektssaker.

● 614 av disse endte i rettsak. Det utgjør 14,6 prosent av sakene.

● 3526 saker ble henlagt.

● 2094 ble henlagt på grunn av bevisets stilling. Det betyr at påtalemyndigheten mener at bevisene ikke var gode nok til en felle dom.

● De andre vanligste årsakene til henleggelse er at politiet ikke har nok opplysninger til å identifisere en gjerningsperson, at de ikke kan bevise at noe straffbart har skjedd – eller at forholdet er foreldet.

– Ja, det er ikke noe å si på anmeldelsene som sådan, men det er noe å si på hvordan politiet i den perioden har vært i stand til å håndtere dem.

– **Er det en unnskyldning?**

– Det er en forklaring.

Bør behandles raskere

Vest politidistrikt har i flere år hatt et stort etterslep av voldtektssaker.

Stolt-Nielsen mener at etterforskningen av disse sakene har blitt bedre, etter at politidistriktet i 2016 opprettet en egen spesialgruppe som skulle etterforske disse sakene. Han vedgår samtidig at saksbehandlingstiden fremdeles er for lang.

– De sakene som er for gamle ville blitt behandlet bedre om etterforskningen hadde blitt gjort raskere. Det ligger i sakens natur.

– **Er du redd for at de gamle sakene har blitt behandlet feil?**

– Jeg skulle ønske at de hadde blitt behandlet raskere. Jeg vil ikke si at det er mange som har blitt behandlet feil, men jeg vil si at i en så alderstung portefølje som Vest politidistrikt har hatt, så vil det nok ligge saker som hadde blitt bedre behandlet om de var tatt tidligere.

– **Vil det si at du er sikker på at det ligger saker der som har endt opp med feil avgjørelse?**

– Jeg hører at du fisker etter å få meg til å si det, men det er jeg ikke ganske sikker på, nei.

– **Du må gjerne si det motsatte. Jeg vil bare ha svaret.**

– Det vi har sett på av saker fra Vest politidistrikt er det jeg kan uttale meg om. Vi finner ingen særlige utslag som gir oss grunn til bekymring for feil på dette feltet, sier han, og viser til at det er gjort kvalitetskontroller på arbeidet.

Førstestatsadvokaten understreker at man kan påklage en henleggelse til Riksadvokaten.

– Sakene blir regelmessig behandlet av to uavhengige nivå i påtalemyndigheten. Dette gjør meg mindre bekymret.

– **Men ni av ti er vel det samme tallet uansett hvordan man vrir og vender på det?**

– Ja, men kvaliteten gjennom året kan være forskjellig. Også på anmeldelsene, sier han.

IKKE UROLIG: – Det er ingen grunn til å være bekymret for etterforskningen av voldtektssaker i Vest politidistrikt,

Her ender færrest voldtektssaker i retten - statsadvokaten sier:

**- GIR MEG
IKKE NOEN
VOLDSOMT
DÅRLIG
NATTESØVN**

mener førstestatsadvokat Eirik Stolt-Nielsen.

FERDIG MED ETTER- FORSKNINGEN AV SJØVEGAN- DRAPET

Politiet er ferdige med å etterforske drapet på Marie-Louise Bendiksen på Sjøvegan i Troms i 1998. En nå 37 år gammel mann er siktet i saken.

Overfor Nordlys ønsker ikke politiadvokat Kirsti Jullum Jensen i Troms politidistrikt å kommentere hva som er politiets innstilling i saken.

Den siktede mannen ble pågrepet på Oslo lufthavn 20. juni i år. Han er tamil og srilankisk statsborger og kom først til Norge som asylsøker i 1997. De siste årene har han igjen bodd på Sri Lanka. Han er siktet for å ha voldtatt og drept 59 år gamle Marie-Louise Bendiksen i juli 1998, før han skal ha satt fyr på huset hennes for å skjule sporene.

Mannen nekter straffskyld. (NTB)

DÅRLIGE ALLIGATOR- PRISER

Mange flere alligatorer har fått leve i den amerikanske delstaten Louisiana i år, fordi prisen jegerne får for skinn har vært rekordlav. Normalt fanges og skytes det mer enn 30 000 alligatorer i en jakt sesong. I år har det derimot bare blitt meldt inn 18 000 alligatorer i delstaten Louisiana, som er en av ni amerikanske delstater der det drives jakt på rovdyret. Den avbildede alligatoren lever trolig fortsatt o Davis Pond Diversion i Luling i Louisiana. Foto: AP

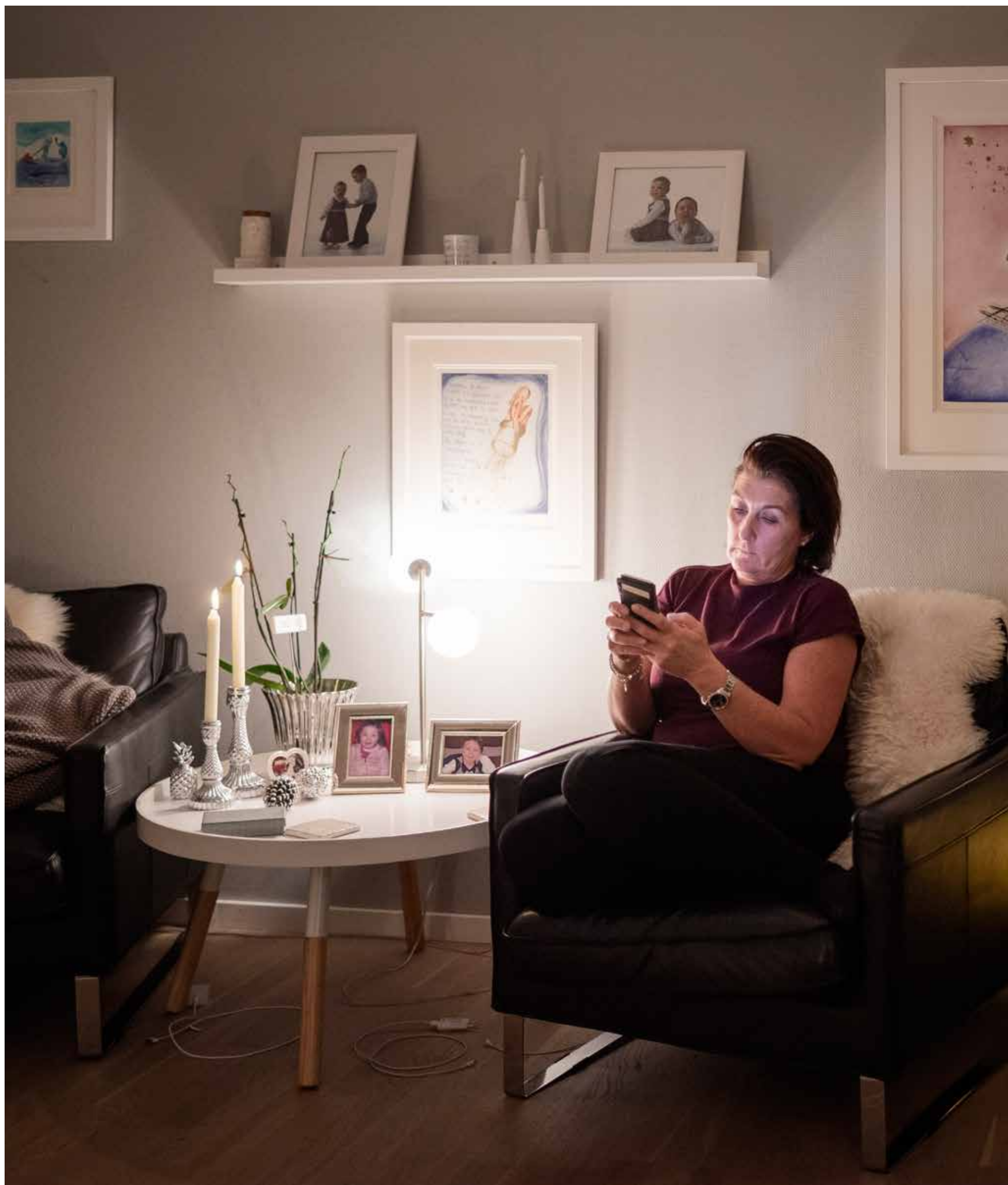
MUSLIMSK LÆRER IKKE DISKRIMINERT

Oslo-læreren som ikke fikk forlenget vikariatet fordi han nektet å håndhvilse på kvinner, ble ikke utsatt for diskriminering, ifølge Diskrimineringsnemnda. Nemndas avgjørelse ble offentliggjort i går.

– Bakgrunnen for at likestilling mellom kjønnene står såpass sterkt i Norge, er blant annet at religiøs konservatisme har måtte vike ved konflikt, uttaler nemndleder i saken, Ivar Danielsen.

Nemnda slår imidlertid fast at vikarlæreren ble forskjellsbehandlet på grunn av religion, men flertallet mener det ikke er snakk om diskriminering.

ÅPNER TILSYN

LETTET: Tanja Arntsen sier hun er glad for at statsadvokaten i Nordland vil gå gjennom saken hennes. Foto: HANNA KRISTIN HJARDAR

TANJA-SAKEN

TILSYN: Førstestatsadvokat i Nordland, Geir Fornebo, sier at de vil gjennomgå Tanjas sak som en av flere voldtektssaker. Foto: JØRGEN BRAASTAD

Tanja Arntsen: – Er det sant? Det er fantastisk!

Av CAMILLA HUUSE, JØRGEN BRAASTAD (foto) OG AMALIE FRØYSTAD NÆRØ

På bakgrunn av VGs sak om Tanja Arntsen (46) vil statsadvokaten gjennomføre tilsyn av voldtektsetterforskningen i Nordland politidistrikt. Blant annet vil de se på hvorfor etterforskningen i Tanja-saken tok så lang tid.

Det har gått to uker siden VG fortalte historien om Tanja Arntsen (46) som anmeldte en voldtekt i oktober 2015. Nå varsler førstestatsadvokat i Nordland Geir Fornebo at de åpner tilsyn i saken.

– Fordi gjerningsmannen er død kan vi ikke gå inn på skyldspørsmålet, men vi vil gå inn i denne saken konkret og se på tidsforløpet, og hva som er grunnen til at det tok så lang tid i denne saken, sier førstestatsadvokat Geir Fornebo til VG.

Den tiltalte i Tanja-saken ble dømt i tingretten 9. januar 2018. Dommen er ikke rettskraftig. Dommen ble opphevet av Hålogaland lagmannsrett 7. september 2018, som følge av at tiltalte døde. Erstatningskravet fra tingretten ble ikke opphevet.

Tanja sitter i bilen på vei hjem fra jobb da VG ringer og forteller henne at statsadvokaten har åpnet tilsyn i hennes sak. Hun reagerer med vantro.

– Er det sant? Det er fantastisk! Det viser at de skjønner alvorret. Jeg så ikke den komme og er litt satt ut nå, sier hun.

Se på tidsbruken

Statsadvokaten vil også gjennomføre tilsyn med hvordan politiet i Nordland etterforsker voldtektsaker.

– På bakgrunn av den offentlige interessen etter VGs omtale er det naturlig å vie sakstypen spesiell oppmerksomhet en tid fremover.

Vi vil, som en del av vår tilsynsvirksomhet, sannsynligvis gjennomgå et utvalg voldtektssaker på statsadvokatsnivå, og evaluere etterforskningen i enkeltsaker sammen med politiet, sier Fornebo til VG.

– **Hva er det dere ønsker å se på i Tanja-saken konkret?**

– Vi ønsker å se på tidsbruken i denne saken, som en av flere voldtektssaker. Vi ønsker å se på hva som kunne vært gjort annerledes hos oss og i politiet, forklarer Fornebo.

– Når den rettslige prosessen er over i en slik sak, er det lettere å gå inn i saken og evaluere helheten, se på liggetiden og beslutningsprosessen.

Tanja: Overveldet

Tanja måtte vente tre år på en avgjørelse i sin sak. Politiet brukte

252 dager på å etterforske voldtekten.

– Jeg er veldig glad for at de skal se på tidsbruken, for det er så krevende å stå i en slik prosess. Det handler om muligheten til å ta livet tilbake raskere. Jeg håper tilsynet kan vise hvor problemene ligger, og kanskje føre til en endring. Jeg setter veldig stor pris på at Fornebo gjør dette, for min egen del og alle andre.

Tettere oppfølging

Riksadvokaten pålegger statsadvokatene å evaluere minst én voldtektssak hvert år, men på bakgrunn av Tanja-saken ønsker statsadvokaten å se nøyere på hvordan politiet i Nordland etterforsker voldtekt.

– Tanja-saken har vært ett insitamert på at vi bør se nøyere på disse sakene, sier førstestatsadvokaten.

Politiet har allerede blitt informert om tilsynet og har hatt et møte med statsadvokaten.

– Sammen med statsadvokaten i Nordland er vi blitt enig om å ha et særlig fokus på voldtektssaker de neste årene. De skal følges opp tettere i tiden fremover. Både de som er under etterforskning, og de nye sakene som kommer inn, sier påtaleleder i Bodø, Stig Morten Løkkebakken, til VG.

– **Hvilke innvirkning har Tanja-saken hatt på denne avgjørelsen?**

– Dette er en av sakene hvor politiet har brukt for lang tid. Saken lå i 250 dager hos politiet, den øvrige saksbehandlingstiden er utenfor vår kontroll, sier Løkkebakken.

– Nå får voldtektssakene enda høyere prioritering. Det vil gå utover andre saker. Politiet må hele tiden vurdere hvilke saker som skal behandles først, og det er vanskelig. Fremover vil seksuelle overgrep og voldtekt være viktigst for oss, sier Løkkebakken.

HENLAGT 163 AV

Politiet kalte Voldtektsgruppen en «suksess»

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ, CAMILLA HUUUSE og HALLGEIR VÅGENES (foto)

BERGEN (VG) For to år siden opprettet Vest politidistrikt en spesialgruppe som skulle gjøre etterforskningen av voldtektssaker bedre og raskere. Bare ti av sakene har endt i retten.

I 2016 hadde Vest politidistrikt lenge hatt problemer med et stort etterslep av gamle voldtektssaker. For å løse dette opprettet de en spesialgruppe, som utelukkende skulle etterforske voldtektssaker.

Politiet har selv omtalt gruppen som en suksess:

– En lang periode hadde vi til enhver tid minst 155 voldtektssaker som ikke var avgjort. Nå er situasjonen langt bedre, og det blir stadig færre gamle saker. At gruppen ble opprettet har uten tvil vært en suksess, sa politiinspektør May-Britt Erstad til Bergens Tidende i juni i år.

Nå kan VG avsløre at 163 av 173 av sakene gruppen har etterforsket er blitt henlagt. Kun ti saker har endt i en tiltale:

125 av sakene er henlagt fordi påtalemyndigheten mener at bevisene ikke var gode nok til en felle dom.

– Dette er et lavt antall tiltaler. Såpass lavt at vi må se nærmere på kvaliteten her, sier visepolitimester Ida Melbo Øystese da VG presenterer tallene for henne.

Høy terskel

– Vi har i senere tid reagert på et økende antall henleggelse i vold-

VG Helg lørdag 24. november.

tektssaker, sier advokat Beate Hamre.

Hun og kollega Ellen Eikeseth Mjøs har lang erfaring som bistandsadvokater i voldtektssaker i Bergen.

– Vi opplever at terskelen for å ta ut tiltale i disse sakene åpenbart har blitt høyere enn tidligere, sier Mjøs.

Ledelsen i Vest politidistrikt har tidligere uttalt at Voldtektsgruppen har hatt god effekt, og viser blant annet til at saksbehandlingstiden har blitt betydelig kortere.

Advokatene mener det er betenkelig om politiet måler suksess i saksbehandlingstid og antall avgjorte saker.

– Målet må også være oppklaringsprosent og å opplyse saken så godt som mulig, sier de.

Tilsyn

Førstestatsadvokat i Hordaland Eirik Stolt-Nielsen avviser at terskelen for å ta ut tiltale i disse sakene har blitt høyere.

– Sakene behandles omhyggelig og med stort alvor av statsadvokatene her, for å sikre riktige avgjørelse i hver enkelt sak. I tillegg konfererer vi ofte i voldtektssaker for å kontrollere eget skjønn, og få friske øyne på problemstillingene saken reiser, sier han.

Mandag opplyste han at de vil gjennomføre tilsyn med etterforskningen, etter VGs sak om få antall tiltaler i distriktet. Tilsynet vil også inkludere sakene som er behandlet av Voldtektsgruppen.

– Dette var nye tall for meg. Vi vil ta med oss disse inn i dette arbeidet, og forhåpentlig kan vi da finne forklaringer, sier Stolt-Nielsen.

– Ikke fornøyd

Visepolitimester Øystese er ikke fornøyd med det lave antallet tiltaler.

– Det er viktig for alle involverte at vi får en rask avgjørelse, og at det er god kvalitet på etterforskningen. Vi kan ikke si oss fornøyd med tallene som VG nå presenterer. Her er det grunn til å frykte at det er bevis som vi ikke får tak i, sier hun.

– Har det vært feil å kalle denne gruppen for en suksess?

– Nei. Voldtektsgruppen har gjort en solid innsats. Vi har fått kontroll på sakene. Vi har sikret en raskere behandling av dem, som gjør at vi etter hvert vil få et bedre resultat. Jeg frykter at resultatet hadde vært enda dårligere hvis gruppen ikke hadde blitt opprettet.

Politiinspektør May-Britt Erstad understreker at bakgrunnen for at hun omtalte gruppen som en suksess i sommer, var at de har redusert antall saker som ikke er avgjort.

– Vi har mye bedre kontroll på porteføljen nå, men det er uheldig at vi ikke har et større antall oppklarte saker, sier Erstad til VG.

– Blir mistenkeliggjort

Advokatene Beate Hamre og Ellen Eikeseth Mjøs beskriver tallene som «direkte oppsiktsvekkende».

Etter å ha gått gjennom en rekke voldtektssaker, mener de at fornærmede i avhør blir mistenkeliggjort i større grad enn tidligere.

– Den fornærmede blir gjennomgående spurt om hun ga tydelig beskjed om at hun ikke ønsket seksuell omgang, til tross for at fornærmede gang på gang har gitt uttrykk for at hun ikke ønsket kontakt, og forsøkte å komme seg fra stedet, forteller de.

– Om den fornærmede gir uttrykk for tvil eller usikkerhet, eller ikke tar stilling til dette umiddelbart, synes det som om saken i større grad blir henlagt, mener advokatkollegaene.

Visepolitimester Øystese ønsker ikke å kommentere denne påstanden, og viser til at hun da må gå inn i hver enkeltsak.

– Nå må vi sammen med statsadvokaten gå inn og undersøke hvorfor tallene er som de er. Vi må gå gjennom sakene, og se om det er noe vi bør gjøre annerledes, sier Øystese.

SKAL KONTROLLERE: Førstestatsadvokat Eirik Stolt-Nielsen opplyser at de vil gjennomføre tilsyn av voldteksetterforskningen etter VGs avsløring om store forskjeller i Politi-Norge. Foto: PAUL S. AMUNDSEN

IKKE FORNØYD: Visepolitimester Ida Melbo Øystese sier at de nå må se nærmere

V 173 SAKER

ere på kvaliteten av sakene.

SI DET I VG:

«Vi er svært glade for at Tanja Arntsen konkluderer med at det tross alt var verdt det – å anmelde overgrepet.»

Politiet tar seksuelle overgrep på alvor.

TANJA-SAKEN: Tanja Arntsen fra Bodø anmeldte en voldtekt 23. oktober 2015. Saken ble avsluttet mer enn det forhold at vi har brukt tid på reform og omstilling, skriver kronikkforfatterne.

KRONIKK

TONE VANGEN, politimester i Nordland politidistrikt

HEIDI KLØKSTAD, visepolitimester i Nordland politidistrikt

Tanja Arntsen har på modig vis stått fram og fortalt at hun ble utsatt for voldtekt og hvordan hun opplevde møtet med politi, påtalemyndighet og rettsvesen etter at hun anmeldte saken. Hennes historie er en sterk påminnelse om hvordan en slik hendelse og prosessen i etterkant reduserer livskvaliteten.

Vi er svært glade for at Tanja konkluderer med at det tross alt var verdt det – å anmelde overgrepet. Gjennom reportasjer og debattinnlegg i VG og andre medier, er det pekt på svakheter hos

politiet og andre aktører når det gjelder håndtering av voldtektssaker.

Det som påpekes er reelle utfordringer, lang saksbehandlingstid i voldtektssaker er et problem. Vi vil jobbe for å redusere denne, i lag med overordna påtalemyndighet. Vår bekymring knytter seg til at det etterlates et inntrykk av at politiet ikke tar seksuelle overgrep på alvor. Vi frykter dette igjen kan bidra til at voldtektsoffer unnlater å anmelde.

Fra vårt ståsted, som politiledere i Nordland, vil vi understreke at politiet tar seksuelle overgrep på alvor. Vi mener at politiets kompetanse og forståelse for dette kriminalitetsfeltet er betydelig styrket de siste 10 årene. At arbeidet med seksuelle overgrep skal være høyt prioritert, er tydelig kommunisert fra Riksadvokat og Politidirektør. Disse prioriteringene er godt forankret i vårt politidistrikt.

Når sakene tar tid lang må det sees i sammenheng med den totale mengden anmeldte seksuallovbrudd. Norsk politi har de senere år opplevd en dramatisk økning i antall saker som omhandler voldtekt og andre seksuelle overgrep. Det samme gjelder saker som omhandler vold i nære relasjoner. Dette er en «villet» økning. Vi ønsker å redusere mørketallet og avdekke flest mulig overgrep. Vi

har tro på at økt oppdagelsesrisiko har en forebyggende effekt.

På landsbasis har det i perioden 2014 – 2018 nesten vært en fordobling i antall saker som omhandler voldtekt og andre seksuelle overgrep. Samtidig øker antall voldssaker og saker der barn er involvert. I vårt politidistrikt behandler vi en større andel sedelighetssaker og voldssaker enn gjennomsnittet, og vi håndterer svært mange saker der barn er involvert.

Det innebærer at politiets hverdag i mye større grad består i å håndtere mange alvorlige integritetskrenkninger samtidig. Dette er de lovbruddene som gjør størst skade og som betyr mest for folk. Disse krever grundig behandling. Samtidig er dette de vanskeligste sakene rent bevismessig, der det ofte kun er fornærmede og mistenkte tilstede og forklaringene står mot hverandre.

Vår opplevelse er at det er økningen i antall anmeldte seksuelle overgrep som utfordrer vår kapasitet, mer enn det forhold at vi har brukt tid på reform og omstilling.

Pr 2.kvartal 2018 ble 68 prosent av sakene som omhandler seksuallovbrudd i Norge oppklart. Til sammenligning var

oppklaringsprosenten 56,9 prosent i 2008 (at saken er oppklart betyr at påtalemyndigheten i politiet mener at man har avklart de faktiske forhold, ikke at det foreligger en domfellelse)

Når barn har vært utsatt for vold eller seksuelle overgrep, eller har vært vitne til slike handlinger, skal de avhøres på Barnehuset – i det vi kaller et tilrettelagt avhør. Barnehuset har sammen med våre godt utdannede politispesialister som foretar avhør av barn, betydd svært mye for kvaliteten i disse sakene. I tillegg blir barna fulgt opp på en god måte både før, under og etter avhørene.

I 2017 ble det foretatt til sammen 489 tilrettelagte avhør av barn i Nordland. En stor del av den ressurstilførelsen som politidistriktet har fått den senere tid, er benyttet til å styrke dette fagfeltet og til å håndtere disse sakene på en kvalitativt god måte.

Gjennom nærpolitireformen jobber vi med mange tiltak som vil styrke kvalitet, for eksempel mer fokus på patruljenes bevisssikring, tilgjengelig etterforskningsledelse store deler av døgnet, og omfattende kompetansehevingstiltak for etterforskere.

«For fornærmede spiller det mindre rolle hvor sakene tar tid, det er den totale tidsbruken som teller.»

KINESISK SYKKELBOOM

Et nytt lass med sykler lempes over på det som kan ligne en sykkelkirkegård i den kinesiske byen Hefei i går. Sykkeldeling har tatt av i Kina, og Time Magazine melder om at det nå finnes 16-18 millioner bysykler i landets gater, drevet av rundt 60 ulike selskaper. Infrastrukturen rundt er imidlertid ikke klar for en så eksplosiv vekst, og mange har for eksempel ikke noen offisielle sykkelstativ. Syklene kan parkeres hvor som helst, noe som har resultert i konkursrammede selskaper og scener som dette: Hauger av forlatte, fargerike sykler – som bare vokser og vokser. Foto: REUTERS

WARA: FINNES INGEN GOD UNNSKYLDNING

Bekymret over lang etterforskningstid i politiet

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ, CAMILLA HUUSE og FRODE HANSEN (foto)

Justisminister Tor Mikkel Wara (Frp) mener man må regne med at det skjer feilvurderinger i behandlingen av voldtektssaker. Han vil ta opp temaet i sitt neste møte med Riksadvokaten.

Søndag avslørte VG at det er store forskjeller i Politi-Norge. Fra 2015 til 2017 har politiet i Norge henlagt 3526 voldtektssaker. Bare 614 anmeldte voldtekter endte i en retts-sak.

I Vest politidistrikt endte under én av ti saker i retten. I Nordland politidistrikt endte voldtektssakene i retten dobbelt så ofte.

– Forskjellene er altfor store. Politireformen skulle vært gjennomført for lenge siden. Den har som mål å utjevne forskjeller. Det er først i år at reformen gjennomføres, og

JUSTISMINISTER:
Tor Mikkel Wara.

det må tas med i regnestykket, sier justisministeren.

– Hvordan reagerer du som justisminister på at over 80 prosent av voldtektssakene fra 2015 til 2017 ble henlagt?

– Det er umulig å kommentere. Det er statsadvokaten som må se om det er riktig å henlegge disse sakene.

– Har du ingen reaksjoner på at over 80 prosent av disse sakene ble henlagt?

– Det er ikke mulig å si om det er riktig eller ikke. Hvis man synes tallet er for høyt er det to forklaringer. Den ene er om henleggelsen er feil, og den andre er om beviskravene er for høye. Ingen sa-

ker som kan medføre dom i retten, skal henlegges, og ingen saker skal henlegges på grunn av dårlig etterforskning, sier Wara.

Tidsbruken tema

I slutten av november fortalte VG om Tanja Arntsen (46), og hennes tre år lange kamp mot systemet etter å ha anmeldt en voldtekt i 2015.

Totalt tok det 1072 dager, nesten tre år, fra Tanja ble voldtatt til saken ble formelt avsluttet.

Politiet brukte 252 dager på etterforskningen. Det er 122 dager mer enn Riksadvokatens krav, som ble fastsatt i rundskriv til politiet i 2001.

– Det er ingen tvil om at politiet bruker for lang tid på disse sakene. Det er jeg bekymret over. Det finnes ingen god unnskyldning til at det er sånn, sier justisministeren.

Tanjas sak ble henlagt av politiet

10%

En av ti kvinner blir voldtatt i løpet av livet. Nitti prosent anmelder aldri. Kilde: NKVTS

og statsadvokaten, før Riksadvokaten omgjorde avgjørelsen og tok ut tiltale.

– Tror du at det skjer slike feil i andre tilfeller?

– Jeg kan ikke si det, men så lenge det er mennesker som sitter og gjør en vurdering, så tror jeg at vi må regne med at det skjer feilvurderinger. Jeg kan ikke si om omfanget er stort, men det sitter til syvende og sist politijurister og gjør en skjønnsmessig vurdering av disse sakene, sier Wara.

Riksadvokatens bord

I etterkant av VGs sak har statsadvokaten i Nordland åpnet tilsyn i Tanja-saken. Også statsadvokaten i Hordaland vil gjennomføre tilsyn av etterforskningen i voldtektssakene i distriktet, etter VGs avsløring.

– Synes du at man bør gjennomføre slike tilsyn i hele landet?

– Jeg regner med at det skjer. Det er Riksadvokaten som har ansvar for å prioritere og føre tilsyn. Så kan vi godt stille spørsmål ved om tilsynet er godt nok.

– Men mener du at man må gjennomføre slike tilsyn i resten av landet?
– Jeg har jevnlig møter med Riks-

advokaten, som er sjefen til statsadvokatene. Det er naturlig for meg å spørre om han har noen oversikt og plan for tilsyn i mitt neste møte med Riksadvokaten, sier justisministeren.

Voldtektssaker som ender i retten

Tallene viser ferdig etterforskede voldtektssaker med tiltale, etter politidistrikt (2015–2017)

- Nordland: 18,7 %
- Oslo: 18,5 %
- Øst: 17,0 %
- Troms: 16,2 %
- Sørvest: 15,3 %
- Trøndelag: 14,3 %
- Innlandet: 14,0 %
- Agder: 13,0 %
- Finnmark: 12,9 %
- Møre og Romsdal: 11,7 %
- Sør-Øst: 10,3 %
- Vest: 9,5 %

Saker henlagt (83,7 %): 3526
Saker med tiltale (14,6 %): 614

MONSTERBØLGEN VANT

Banzai Pipeline er en av verdens største og mest krevende bølger for surfere. Bølgen oppstår utenfor nordkysten av Oahu på Hawaii, og varer ifølge surfertoday.com bare i rundt syv sekunder. Her er det proffsurferen Kalani Chapman som måtte gi tapt i forsøket på å beseire monsterbølgen. Foto: AFP

– SKREMMES BORT AV DÅRLIG LØNN

Flere erfarne voldtekts-etterforskere slutter

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ og CAMILLA HUUSE

Etterforskningen av voldtektssaker har blitt dårligere som følge av politireformen, mener førstestatsadvokat i Troms Lars Fause. – Alle søker seg bort fra feltet, sier han.

– Nyutdannede politietterforskere ønsker å jobbe med voldtekt, men skremmes av dårlig lønn. Erfarne politifolk dropper etterforskning til fordel for lederjobber.

Det sier førstestatsadvokat i Troms, Lars Fause. Han har fulgt strukturrendringene i Troms politidistrikt etter at politireformen ble iverksatt i 2017.

– Vanskelig å rekruttere

– Som følge av omorganiseringen av politidistriktet etter politireformen har mange erfarne etterforskere fått nye lederstillinger. Nåværet av erfarne etterforskere er tomt, sier Fause.

VG skrev søndag at politiet i Norge har henlagt 3526 voldtektssaker fra 2015–2017. Bare 614 anmeldte voldtekter endte med en rettssak.

Det er store forskjeller i Politinorge, viser VGs kartlegging. I Vest politidistrikt endte under én av ti saker i retten. I Nordland politidistrikt endte voldtektssakene i retten dobbelt så ofte.

Fredag sa justisminister Tor Mikkel Wara til VG at politireformen vil utjevne forskjellene i disse sakene. Så langt er ikke førstestatsadvokat Lars Fause overbevist. Han mener at politireformen har gjort situasjonen verre.

– Politiet melder om at det er vanskelig å rekruttere folk med tilstrekkelig kompetanse og erfaring til etterforskningen av voldtektssaker. Man ansetter veldig ofte helt nyutdannet personell fra Politihøgskolen.

Lav status

I forbindelse med VGs kartlegging, sendte VG en spørreundersøkelse til alle førstestatsadvokatene i Norge. Et av spørsmålene var hvilke utfordringer politiet og påtalemyndigheten står overfor i disse sakene. Fause mener en av utfordringene

er at etterforskningen av voldtekt fremdeles har for lav status i politiet.

– Politiet opplyser at det er vesentlig bedre lønnsbetingelser å jobbe med patrulje. Opp til 100 000 kroner mer i året. Det gjør at flere søker seg bort fra voldtektfeltet, ifølge politiet, sier Fause.

– Velger andre jobber

Ifølge seksjonssjef i Politidirektoratet, Frode Aarum, er lønnsforskjellen et resultat av at etterforskere ikke jobber turnus – og dermed går glipp av lønnstillegg.

– Det er forståelig at unge søker seg til patruljearbeid på grunn av muligheter til turnustilleggene. En del av nærpoltireformen er å løfte statusen til etterforskningsfaget. I dette arbeidet ser vi både på lønn, kvalitet og oppgaver, sier Aarum.

Også i Nordland politidistrikt har etterforskningsmiljøet som jobber med voldtektssaker måttet lide under politireformen, sier førstestatsadvokat Geir Fornebo.

– Her har vi sett at erfarne etterforskere har gått over i andre stillinger. Etterforskningsfunksjonene har over noe tid blitt svekket i politidistriktet, men det er håp om at

det såkalte «etterforskningsløftet» etter hvert vil bedre situasjonen, sier Fornebo.

Seksjonssjef i Politidirektoratet, Harald Bøhler, erkjenner at innføringen av politireformen ikke har vært smertefri:

– Politireformen har påvirket resultatene og vi har hatt produksjonstap som følge av omorganiseringen.

BEKYMRET: Førstestatsadvokat i Troms, Lars Fause.

Innføring av flere omfattende kompetansehevingstiltak krever også tid og ressurser. Den nye organisasjonen må få tid til å sette seg før vi oppnår ønsket resultat.

– Vi ser med bekymring på for lang saksbehandlingstiden når målet vårt samtidig er å heve kvaliteten på straffesaksarbeidet, sier Bøhler.

Voldtektssaker som ender i retten

● Nordland 18,7 %	● Møre og Romsdal 11,7 %
● Oslo 18,5 %	● Sør-Øst 10,3 %
● Øst 17,0 %	● Vest 9,5 %
● Troms 16,2 %	● Tallene viser ferdig etterforskede voldtektssaker som ender med tiltale, etter politidistrikt (2015–2017)
● Sørvest 15,3 %	● Saker som ble henlagt (83,7 %): 3526
● Trøndelag 14,3 %	● Saker som endte i tiltale (14,6 %): 614
● Innlandet 14,0 %	
● Agder 13,0 %	
● Finnmark 12,9 %	

MÅ SVARE STORTINGET OM VOLDTEKT

HARENPLAN: Justisminister Tor Mikkell Wara (Frp). Foto:TORE KRISTIANSEN

Av CAMILLA HUUSE
og AMALIE FRØYSTAD NÆRØ

Justisministeren får kritikk fra opposisjonen for å ha gjort for lite på voldtektfeltet. – Han er for passiv, sier leder for Stortingets justiskomiteé, Lene Vågslid (Ap).

– Justisministeren anerkjenner nok en gang ikke den kritiske ressursituasjonen i politidistriktene. At 80 prosent av sakene henlegges er usedvanlig mye og dette bekymrer meg, sier Vågslid til VG.

I november fortalte VG historien til Tanja Arntsen, som anmeldte en voldtekt 23. oktober i 2015. Hun måtte kjempe mot systemet i tre år for å bli trodd.

Store forskjeller

Helsepolitisk talsperson i Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, viser til Tanjas historie når hun stiller spørsmål til Wara, som han må svare på i Stortinget.

Blant annet må justisminister Tor Mikkell Wara (Frp) svare på hvorfor handlingsplanen mot voldtekt har blitt utsatt flere ganger.

Forrige søndag avslørte VG at det er store forskjeller i Politi-Norge. Fra 2015 til 2017 har politiet i Norge henlagt 3526 voldtektssaker.

Bare 614 anmeldte voldtekter endte med en rettssak. I Vest politidistrikt endte under én av ti saker i ret-

BEKYMRET: Leder for justiskomiteéen på Stortinget, Lene Vågslid. (Ap) Foto: TORE KRISTIANSEN

ten. I Nordland politidistrikt endte voldtektssakene i retten dobbelt så ofte.

I et intervju med VG denne uken sa Tor Mikkell Wara at politireformen ville føre til mindre forskjeller og bedre etterforskning av voldtektssaker, men at omorganiseringen av politidistriktene tar tid.

Flere løfter

Han lovet også at en ny handlingsplan ville være klar i mars 2019.

Justispolitisk talsperson Petter Eide i SV er enig med Vågslid:

– Når vi ser at åtte av ti voldtektssaker blir henlagt, så er ikke dette lenger en politisk sak. Da er det en politisk sak. Det er frekt at han skyver ansvaret over på Riksadvokaten og politidistriktene. Hadde dette handlet om enkelttilfeller kunne han ha sagt at de skulle skjerpe seg, men dette gjelder hele landet. Da er det hans ansvar, sier han.

– Vi har ventet på en handlingsplan mot voldtekt i fire år. Jeg tror ikke på at den kommer til å kom-

me neste år, før den faktisk ligger på bordet.

Justisminister Tor Mikkell Wara sier at han kan forsikre Eide om at det jobbes godt med handlingsplanen.

– Dette er et arbeid jeg har prioritert høyt. Vi er godt i gang med utarbeidelsen av den nye handlingsplanen. Den blir ferdigstilt i mars 2019, sier han.

Daværende justisminister Per-Willy Amundsen lovet en ny handlingsplan 27. mai i fjor. Løftet kom etter en kritisk gjennomgang av kvaliteten på voldtektsetterforskningen av Riksadvokaten.

Den nye planen skulle ifølge ministerne bli mer «operativ og konkret» enn 2012-planen. Funnene fra Riksadvokaten skulle bli viktige i den nye handlingsplanen, lovet Amundsen.

VG har henvendt seg til departementet flere ganger det siste halvåret, uten å få svar. Først forrige uke kom løftet om at en ny plan vil være på plass i mars neste år.

Dette må Wara svare på

- Når vil Norge få en ny handlingsplan mot voldtekt slik Stortinget har vedtatt?
- Hvordan er prosessen før en ny handlingsplan kommer i stand?
- Kan statsråden redegjøre for hvorfor planen har blitt utsatt?

Rekordlav fruktbarhet

I 2017 var fødselsraten i Norge rekordlav, med forventet antall barn per kvinne på 1,62. Fødselsraten fortsatte å falle i de tre første kvartalene i år.

Pilene for norsk fruktbarhet går rett ned, skriver Klassekampen. For et tiår siden var Norge ett av de mest fruktbare landene i Europa i 2009, og det var ventet at kvinner i Norge skulle få 1,98 barn hver, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB). Siden da er det gått nedover, til et bunnivå i fjor, og nå ligger det an til bli enda lavere. (NTB) Foto: NTB SCANPIX

STADIG FÆRRE GÅRDSBRUK

Det ble registrert nesten 800 færre jordbruksforetak i 2017 enn året før. På ti år har 9.600 bedrifter blitt borte. Det var i 2017 registrert 40.388 jordbruksbedrifter i Norge. Nedgangen fra 2016 er 1,9 prosent, viser tall fra Statistisk sentralbyrå som Nationen gjengir. (NTB)

KRANGLER OM KARBONFANGST

Tåkeprat og utsettelse fra regjeringen og KrF gjør at 2020-fristen for en beslutning om karbonfangst og -lagring kan ryke, tror Ap. Alt er i rute, svarer KrF. Klimaforhandlere fra hele verden er denne uken samlet i Polen for å bli enige om et regelverk for gjennomføringen av Parisavtalen. (NTB)

MANGE FÅR ETTERLØNN

Flere tidligere stortingspolitikere sliter med å få jobb. I år gir Stortinget etterlønn til 14 eks-representanter, skriver Vårt Land. Dette gjelder representanter som ved valget i fjor enten ikke ble gjenvalgt eller sa fra seg gjenvalg og som ennå ikke har klart å skaffe seg annen jobb. Av de 14 som fortsatt står på Stortingets lønnsliste, er seks fra Fremskrittspartiet, fem fra Arbeiderpartiet, to fra Høyre og en fra Kristelig Folkeparti. (NTB)

STRUTTEMAGE I VOKS

Voksmuseet Madame Tussauds er ikke sene om å oppdatere sine voksfigurer, i alle fall ikke når det gjelder de britiske kongelige. Her er en gravid hertuginne Meghan av Sussex, og prins Harry, i det om omtales som «levende» voksfigurer som stilles ut ved Madame Tussauds i Berlin. Foto: REUTERS

BEKYMRET ETTER VG-AVSLØRINGEN

Statsadvokaten i Møre og Romsdal vil granske etter VGs voldtektsartikler

Av CAMILLA HUUSE og AMALIE FRØYSTAD NÆRØ

Dårlig etterforskning og økt saksbehandlingstid kan være årsaken til at Møre og Romsdal er blant politidistriktene i Norge med færrest tiltaler i voldtektssaker. Nå skal statsadvokaten granske saksfeltet.

Dermed blir Møre og Romsdal det tredje politidistriktet som skal granske etterforskningen av voldtektsaker, etter at VG avslørte store forskjeller i politi-Norge.

– Vi ser en økning i saksbehandlingstid og manglende etterforskning i mange saker. Det er iverksatt et prosjekt i politidistriktet,

som skal se på gamle saker. Etter VGs avsløring vil vi følge opp saksfeltet enda tettere i 2019. Vi vil se på hva som er grunnen til at vi har så mange henlagte saker, sier førstestatsadvokat Ingvild Thorn Nordheim til VG.

– Gamle saker

Fra 2015 til 2017 endte under én av ti voldtektssaker Vest politidistrikt i retten. I Nordland politidistrikt endte voldtektssakene i retten dobbelt så ofte.

I Møre og Romsdal endte 11,7 prosent av voldtektssakene med tiltaler.

I etterkant av VGs avsløringer har statsadvokaten i Hordaland og Sogn og Fjordane åpnet tilsyn av voldtektsetterforskningen i distriktet. Også statsadvokaten i Nordland har åpnet tilsyn av voldtekt-

setterforskningen i sitt politidistrikt. De vil spesielt undersøke Tanja-saken, etter at VG fortalte hennes historie i november.

Statsadvokat Nordheim i Møre og Romsdal forteller at hun har hatt flere møter med politiet og påtaleledelsen den siste tiden.

– Distriktet har et problem med gamle saker, og ser at dette er på grunn av manglende etterforskningskapasitet. Spesielt ser vi med bekymring på VGs avsløring, som viser at distriktet ligger langt nede på statistikken over henlagte saker, sier Nordheim.

Manglende etterforskning

I november 2018 gjennomførte Statsadvokaten i Møre og Romsdal en inspeksjon av politidistrik-

PSSST!
VG har ringt til alle Statsadvokatene i Norge for å høre om de skal gjennomføre tilsyn med voldtektssaker neste år. Flere varslar at de vurderer det, men venter på føringer fra Riksadvokaten på neste års tilsyn.

VG mandag 3. desember

ter der de så spesielt på voldtektsakene. Inspeksjonen viste at det var en økning i saksbehandlingstid og manglende etterforskning i mange av sakene.

På bakgrunn av dette og VGs avsløring, vil Statsadvokaten føre tilsyn med voldtektssakene også neste år, sier Nordheim.

Nordheim forteller at de også ønsker å se på frifinnelser i retten

BETENKT: Førstestatsadvokat Ingvild Thorn Nordheim i Møre og Romsdal vil følge nøye med på voldtektssakene i sitt politidistrikt neste år etter VGs avsløring. Foto: KRISTIAN HELGESEN

i disse sakene – spesielt sovevoldtektssaker.

– Det vil ikke nødvendigvis si å være dårligst i klassen ved å henlegge saker, når også tiltaler som tas ut ender med frifinnelse i retten. Når vi får frifinnelser i retten i såkalte sovevoldtekter, er dette også en tilbakemelding på hvor høy terskelen er for domfellelse.

MÅ BETALE TRUMPS MILLIONREGNING

Pornostjernen Stormy Daniels er dømt til å betale advokatutgiftene til president Donald Trump på nesten 2,5 millioner etter et søksmål som ble avvist av domstolene. Den føderale dommeren S. James Otero sier Daniels må betale Donald Trumps advokatutgifter på 293 000 dollar i forbindelse med søksmålet om ærekrenkelser hun rettet mot presidenten tidligere i år. Summen tilsvarer om lag 2,5 millioner kroner. (NTB) Foto: REUTERS

UENIGHET OM MINSTESTRAFF FOR VOLDTEKT

●Høyre: Den må endres ●Frp: En fallitterklæring

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ og CAMILLA HUUSE

Minstestrafen for voldtekt må endres, mener Høyre og Bistandsadvokatutvalget i Advokatforeningen. Frp og KrF er uenige.

– Vi kan ikke utelukke at uriktig frifinnelse kan være en konsekvens av minstestrafen i flere voldtektsaker, sier Hege Salomon, leder i Bistandsadvokatutvalget i Advokatforeningen. I begynnelsen av november tok de til ordet for å gi dommerne en mulighet til å fravike fra minstestrafen. De får støtte fra forsvarergruppen i Advokatforeningen.

Minstestrafen for voldtekt var tidligere på to år. Fordi Stortinget mente domstolene var for milde i voldtektsaker ble den i 2010 hevet til tre år. Nå mener flere at den igjen må bli lavere.

– Helt uaktuelt

Det er uaktuelt, mener Frp.
– For meg blir det en fallitt-

erklæring å senke minstestrafen for voldtekt fordi det er for få som blir dømt for voldtekt, sier Solveig Horne.

Onsdag varslet Høyres justipolitiske talsperson Peter Frølich at han vil ha spørsmålet om en endring av minstestrafen inn i regjeringsforhandlingene med KrF, Venstre og Frp.

– Vi må få flere skyldige dømt for voldtekt. Det er for mange som slipper unna, og jeg tror at en hovedgrunn til det er for høy minstestraft, sa Frølich til Klassekampen onsdag.

– Jeg er også bekymret for at det er så få som blir dømt i disse sakene, men det er en grunn til at vi har økt straffene for voldtekt. Jeg tror virkelig ikke at det er slik at dommerne er redde for å dømme noen til tre år for en slik sak, sier Solveig Horne.

I begynnelsen av desember avslørte VG store forskjeller i Politi-Norge.

Fra 2015 til 2017 endte under én av ti voldtektsaker Vest politidistrikt i retten. I Nordland politidistrikt endte voldtektsakene i retten dobbelt så ofte.

– Jeg er mer bekymret over dette. Det er viktigere å komme til bunns i hvorfor politiet henlegger

HELT FEIL: Solveig Horne (Frp) mener det er uaktuelt å endre på minstestrafen i voldtektsaker.

Foto: GÖRAN BOHLIN

så mange av sakene, enn å senke minstestrafen, sier Horne.

– Påvirker tiltalen

Frølich understreker at han ikke mener at straffene for voldtekt skal bli mildere.

– Det jeg ønsker er at man i visse tilfeller kan gå under, eller fjerne minstestrafen, for å fange opp saker som får uriktige frifinnelser, sier han til VG.

Frølich mener at man må slutte å legge all skyld for få domfellelser på politiet. Han tror mye av årsaken er feil i systemet.

– Jeg har snakket med flere politijurister som forteller at de må

MÅ ENDRES: Høyres justipolitiske talsperson Peter Frølich mener minstestrafen i voldtektsaker fører til at færre blir dømt.

Foto: FRODE HANSEN

kode om saker som handler om voldtekt til å handle om «grovt uakt-som voldtekt», fordi de skjønner at de ikke vil klare å overbevise retten om at det er riktig å dømme tiltalte til fire år i fengsel.

Om saken er kodet som «grovt uakt-som voldtekt» trenger ikke retten å forholde seg til en minstestraf-frenselse, forklarer han.

– Det blir feil. Minstestrafen skal ikke påvirke utformingen av tiltalen, sier Frølich.

Støtter forslaget

Frølich får støtte fra flere.

– Minstestrafen tvinger domsto-

len til å avsi dommer de av og til finner urimelig strenge. For å komme unna dette hevdes det at dommere enkelte ganger isteden frifinner. Dette valget mellom frifinnelse eller urimelig streng straff bør dommerne slippe, sier Marius Dietrichson i Advokatforeningens forsvarergruppe.

– Vi er ikke tilhengere av å fjerne minstestrafen. Samtidig mener vi at det må bli et større rom for skjønn i enkelte saker, sier Hege Salomon.

Også Venstre er positive til Høyres forslag.

– Vi har alltid vært skeptiske til minstestrafte. Denne debatten ønsker vi velkommen, sier sentralstyremedlem og statssekretær Sveinung Rotevatn.

Kristelig Folkeparti ønsker derimot å videreføre minstestrafte slik den er i dag.

– Vi har vært enige i å ha minstestraft for å heve straffene på en så alvorlig forbrytelse som voldtekt, og vårt utgangspunkt er å videreføre det, sier Kjell Ingolf Ropstad, som leder regjeringsforhandlingene for KrF.

– Dersom Høyre tar dette inn i eventuelle forhandlinger vil vi diskutere det der og ikke i mediene.

SE, HER HOPPER OLDEMOR (102)

Den australske 102-åringen Irene O'Shea ble verdens eldste fallskjermhopper da hun nylig stupte ut fra 14 000 fots høyde. Oldemoren debuterte med fallskjermen som 100-åring – denne gangen hoppet hun for å skape oppmerksomhet rundt nervesykdommen som tok livet av hennes datter for mange år siden. Foto: SA SKYDIVING via REUTERS

– DET HAR INGEN TROVERDIGHET

– ALLE MÅ BIDRA:
Riksadvokat Tor-Aksel Busch. Foto: ROGER NEUMANN

Politiets Fellesforbund hardt ut mot statsadvokatenes voldtektstilsyn

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ og CAMILLA HUUSE

Flere statsadvokatembeter har åpnet tilsyn med voldteksetterforskningen etter VGs avsløringer. – Det er ingen vits å føre tilsyn med egen virksomhet, mener fagforeningsleder Kjetil Rekdal.

I begynnelsen av desember avslørte VG store forskjeller i Politi-Norge.

Fra 2015 til 2017 endte under én av ti voldtektsaker Vest politidistrikt i retten. I Nordland politidistrikt endte voldtektsakene i retten dobbelt så ofte. – VG har avdekket store variasjoner i hele landet i behandlingen av voldtektsaker.

Derfor mener vi at vi bør la andre utenfor vårt eget statsadvokatembete gå gjennom måten vi arbeider på, sier Kjetil Rekdal, leder i Politiets Fellesforbund i Vest politidistrikt.

I etterkant av VGs avsløringer har blant annet statsadvokaten i Hordaland og Sogn og Fjordane åpnet tilsyn av voldteksetterforskningen i distriktet.

– Det er ikke riktig at den som har ansvaret skal sitte og vurdere seg selv. Det har ingen troverdighet, sier han til VG.

– Mangler troverdighet

Det er statsadvokaten som har det overordnede ansvaret for straffesaksbehandlingen av voldtektsaker. Det er også statsadvokaten som avgjør om disse sakene skal henlegges, eller om det skal tas ut tiltale. – Etterforskningen i Vest politidistrikt opererer under en faglig ledelse og etter føringer fra nettopp vårt eget statsadvokatembete.

OPPGITT: Kjetil Rekdal er leder i Politiets Fellesforbund i Vest politidistrikt. Foto: HALLGEIR VÅGENES

– Hva om den praksisen som er etablert under statsadvokatembetet er uriktig, eller opererer med et strengere nivå enn resten av landet? Er det da klokt at statsadvokatene fører tilsyn med seg selv, spør fagforeningslederen.

Rekdal får støtte av forbundsleder Sigve Bolstad:

– Dette blir som bukken og havresekken. Det er aldri heldig at man fører tilsyn og gransker sin egen

jobb. Hensikten her må være full åpenhet, og at vi faktisk kan trekke lærdom ut av dette, sier han.

Også statsadvokaten i Møre og Romsdal og statsadvokaten i Nordland har åpnet tilsyn av voldteksetterforskningen i sine politidistrikter. I Nordland vil de spesielt undersøke Tanja-saken, etter at VG fortalte hennes historie i november.

Riksadvokat Tor-Aksel Busch skri-

ver i en e-post til VG at Vest politidistrikt er i en situasjon der innsyn og kontroll fra andre enn politiet fremstår som nødvendig.

Han understreker at straffesaksbehandlingen til politiet er i en situasjon hvor alle må bidra sammen for å gjøre situasjonen bedre.

Et angrep på statsadvokatens tilsynsfunksjon er ikke et positivt bidrag til dette, mener han.

«Vi har intet ønske om å innlede en polemikk med en fagforeningsrepresentant fra Vest politidistrikt. Det er selvsagt ikke slik at statsadvokatene skal inispisere seg selv. Den løpende oppfølging av straffesakene, som statsadvokatene foretar og som ligger til rollen, er meget viktig i kvalitetssammenheng», skriver han i en e-post til VG.

Politiets Fellesforbund mener at det trengs en uavhengig gruppe om de skal klare å forbedre seg.

Nå ber de justisministeren ta ansvar.

Justisdepartementet vil ikke svare på om det er aktuelt å opprette en slik gruppe, og viser til at det er Riksadvokaten som er ansvarlig tilsynsmyndighet.

PSSST!
Førstestatsadvokat Eirik Stolt-Nielsen svarer ikke på kritikken fra Politiets Fellesforbund, utover å si at det er statsadvokatens oppgave å føre tilsyn.

- ØNSKER Å H

Kine Guttormsen og

STERKERE SAMMEN: Kine Guttormsen (t.v.) og Tanja Arntsen ønsker å bruke sine historier for å hjelpe andre. Mange mangler kunnskap om hva det innebærer å anmelde en voldtekt, forteller

JELPE ANDRE

Tanja Arntsen anmeldte samme mann for voldtekt

Av CAMILLA HUUSE og JØRGEN BRAASTAD (foto)

BODØ (VG) Tanja Arntsens mot har gjort så stort inntrykk på politikvinnen Kine Guttormsen at hun ønsker å stå frem med sin historie. – Jeg skal slutte å skamme meg, sier hun.

Mannen Kine og Tanja Arntsen anmeldte for voldtekt ble dømt til syv år og ni måneder i Rana Tingrett for voldtekt av Tanja og sin tidligere ektefelle. Kine vitnet under rettssaken.

– Jeg skulle ønske jeg anmeldte før. Jeg var redd for hva andre skulle mene og tenke om meg, dersom historien min kom frem. Den frykten har jeg lagt fra meg, sier Kine.

Dommen er ikke rettskraftig, den ble opphevet da gjerningsmannen døde før ankesaken skulle behandles. Erstatningskravet fra tingretten ble ikke opphevet.

Tanja Arntsen og Kine Guttormsen møttes for første gang under rettssaken i Mo i Rana i desember 2017. Guttormsen har snakket ut før, men da gjorde hun det anonymt.

Nå håper de sammen å kunne hjelpe andre. Kanskje gjennom foredrag på undervisningsinstitusjoner.

– Jeg kunne tenke meg å bruke opplevelsen min til noe positivt, dersom det kan hjelpe andre, sier Kine.

– Dette er mitt bidrag til å belyse virkeligheten. Jeg vet mange tar samme utvei som jeg opprinnelig gjorde, og velger å tie. Jeg vil være med på å hjelpe andre til å stå frem og å anmelde. Da er det viktig for meg å kunne stå frem med «hele meg».

Gjenkjente navnet

I september 2017 oppdaget hun en tiltale som overrasket henne. Hun jobber ved politiets straffesaks kontor i Mo i Rana. Her består hverdagen av mange grusomme historier om overgrep, vold og drap. Men dette var annerledes. Hun kjente igjen navnet til mannen som sto tiltalt:

Det var mannen som voldtok meg, tenkte hun.

– Det tok lang tid før jeg klarte å si til meg selv at jeg hadde blitt voldtatt. Men jeg lovet meg selv at dersom jeg fikk vite at det var flere, skulle jeg anmelde, sier Kine Guttormsen.

Hun fortalte en kollega, som er jurist, om hendelsen. Hennes anbefaling var klar: Du må anmelde. Kort tid senere ble hun avhørt av politiet i Bodø. Statsadvokat Geir Fornebo ville ha Guttormsen som vitne i Tanjas sak noen måneder senere.

– Han voldtok meg i 2012, men jeg anmeldte aldri, fortalte Guttormsen i Rana tingrett i desember 2017.

Tiltaltes forsvarer, Finn Ove Smith, forteller at tiltalte aldri ble

konfrontert med anklagene før rettssaken.

– Hun valgte da å anmelde et forhold som lå flere år tilbake i tid. Han forklarte seg om dette i retten og bestred at det hadde vært samleie mellom dem, sier Smith.

– Han er død og saken er henlagt. Han er ved dette å anse som uskyldig i saken.

Fant støtte i hverandre

Kine har søkt om erstatning, men må trolig vente to år på svar. VG har tidligere avdekket at volds ofre må vente rekordlengde for å få erstatning.

Nå har det gått ett år siden Kine vitnet under rettssaken i Mo i Rana. VG er med når hun møter Tanja for første gang utenfor rettssalen.

Tanja fikk vite om anmeldelsen til Kine under rettssaken. Statsadvokaten hadde ønsket å holde en lav profil rundt det nye vitnet. Da Kine dukket opp i rettssalen, overrasket hun alle.

– Det var sterkt for meg at du kom inn. Det gikk nærmest et gisp gjennom rommet. Jeg begynte å gråte når du beskrev ham i retten, for jeg kjente meg igjen i din historie, sier Tanja.

– Gunstig for saken

Under rettssaken ble det snakket mye om troverdighet. I sin sluttprosedyre snakket aktor Geir Fornebo om hvor viktig det er å dømme ut fra hvordan en person fremstår i retten, uten å legge vekt på fordommer og rykter.

– Jeg tror det var gunstig for saken at jeg jobber i politiet. Det ga meg troverdighet, samtidig som retten kunne se tydelige likhetstrekk i sakene våre, sier Kine.

– Noen vil si at du er nærmest programforpliktet til å anmelde når du jobber i politiet, med du valgte å ikke gjøre det?

– Jeg ble ansatt i politiet et halvt år etter voldtekten, og opplevde da at terskelen for å anmelde ble enda høyere. Plutselig var det kollegaene mine som etterforsket disse sakene. Jeg slo meg til ro med at jeg ikke skulle si det til noen, sier Kine.

– Hvorfor er terskelen for å anmelde så høy, tror du?

– Det er vanskelig å bevise disse sakene, særlig når du ikke reiser til et overgrepsmottak rett etter

VG: Tanja Arntsen fortalte sin historie i VG Helg 24. november.

hendelsen. Da er det ord mot ord.

Kine møtte mannen på en sjekkeside, fortalte hun i retten. De bestemte seg for å møtes. Han kom langveisfra, og fikk sove på gjesterommet hennes etter at de hadde spist middag og drukket vin. Kine hevder at mannen kom inn til henne om natten og voldtok henne mens hun sov.

– Jeg visste at min anmeldelse aldri ville føre frem alene, sa Kine i retten.

Å plassere skammen

Påtaleleder i Nordland, Stig Morten Løkkebakken, bekrefter at anmeldelsen til Kine kom til politiet i forbindelse med Tanja-saken:

– Det er ikke tvil om at dersom det ble fellende dom i saken til Arntsen så ville det ha påvirket etterforskningen, fordi modus til siktede er et viktig bevis i enhver straffesak. På grunn av mistenkes død, ble også denne saken henlagt, sier Løkkebakken.

Kine sliter fremdeles med å bearbeide hendelsen, forteller hun. Hun har spenningshodepine, og klarer ikke gråte over det som skjedde. Hele tiden føler hun en indre uro. I ukene etter anmeldelsen var hun sykmeldt.

Da VG omtalte Kines historie første gang, hadde hun ikke fortalt verken barna eller foreldrene om anmeldelsen. Lenge hadde hun et ønske om skjerm dem. Men etter at historien ble fortalt anonymt, valgte hun likevel å fortelle foreldre.

Nå har hun også snakket med barna. Sønnen på 13 sier selv i ettertid at han fikk sjokk, og ble lei seg. Datteren (11) var bekymret for hvordan mamma hadde det. Hun hadde flere spørsmål, men mente moren skulle slutte å skamme seg.

– De er noe av grunnen til at jeg velger å stå frem. Det handler om å plassere skammen der den hører hjemme, sier Kine.

PSSST!
VG har tidligere fortalt historien til Tanja Arntsen, som måtte kjempe mot systemet i tre år etter å ha anmeldt en voldtekt i 2015. Saken ble henlagt av statsadvokaten, før Riksadvokaten tok ut tiltale.

Studie: Stor likhet mellom ekstreme til høyre og venstre

Påtroppende politidirektør Benedicte Bjørnland tror på kunnskapsbestemt forebygging i kampen mot ekstremisme. I et foredrag i Stavanger viste hun til PST-studier basert på 109 personer i det høyreekstreme miljøet og 137 i ekstreme islamistiske miljøer i Norge. Studiene viser at det er store likheter mellom disse gruppene. (NTB)

Benedicte Bjørnland

MANN (49) DØMT FOR OVERGREP MOT SYVÅRING

En 49 år gammel mann er dømt til to år og ti måneder fengsel for overgrep mot en syv år gammel gutt. Gulating lagmannsrett har dermed idømt mannen en straff som er tre måneder lengre enn da saken ble behandlet i tingretten. Mannen må også betale 120.000 kroner i oppreisning til gutten, skriver Bergens Tidende. Den syv år gamle gutten skal ha blitt kjent med mannen sommeren 2017. Overgrepene har ifølge dommen skjedd på da gutten senere var på overnattingsbesøk hos mannen. (NTB)

NORDMANN SKUTT I HODET I BEOGRAD

En norsk mann i 20-årene som var i Beograd i Serbia for å feire nyttår sammen med en kvinne (21), er kritisk skadd etter at han ble skutt i hodet på en parkeringsplass i den serbiske hovedstaden første nyttårsdag. Utenriksdepartementet bekrefter hendelsen overfor TV 2. Den mistenkte gjerningsmannen tok kvinnen som gissel etter skytingen og tvang henne med i bilen sin. Etter flere timer skal han ha kastet kvinnen ut av bilen og selv tatt seg til et akuttmottak. (NTB)

ETTERFORSKNING I VOLDTEKTSSAKER SKAL EVALUERES

Av AMALIE FRØYSTAD NÆRØ og CAMILLA HUUSE

I 2019 skal alle landets statsadvokatembetene evaluere etterforskningen av én voldtektssak hver, har Riksadvokaten bestemt.

– Dette saksfeltet er krevende og vanskelig. Både politi og påtalemyndighet har hatt fokus på disse sakene i flere år, men vi jobber alltid med å gjøre kvaliteten bedre, sier førstestatsadvokat Terje Nybøe hos Riksadvokaten til VG.

VG har i en serie artikler satt fokus på mangler ved voldteksetterforskning over hele landet. I slutten av november fortalte VG historien til Tanja Arntsen (43), som anmeldte en voldtekt i 2015.

Saken ble henlagt av politiet og statsadvokaten, før Riksadvokaten omgjorde avgjørelsen og tok ut tiltale.

Totalt tok det 1072 dager, nesten tre år, fra Tanja ble voldtatt til saken ble formelt avsluttet. Politiet brukte 252 dager på etterforskningen. Det er 122 dager mer enn Riksadvokatens krav som ble fastsatt i rundskriv til politiet i 2001.

Like før jul sendte riksadvokat Tor-Aksel Busch et brev til statsadvokatene, der han la føringene for statsadvokatens fagledelse i 2019.

Her skriver han at voldtektssaker skal ha et særlig fokus og være gjenstand for saksjennomgang og evaluering i år.

I gjennomgangen skal de spesielt se på saker der det har vært en tidligere relasjon mellom mistenkte og fornærmede.

– Dette er saker som ikke er såkalte «overfallsvoldtekter», hvor offer og gjerningsmann ikke kjenner hverandre.

Typiske saker kan være enten det som omtales som «sovevoldtekter» eller festrelaterte voldtekter, sier Nybøe.

Han understreker at bevisituasjonen i disse sakene er krevende

– Vi antar at det er mest å lære av å se nærmere på akkurat disse.

I brevet skriver Riksadvokaten at alle statsadvokatene skal gjennomføre én evaluering hver av en voldtektssak.

Hensikten er å finne ut hva som kan gjøres bedre i hele prosessen når en sak etterforskes.

Som VG har skrevet, kan lang etterforskningstid og manglende fokus på den fornærmedes situasjon underveis bli en krevende ekstrabelasting for den som anmelder en voldtekt.

Systematisk evaluering

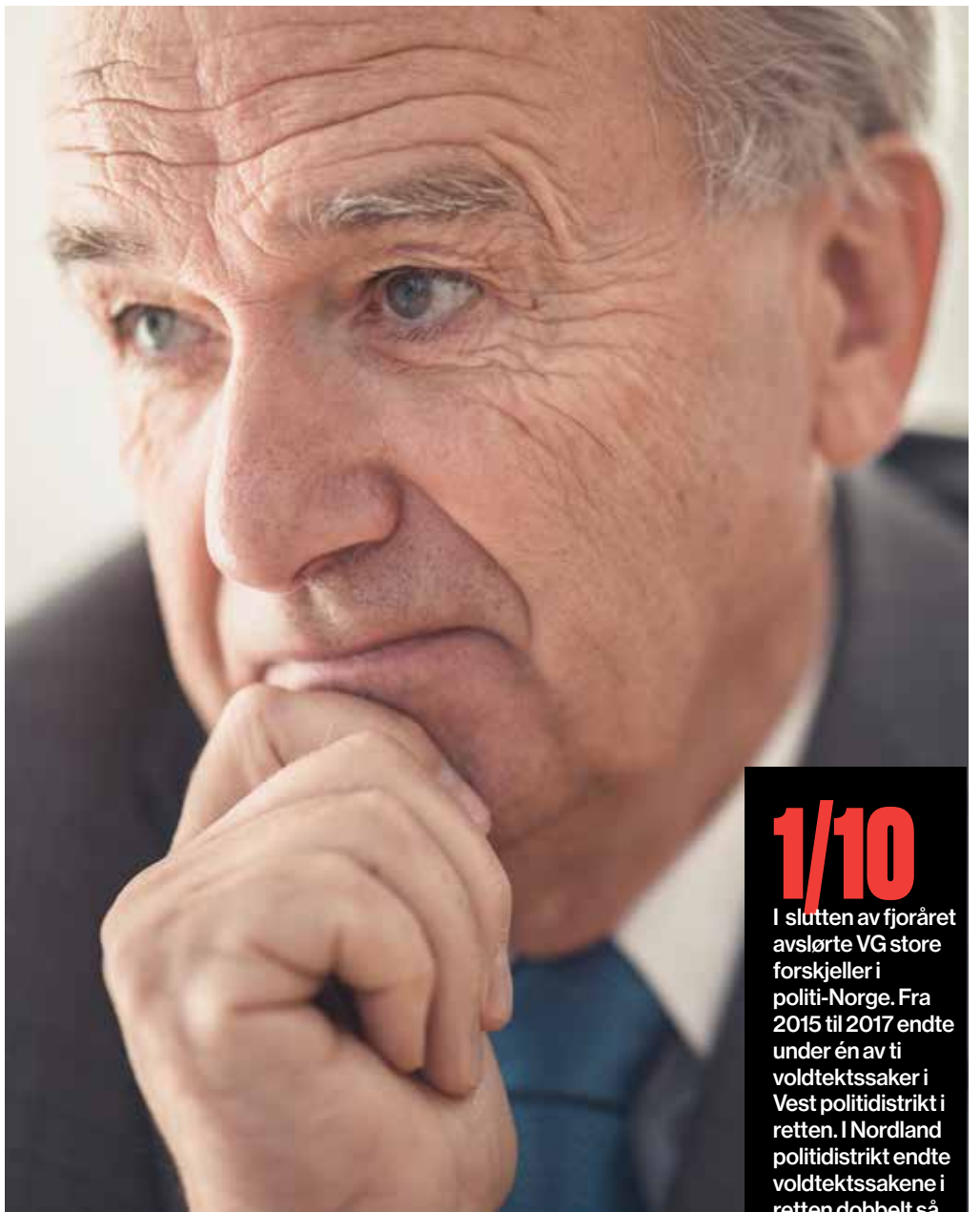
– Som ledd i det pågående etterforskningsløftet i politiet og påtalemyndigheten, er systematisk evaluering og tilbakemelding ett av tiltakene. Dette gjelder hele etterforskningsprosessen og ikke bare sluttresultatet, sier Nybøe.

Flere har reagert kraftig på den lange saksbehandlingstiden som Tanja Arntsen opplevde. I desember åpnet statsadvokaten i Nordland tilsyn i Tanja-saken. Her skal de blant annet se på hvorfor etterforskningen tok så lang tid.

Tanja-saken har også vært en del av vurderingen Riksadvokaten nå har gjort, bekrefter Nybøe:

– VG har fortjenstfullt satt søkelys på en lovbruddskategori som riksadvokaten har viet svært mye oppmerksomhet over en årrekke. Den konkrete saken VG har skrevet om har ikke påvirket denne løpende oppmerksomheten direkte, men inngår i den helhetsvurdering som ligger bak føringene nå.

amalie.froystad.naro@vg.no
camilla.huuse@vg.no

SKAL PRIORITERES: Riksadvokat Tor-Aksel Busch ber om at voldtektssaker vies særlig oppmerksomhet i 2019. Foto: KRISTER SØRBØ

1/10

I slutten av fjoråret avslørte VG store forskjeller i politi-Norge. Fra 2015 til 2017 endte under én av ti voldtektssaker i Vest politidistrikt i retten. I Nordland politidistrikt endte voldtektssakene i retten dobbelt så ofte.